

מערכות

קמ"א

שבוע תשכ"ב • ינואר 1962

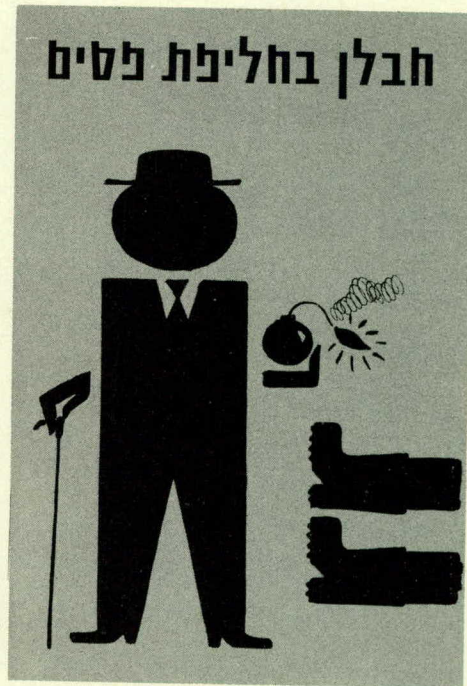
עומדים להופיע :

בהוצאת „מערכות“

עם דור ההגנה
שאל אביגור
מהדורה ב' מורחבת

חבלן בחליפת פסים

חבלן בחליפת פסים
ציירלס וייטון

מערכות

תוכן הענינים

2	מה חדש בספרי „מערכות“?
3	מי ומה בחוברת? מה הם אומרים:
4	דיעה סובייטית על מלחמה גרעינית
5	מערכת-קרקע במלחמה אטומית
13	גנ.מיור ה. ה. האוז סא"ל ש. גזית נשק-גרעיני — הרתעה, מלחמה או שלום? הדברת מערך הפז
19	לויט.קול. פ. גברינקוב
23	לויט.קול. ד. לזנה
26	ל"חי קרב-אש מלחמה נידת. שיחות על אימון גייסות:
28	סא"ל מ. פילבסקי
29	אל"מ ד. אלעזר
30	32
31	מעולם החמוש תצפית על הזירה
33	פרופ' נ. ספרן
39	סא"ל מ. פילבסקי
40	רס"נ מ. גויבך
41	סא"ל ש. גבעולי
44	הכשרת גייסות במילואים מחשבות על אימוני שריון
45	רס"נ י. גולדברג-כידון
48	מעולם החמוש תצפית על הזירה מצרים — לאן? בית-ספר אקדמאי לקציני קבע כמת מערכות התהליך שהכשיל אורית מלחמה
50	הפתעת מפגן-טושינו — מה היא אומרת? הילה-אוויר המצרי בסתיו 1961 הידושי נשק ומבניקה
51	„הרים“: קאסטרו: מדוע נכשלה הפלישה? מה בצבאות?

עריכה גרפית: גילה • דב

מערכות בית-ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אל"מ אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
קציני מערכת: רביסרון לאופולד מרחב
רביסרון צבי סיני
מרים נתנאל

„צקלון“: קצין-העריכה שרגא גפני
„מערכות-ים“: קצין-העריכה רביסרון אריה בר-ציון
„מערכות-חימוש“: קצין-העריכה רביסרון יעקב לצרוס
„מערכות-שריון“: קצין-העריכה רביסרון שאול ביבר

המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח ג' מס. 1

העורך: רביסרון משה ברימר

מה חדש בספרי „מערכות“?

לקורא הצבאי בישראל כבר נודע שמו של פרד מאג'דלני, לפי ספרו הקלסי על מערכת קאסינו („דיוקנה של מערכה“), שהופיע אשתקד בהוצאת „מערכות“. עתה כונסו בכרך אחד שני ספרים קצרים יותר מפרי עטו.

„הפטרול“ זהו רומן קצר שבמרכזו פטרול „עמוק“ בשטח ההפקר של תוניסיה, בראשית 1943. הצירוף הנדיר של יכולת ספרותית ושל העלאת תמונה צבאית מציאותית ועניינית, מציין גם סיפורו זה של מאג'דלני, ומעלה לאחד המעטים במורשת הסיפורת של מלחמת העולם השנייה שממוזגות בהם שתי התכונות: „מושך לקורא“ — „מעורר מחשבה“. העתונות הצבאית המקצועית של הארצות דוברות האנגלית גמרה את ההלל על הסיפור בשל תפיסתו הנוקבת והקולעת למהותו של מבצע פטרול ולבעיותיה „האפורות“, אך החמורות, של „משימת יום-יום“ צבאית זו. רקעו הגיאוגרפי של הסיפור ופני-הנוף שבו — אשר כמוהם ניתן למצוא בחבליה השונים של ארצנו — עושים את מהלכו של פטרול זה למציאותי ומוחשי בשביל הקורא הישראלי.

השגרה, הנמשכת יום-יום ושבווע-שבוע, של גדוד-רגלים טוב ומכיר בערך-עצמו — היא המהות את רקעו ותכנו של ה„מנזר“. זוהי שגרת מלחמת-עמדות עקשנית ומפרכת בחזית הררית קשה — על כל סידורי ה„קבע“ והווי-החיים המיוחד הכרוכים במצב זה; ובהמשך הדברים זוהי שגרת פעלו של גדוד במהלכה של מערכה-סדירה, הנמשכת ימים רצופים — וערכה הסופי נמדד כאן לא רק לפי כושר-ההשג ההתחלי, אלא גם לפי כושר-ההתמד שלה. סיפורי-זכרונות זה מדגים ומלמד הרבה — אולי במיוחד לגבי הקצין ה„זוטר“. שכן, מה שסופר והוצג ב„קאסינו“ לגבי הגדוד ומעלה — מוצג ומסופר כאן מהגדוד ומטה, על פלוגותיו ואנשיו במבחני חזית-עמדות ומערכת-התקדמות.

וינסטון צ'רצ'יל הוא שאמר, בדברו על הפשיטה הגדולה שנערכה במרס 1942 על עיר-הנמל-המסופנות הצרפתית סט' נזאר: „מעל-לגבורה השלוב ללא-הפרד באסטרטגיה רבת“.

פשיטה נועזת זו, המהות את העלילה שבספר „הפשיטה הגדולה-שבכולן“ המופיע בימים אלה, ביטאה אז את תחושת-ההכרח לפגוע פגיעה-של-מש באויב, ולעבור — קודם-כל בתחום-הפסיכולוגי — מן ההגנה-בלבד להתקפה. למבצע תלת-זרועי זה חלק רב במאבק על העליונות ביס. היה זה, כדברי אחד ממפקדיו „המעשה המחוצף ביותר מאז ימי דרייק“ — זה איש-הים האנגלי המהולל שבימי „הארמדה“ הספרדית, בשלהי המאה הט"ו.

עם כל שוני התנאים והאפשרויות הטכניים-המבצעיים בין מסיבות 1942 לבין אלה של היום, יש להניח כי בתחום השיתוף, או המיזוג ההכרחי של הפעולות ביבשה ובאוויר, על פני המים ומתחתם, טמון אף כיום עיקר הלקח המתמיד שבמבצע נועז ומאלף זה. בתחום זה של פשיטות של כוח משולב לא מוכר עוד אירוע המתקרב ל„פשיטה הגדולה-בכולן“. ברם, ספר זה — אינו רק תיאורו של מבצע, אלא גם סיפור מרתק ורצוף-חיות מאין-כמוהו — על דמויות-האנשים שבו, על מעשי-הגבורה למופת ועל עלילתו הדרוכה והמפרפת.

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

כיצד ליצור אפשרות טקטית — לנוכח ההכרח הטקטי בפוזר קיצוני
מחמת החשש מפני מהלומה גרעינית — להפעיל בקטע נתון, נאמר 3 אנשים במקום 50 — או 50 איש במקום 150? זו בעצם תכלית בירוריו של גנ. ה. האוז במאמרו (בעמוד 5). גנ. האוז, סגן-מפקד מיועד של "קולג' המלחמה" של הכוחות המזוינים האמריקניים, ובעל נסיון-פיקוד נרחב, גורס כי על השינויים המוכנסים עתה במבנה היחידות ועוצבות עוד להרחיק לכת. כדבריו: "אם תעשו מספיק-מפרשים נושאת מטוסים — ספק אם תהיה מוצלחת"; וזאת דעתו גם על נסיונות להתאים מבנה צבאי המושרש ביסודו בתנאי-העבר, לצרכי מלחמה גרעינית. דעותיו אלה — אישיות הנן, אך ודאי שיש להן הדים, ובזמן האחרון — גם ב"מחנה שממול": בכוחות-היבשה הסובייטיים (לפחות — בשלבי בירור ויכוח). גם הדים אלה עוד יועלו מעל דפי "מערכות".

משבר-ברלין בשלהי 1961 ודאי שלא הפחית הריפותן של הבעיות
שהוצגו בראשית השנה במאמרו הגדול של פרופ' ה. קייסינגר על מלחמה מקובלת או גרעינית — ושל מסקנותיו בענין הסתברותה של צורת-המלחמה "גרעינית-מוגבלת" ("מערכות", חוב' קל"ו). עתה נראית נוקבת עוד יותר ה"ברירה" הכפולה: אם ייצור על האנושות להילחם — הצפויות לה מלחמות "מקובלות" או גרעיניות; ואם תהיינה גרעיניות — התגבלנה "רק" לאזורי-קרב ישרים (ותבוצענה בנשק גרעיני-טקטי) — או שיופעל בהן נשק גרעיני-אסטרטגי (דהיינו, רבי-עצמה ביותר ובהיקף עולמי-למעשה). מפלס שאלות זה — הוא הרקע למאמרו של סא"ל ש. גזית (עמ' 13); וכפי שתמך אלוף י. הרטובי, בסקירתו שבחוב' "מערכות" ק"מ, את יתדותיו בספרו הגדול של ד"ר הרמן כאהן — כך משמשות כנקודות-מוצא לדיונו של ש. גזית הנחות שהובעו על-ידי פרופ' ה. קייסינגר בספרו החדש, ובמאמר-המסכם, שתרגמו, הופיע ב"מערכות".

התגברות פעולת-האש של נשק רגלים והארטילריה במהלך המאה ה-20
יצרה — אף לפני הופעת הנשק-הגרעיני — את ההכרח לגבי הגייסות בחזית, להיכנס אל תוך הקרקע. כתוצאה, עלול מאוד התוקף את יריבו "בשדה-פתוח" (כלומר, לא במערכי-הגנה שהותקנו מבעוד-זמן) למצוא עצמו בכ"ז — בפני אייב מחופה, מכאן, חיוניותו כיום של המושג "הגנה-חפוזה" — ושל הצורך בדיעת אורח ההתגברות עליה; נושא זה — הצבא הסובייטי מטפחו זה שנים. עובדה-יסוד טקטית זו מקנה אולי יתרון ידוע לעמים "יודעי-חפור" מובהקים (כפי שהוכיחו הרוסים, או הסינים); ובמקביל היא שמגבירה את ערכה של פעולת-תוקף זריזה, שאינה מניחה להגנה החפוזה את הזמן להתגבש. מאמרו של לויט-קול, פ. גבריקוב (בעמ' 19) עוסק גם במצבי קרב-גרעיני; אך עיקרו נשאר בריחוק אף במצבי לחימה "מקובלת". קשור במכלול-נושאים זה גם המאמר על "ארטילריה בהתקפה מתוך-תנועה", המתפרסם ב"צקלון" מס' 106.

ויכוח עז נטוש היה בעתוני הארץ: מה משמעותו, רצינותו — וסיכוייו
— של ה"מפנה הסוציאליסטי" במצרים של עבד-אנ-נאצר? אחד מאלה העשויים לתרום לבירור שאלה נכבדה זו הנו פרופ' נ. ספרן מהמרכז למחקרי המזרח-התיכון במחלקה למדעי-המדינה במכללת הרוארד הנודעת שבארה"ב. העורך עתה מחקר על החיים-המדיניים בישראל. הוא נתחנך במצרים, שהה בארץ ויש לו היכרות "מכלי-ראשון" עם מקורות תולדותיה של מצרים והוא מנסה להפעיל בתחום זה גישות מתודולוגיות חדשות. ב-1961 הופיע בארה"ב ספרו "מצרים המבקשת להיות קהילה מדינית". עתה בכתבו כחודשיים לאחר התחזקה בסוריה, מצא המחבר לאפשרי להשתית את מאמרו "מצרים — לאן?" (בעמ' 33) על מספר הנחות-יסוד של ספרו — כי סבר שההתפתחות, אישרה אותו, ועוד עובדה מעניינת: בשולי המאמר צירפה המערכת כמה פסקים מרכזיים מהכרזותיו האחרונות של הרודן המצרי המקבילים עד-מאוד לאחדות מהנחות-היסוד הנ"ל שבמאמר.

סיכומי-זינותה — הם שלכימסיים הכרחי בכל תמרון; ולפעמים — אף
של "הגדול בתמרונים": מסע-המלחמה (זכור הסיכום שלאחר מבצע-קדש?). אך יש "תבלין" יחיד-מינו בניחות והערכה הניתנים על-ידי ראשו של הצד היריב. בעקבות "פלישת-הנפל" לקובה בראשית 1961 השמיע פידל קאסטרו (בעמ' 50) — הוא עצמו בעל וחק בפיקוד על כוחות-גריליה — לא-מעט דברי ניתוח וביקורת (ולא רק פוליטיים בלבד) על אופן תכנונו וביצועו של נסיון זה. בין שתמיד דייק וקלע ובין אם לאו — יש ויש ענין בדברים לקורא הצבאי.

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

מתי והיכן תתכן מלחמה לא גרעינית

פסקו של מצביא סוביטי

בעבר. יש יסוד להנחה שהיאבקותם של צבאות יבשה עלולה לקבל אופי אכזרי עוד יותר מכפי שהיה לה בעבר. את פעולות הקרב יציינו התנופה והדריכות. מהלומות אטומיות משמידות ופריצות גומאות מרחבים לעומק רב, התנגשויות עקשניות ועקובות מדם, קרבות היתקלות וצורות קרב מהירות קצב וניידות אחרות — כל אלה יהיו כנראה אופניים למערכות העתיד. עם זאת, יתכן כי לאחר הנחת מהלומות אטומיות ייפגש התוקף בהתנגדות חזקה מצד יחידות אויב — אלו ששרדו, ויחידות נוספות שהספיקו להגיע. יהיה עליו אז לנהל קרב תוך שימוש באורחי פעולה לא מעטים הדומים לאלה שהיו אופניים למלחמה שמאחורינו.

לדעתנו, ספק הוא האם תוכל מלחמה עתידה ללבוש בכל הזירות של פעולות מלחמה אותן צורות היאבקות עצמן. נראה שבזירות ובגזרות הראשיות יתרכזו אמצעי הפגיעה רבי העוצמה ביותר, בעוד שלא מן הנמנע הוא כי בזירות וקטעי היאבקות אחרים תוכלנה פעולות מלחמה להתנהל, ביסודן, באמצעים הרגילים, ואזי, בזירות אלו, תקבל אף היאבקות עצמה צורות הדומות במידה מסוימת לאלו אשר העלה נסיונה המעשי של מלחמת העולם השנייה.

ישתנו כאשר ישתנו אמצעי היאבקות המזוינת — ודאי הוא כי נסיונה של מלחמה שהשתתפו בה גייסות רגליים ממונעים, טנקים, אוויריה, יוסיף לשמש מקור חשוב ורבי ערך לשכלול אורחי היאבקות גם בתנאים החדשים.

כל זה מוליכנו אל המסקנה בדבר ההכרח להמשיך בחקר מעמיק ורבי צדדי של נסיון המלחמה שמאחורינו — וקודם כל לגבי ניצולם של אותם צדדים וגורמים בה, שטרם איבדו את ערכם. נסיונות להתעלם מחוק ההמשכיות ההסטורית נסתיימו תמיד בכשלון. ולנו, לאנשי הצבא חשוב במיוחד לא לשכוח זאת: כי המקצוע הצבאי יותר מכל מקצוע אחר, מושתת על נסיון המעשה. להכיר ולדעת נסיון מעשה זה, להשכיל לברור מתוכו את כל הנחוץ בשביל השלב החדש בהתפתחות אמנות המלחמה — פירושו להקל על עצמך לאין שיעור את פתרון הבעיות המתציבות בפני אמנות המלחמה; דבר זה עשוי במצבים מסוימים להעניק לך יתרון ניכר על פני האויב. אפשר לפתח תיאוריות והיפותזות לרוב, אך ערכן יהיה יחסי כל זמן שלא נבחנו בנסיון כזה. כל עוד קיימים צבאות המוניים והנצחון או התבוסה תלויים בידיעה כיצד לארגן את היאבקות המזוינת — לא יאבד הקר מבצעה וקרבותיה של המלחמה שמאחורינו את ערכו.

רבים כידוע הקוראים הנרתעים מפני מאמר ארוך, אך יש וחבויים בדפיו רמזים רבי משמעות למגמות מאוד-חיוניות. כך מתגלים (בסתיו 1961) בדמיונו האקדמי לכאורה של מפקד אקדמי פרננזה הנודעת של הצבא הסוביטי בסוגית ההסטוריה הצבאית — ציונים להלכה המחשבה על נושא „אקטואלי” דוקא: הסיכויים להפעלת נשק גרעיני — או להימנעות מכך בזירות הלא-מרכזיות של מלחמת הרבתי.

במסגרת מאמר פרוגרמטי גדול על חקר אמנות המלחמה במסביבות זמננו, שהופיע באוגוסט 1961, מעלה גנרל הארמיה * פ. קורוצ'קין את הערכותיו בדבר צורותיה האפשריות והשונות של מלחמת הרבתי, באם תפרוץ כזו בשלב התפתחותו הנוכחי של המקצוע הצבאי. בעל המאמר שימש שש שנים במפקדה של האקדמיה ע"ש פרננזה — המוסד המרכזי להשתלמות צבאית גבוהה לקצונות צבא ברה"מ. הגדרותיו של גנרל הארמיה קורוצ'קין מבחינות הן בין מצבי המלחמה המסוימים והן בין זירות מלחמה אפשריות שונות; על כך יוכל הקורא לעמוד מן הקטע המובא להלן:

...ודאי, מלחמת העולם החדשה, אם אמנם יגרמו לה האימפריאליסטים, תהיה לה שורה שלמה של קווי אופי חדשים לגמרי. אך אל לנו לשכוח כי באמנות המלחמה של כל מלחמה ומלחמה אי אפשר שלא יהיו מצויים, בצד היחידושים והחזיונות בני הזמן, גם יסודות מן העבר, נסיון ההסטוריה מלמדנו זאת. אין יסוד לחשוב כי מלחמה חדשה תהיה יוצאת מן הכלל מבחינה זו. רבים מהעקרונות הכלליים של אמנות המלחמה נשארים בתוקפם אף כיום הזה, הגם שביטולם החיצוני אפשר ויהיה שונה מאוד מזה שהיה להם בעבר. למשל, אם ריכוז המאמץ בגזרה מרעפת הושג לפני כן על ידי כינוס, צפוף של גייסות, ארטילריה ואוויריה — הרי עתה ינהגו להשיגו בעיקר על ידי ריכוז אשם של כוחות טיליים. תהיה מלחמה חדשה שונה מהמלחמות הקודמות כאשר תהיה — בכל זאת יקחו בה חלק צבאות יבשה המצוידים בנשק רגליים ובנשק ארטילרי, אוויריה ומ' ערך האמצעים ההנדסי לסוגיו; בממדים נרחבים ביותר ישתתפו בה גייסות השריון. תפעולם של סוגי הימוש, שכבר הופעלו במידה זו או אחרת במלחמות העבר — ולא רק של הנשק הגרעיני הטילי לבדו — אי אפשר שלא יביא בשמי גזרות המאבק אורחי פעולה כאלה אשר בשורה של מקרים יתגלו כדומים לאלה שהשתמשו בהם

* דרגה הבאה בצבא הסוביטי לאחר זו של מרשל ברה"מ.

„שתי בעיות מבנה — שהנן, כמוכן, גם בעיות טקטיות מובהקות — נחשבות כיום לאקטואליות בצבאות רבים, המנסים לפתרון; האחת — ברמת יחידות רגלים קטנות, והשנייה — ברמת עוצבות. הראשונה היא שאלת הכללתו של נשק רגליים כבד (שהיה מרוכז בפלוגות מסייעות מיוחדות) במסגרתן של פלוגות אורובאים. והשנייה היא שאלת עתידה של הדיביזיה: האמנם עשויה היא עדיין לשמש כאותה עוצבה בה מתרכזו ניהולו הישיר של הקרב — או שמא הפכה, במסיבות הנוכחיות, לגדולה מדי בשביל מילוי תפקיד זה?”

מתוך סיכומיו של קול. ר. אַרְנֶסְט, בספרו החדש „התפתחותו של חיל הרגלים”, 1961

מערכת קרקע במלחמה אטומית

גנ' מיר המילטון ה. האוז

כתיבתה של מסכת שתהיה באמת ראויה לנושא המוגדר בכותרתו של מאמר זה — הריהי דבר החורג בהחלט מתחום יכולתי. במרוצת השנים האחרונות ניסיתי לכתוב מסה מעיזון שלוש פעמים — ושלוש פעמים העליתי חרס בידי. ומכיון שלא ראיתי מישהו עושה נסיון אחר לדון בכתב בנושא זה — פרט לנסיונות מדיפעם, של „מוסף יום א'“ לעתון חשוב וזאת בגישה עתונאית — הריני מסיק מכך שכל מי שנאבק עם רעיון זה נקלע לאותו מצב שהיה מנת-חלקי מדיפעם: מצב בו הנך מתנגש בשאלות רבות-התחמים ומכבידות — שאלות רבות-מדי, שאין בפיהך מענה עליהן.

אפשר כי הטעות הרגילה היתה שניסינו להוכיח כי כזה שהוא בעל ממדים ציוד ותכונות כאלה-וכאלה, יכול להילחם בקרב-קרקע במלחמה אטומית — ולזכות בו ולהוכיח דבר כזה — נראה כי זהו מעשה רבי-מדי מכדי שיוכל להעשות בכוח מוחו ומחשבתו של איש יחיד; וביחוד לנוכח העדרו המוחלט-כמעט של נסיון אנושי בתחום זה. בכל דברי-הימים פוצצו רק שני „ראשי-נפץ“ אטומיים בעת-מלחמה: שניהם שוגרו אל מטרם בדרך האוויר, מטוח רחוק מאוד, על-ידי כלי-טיס גדולים, והוטלו על מטרות אסטרטגיות מובהקות. קשה מאוד היה לכתוב ולבסס ספר המכיל הלכה נכונה על אודות טקטיקת שריון, למשל, אילו סיפקה לנו ההסטוריה הצבאית לא יותר מאשר תיאור של קרב ללא-התנגדות. שאסרו שני טנקים מיושנים, על מטרות שאינן מהמקובלות בשדה-הקרב — ובמסיבות מיוחדות-במינן.

ננסה-נא, על כן, לא-רדוקא להגיע אל פתרון קובע-מסמרות — כי אם, פשוט, להאיר את הבעיה הארה כלשהי. אותה מידת-„תאורה“ שאולי תושג על-ידינו תהיה טקטית ולא טכנית. הצדדים הטכניים אמנם חשובים הם, וקשים במידה מספקת, אך הרי עליהם בכל זאת יודעים אנו לא מעט. אולם מעט מאוד ידוע לכן — אם ידוע בכלל — על אודות הטקטיקה האטומית; ברם אף זו חשובה — וסבורני כי היא קשה אפילו מן הצד הטכני של הבעיה.

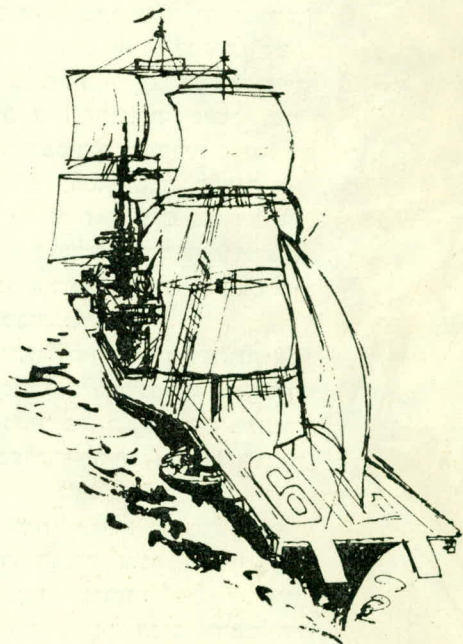
נגביל את דיוננו כאן לקרב הקרקע במלחמה אטומית — ולא ניכנס לתוך הויכוח בשאלה אם התמודדות חדשה, באם תבוא, תהיה אטומית או „מקובלת“. סבורני כי עלינו להודות בכך שטבעה של מלחמה חדשה — לא ניתן לחזותו מראש; שיתכן מאוד-פי-זו, לא תהיה מלחמה אטומית — אולם, מאידך גיסא, עלולה היא להיות כזאת; ושעלינו להיות מוכנים לעמוד לפני כל אחת משתי האפשרויות.

וכן שימור-נא לב לכך כי הנושא הוא מערכת-קרקע במלחמה אטומית — ולא השימוש הצפוי לחיל-צבא בה. קיים כאן הבדל באורח-המחשבה ובגישת-היסוד. הבעיה אינה כיצד לנמק את הצורך בחיל-צבא במלחמה אטומית (דבר השנוי במחלוקת בין הזרועות של הכוחות המזוינים בארה"ב, ולא ביניהם בלבד!) — אלא כיצד להילחם באופן הטוב והתכליתי ביותר בקרב שתוצאותיו תקבענה איזה משני הצדדים ישלוט על אותו חלק מפני כדור-הארץ עליו מתנהלת ההתמודדות. עלינו להתחייב מראש על כך שאם יוכח ביחס לשיטת-מבנה-ופעולה כלשהי — ותהיה יוצאת-דופן ושונה משיטתנו הנוכחית ומהאמצעים הנקוטים בידינו כיום כאשר תהי — כי בה טמון המענה הקולע ביותר לשאלה כיצד לנצח בקרב-קרקע זה, אמן נאמן לעצמנו שיטה זו ותהיה אשר-תהיה השפעת הדבר על מבנהו ואופיו של חיל-צבא כפי שאנו יודעים אותו כיום. מולטק — הוא שאמר כי כל דבר במלחמה עשוי להשתנות ורק החמורה עצמה הנה חיוני-קבע.

בכל מקרה שצף הנושא של "טקטיקה במלחמה אטומית", משיבים קצינים תמיד במושגי תפעולם של דיביזיות "מקר בלות" וצותי-קרב וגדודים "מקובלים".

גם ההוראה בביה"ס לפיקוד-ימית שלנו מושתתת על אותו "דגם" עצמו. פרט למספר דברים בעלי תפקיד משני בלבד דבקים כל התמרונים העיקריים של חיל-הצבא של ארה"ב ב"דגם" של מלחמת-העולם השנייה. אכן, "מזרקות" לתוך התמרונים ברוב זהירות "מהלומות אטומיות" אחדות, אך לא נעשה אלא נסיון דל לבצע באורח מציאותי את התרגול של אתרא-הלגייסות של פינאי-נפגעים, הוצאת גייסות מתוך אזורי הנשורת, השתלטות על נזקיה-פצוץ, וכיריב. כן אין אנו מביאים בחשבון במידה מספקת כל-שהיא את רישומן הטקטי של מהלומות האויב עלינו-עצמנו; או את העובדה שלכל אחד מן הצדדים הלוחמים יהיו הרבה כלי-זין אטומיים (ולא מספר מועט — כפי שחשבו עד כה!). מדוע אין אנו מביאים דברים אלה בחשבון? התשובה היא: מכיון שאין הדבר ביכולתנו, שהרי אין בידנו האמצעים להתגבר על הקשיים הנגזרים עלינו על-ידי כל הדברים האלה.

שכן, המעשה שניסינו לעשותו הוא "לגזור בגוה-חדשה" חיל-שדה מקובל — למען יתמודד במלחמה שתהיה מאוד מאוד בלתי-מקובלת. אם נרשה לעצמנו מעט הגומה, הרי דומה הדבר כאילו ניסינו להפוך ספינת-מפרש תלת-תרגנית לנוי

שאת-מטוסים — כשאנו מציידים אותה אמנם במנועים, אולם עם זאת עושים הכל כדי לודא כי תוכל עוד, בנסיבות מסוימות, לבצע הפלגה בעזרת מפרשיה. עתה שומה עלינו לחזור על דברים הברורים-מאלהים: ודאי, עלינו להיכון לנהל מלחמה שבה לא יפעלו כלי-זין גרעיניים. נוח ומועיל עדי-מאוד היה בשבילנו אילו יכולנו לפתח טיפוס יחיד של

למשל, דיביזיה שתהא מסוגלת לבצע באופן מתקבל-על-הדעת כל אחת משתי המשימות. ברם, השפעת פעלם של כלי-זין גרעיניים, שיופעלו ביד רחבה על גייסות-קרקע, תהיה כה כבירה, עד שנאלץ אני לפקפק אם אפשר יהיה לפתח כוח מסוג זה מבלי שיהיה — לפחות באחדים מחלקיו — בלתי-תכליתי בלוחמה "מקובלת", ואולי בכמה מחלקיו האחרים — בלתי-תכליתי עדי-מאוד בלוחמה אטומית. מותר לנו לומר, שמבנהו הנוכחי של חיל-הצבא יוכל לענות, במידה מסוימת של יעילות, על דרישותיה של מלחמה "מקובלת"; שהרי הנסיון בסוג זה של מלחמה הוא שעיצב את דמותו הנוכחית של צבאנו. אולם אין זה מן התבונה להניח כי מבנה זה-עצמו יהיה בכלל ברי-שימוש במלחמה אטומית. אולי אראה כטורח יתר-על-המידה להור כית את טענתי בנקודה זו; אך הבה ונתאר לעצמנו כי עליך, הקורא, הוטל להיות מפקדה של דיביזיה-מגברת. אתה מנהל קרב שבו יהיה ביכולתו של כל-אחד משני הצדדים להפעיל נגד יריבו, נאמר, ששה או שמונה — או אף יותר — כלי-זין גרעיניים מדי יום ביומו. וברצוני לשאולך שאלות מספר.

שאלות לעקרה של פצני-קרב, גרעיני

- כיצד תזהיר את כל יחידותיך-הקדמיות מפני מהלומה גרעינית העומדת להתבצע עלייך צדך-אתה? באם לא יהיה ביכולתך לעשות זאת — ימנע הדבר בעד שימוש בכלי-זין גרעיניים על-ידי צדך — פרט על בסיס של תכנון והכנה מפורטים ומדוקדקים מבעוד-מועד, או עמוק בעורף האויב — ואנוסים תהיו לנתר על כל "מטרות-הזדמנות" ועל מה שניתן אולי לכנותו "מטרות-חירום".
- כיצד תפיה באנשיך — שיהיו, כמשוער, מאיכות ממורצת — את הרוח הדרושה כדי לעמוד למול איום של הכחדה סיטונית — וכן העזו והתוקף הדרושים כדי להוסיף ולהתמיד בתפקידם לנוכח אבידות כבדות מאוד ליחידות-שכנות?
- כיצד תמנע יחידותיך מלהתערב בכוחות האויב — דבר שיכבול את ידיך משימוש בכלי-הזין הגרעיניים שלך?
- כיצד תפתור את הדרישות הנוגדות של ריכוז כוח, לביצוע משימה באורח ה"מקובל" — לנוכח דרישת הפיזור והפריסה?
- כיצד תמנע יחידותיך, או חלקים מהן, מלנוע לתוך אזורי קרינה שנוצרה עקב פעולות נשק-גרעיני?
- כיצד הנך מזין ומוציא כוחות גדולים ומגושמים אלה חיש-מהר מאיזור גדול הנתון בסכנת מהלומה-אטומית — או מאיזור שנוגע בפועל בנשורת?
- כיצד אתה מפנה את המאות הרבות של נפגעים, שנגרמו בך-רגע על-ידי כלי-הזין הגרעיניים, או הכימיים, של האויב?
- כיצד משיג הנך בשדה-הקרב (ולא פעם-אחת — אלא שוב ושוב) אותן חבורות גדולות-מאוד של אנשים (או אף יחידות שלמות) שהנן הכרחיות למילוי מקום הנפגעים ביחידות-הלוחמות?
- כיצד מסתיר אתה (ובדרך זו — מבטיח מפני השמדה) את מוצבי-הפיקוד הגדולים, הבלתי-ניידיים, ואת מתקני-הקשר הדרושים בשביל לשלוט בכוחות אלה?

● כיצד מזיו אתה ממקום למקום את כמויות האספקה העצומות, הדרושות לך, על-פני שטחים של השמה אטומית כוללת?

נקל למדי להעביר מבט לאורך רשימת השאלות (ואת הרשימה אפשר להאריך בשיעור ניכר) — ולהשיב במשיכת-כתפיים בלבד; אך אם תתאמץ באמונה להשיב עליהן, להגיע לידי פתרון שיהיה באמת בר-ביצוע — כי אז חזקה עליך שתעכור את כל שעות-הערב שלך...

על כן שומה עלינו להתחיל בדיון מנקודת-המוצא הראשונה ביותר: מה טיבו של כוח לו אנו זקוקים בשביל לזכות בקרב-קרקע? כפי שציניתי, אין לי כל פתרון ודאי. אני מעלה נושא זה פשוט משום שיש הכרח לעוררו, לגלגל בו, ולהתפלמס עליו במרץ בחוגי טובי הקצינים שלנו — ומתהליך זה אמנם יתכן שיבשיל ויעלה פתרון, אשתדל להתוות את קוויה-הכלליים של הבעיה; ואף בזאת, בהכרח, לא תהא תמונתי שלמה.

ספר הנחוח סבירות

ראשית, אציג את ההנחות הסבירות דלהלן:

לכליזון אטומיים, ולכליזון כימיים מסוימים, תהיה בודאי השפעה הרסנית באם יוטלו במדויק על גייסות שלא קיבלו אתראה מספקת ולא התכוננו בשלמות. לא נציין כאן את ההשערות-ההנחות האחרות — שהגן אף הן, בדומה לזו, מובנות-מאליהן. אלא שאת זו הכרחי לציין — וזאת בגלל הנטייה המפתיעה להתעלם ממנה. אכן, כליזון אטומיים באמת פוגעים ומחבלים בבני-אדם.

נניח כי לכל צד יהיו ששה או שמונה כליזון גרעיניים בחזית-דיבזיה במשך יום של לחימה עזה; עבודת המטה, גילוי מטרות ואיכונו, אתראת גייסות, אבטחת גייסות, תנועת גייסות, פינוי נפגעים, השתלטות על הריסות, אספקה-מחדש בתנאי שדה-קרב, וכל התהליכים הקשורים-באלה — נגזר יהיה עליהם לעמוד במבחנו של מצב בו מופעלת כמות זו של כליזון גרעיניים, כשהמבחן הוא כיצד להפעיל בעילות-מירבית את כליזונך אתה — ו"לספוג" את מכת כליזונו של האויב תוך השתבשות-מוערית. אם צד אחד יגשים בפועל את היכולת הזאת — ואילו הצד האחר לא ישיג זאת — לא יקשה אזי לנבא את התוצאה.

למכשולים — שמאז ומתמיד היו גורם חיוני בלחימה — תיודע חשיבות גדולה-עוד יותר; שכן הנשק האטומי ייצור, ללא כל אתראה-מראש, מכשולים חדשים, הגדולים מכל אלה שנגזר עלינו לעמוד בפניהם בעבר. כיצד, למשל, מתספק אתה דיבזיה, "מקובלת", הנמצאת בעבר-ההוא של מיצר (או של מיצרים אחדים) — ובתוך טוחם של כלי-הזיון הגרעיניים של האויב? על יסוד איזה תכנון תוכל להעזי להניע כוחות גדולים על פני נהר בעל-מידות, בעת שכלי-הזיון של האויב יוכלו בודאות להרוס כל גשר שתשאיר מאחוריך? נהר, בצה או רכס-הרים בעורפם הקרוב של כוחותיך, יהיו מסוכנים יותר מאשר אותו תואי-שטח עצמו, באם יימצא בחזית כוחותיך.

מטוסי-תובלה כבדים, "מקובלים" אינם יכולים עוד להעביר גייסות או אספקה, אם לשם כך עליהם לטוס מעל לאויב

החמוש בכליזון מעודני-שכלול. שכן, טילי קרקע-אוויר לא ינחו למטוסים לעבור.

הדרישות המופנות אל אומץ-לבם, אימונם ויזמתם של גייסות-לוחמים תהינה גדולות מאוד. וכאן יהיה זה "לענין" אם נשתדל להגיע אף לידי סיכום גלוי-לב בענין טיבו ואיכותו של החייל הממוצע. בנדון זה נוכל להישען רק על חות-דעת המבוססת על נסיון. דעתי-שלי, שאת היסוד בשבילה ליקטתי לא רק מן הנסיון אלא גם משיחות מקיפות עם קצינים אחרים רבים, — בנוסף לקריאת, "דוח-לאחר-קרב" (שבדרך-כלל, מודה אני, אין לסמוך עליהם הרבה), וספרים כגון אלה של הגנרל ס.ל.א. מרשל — דעתי היא שרק אחוז קטן מן הפלוגה הממוצעת הוא המבצע-בפועל אחוז גדול-מאוד של מעשה-הלחימה. אחד ממפקדי הגדודים-הרגליים המעולים ביותר שהכרתי מעודי, ואשר זכה ל"מדליית-הכבוד של הקונגרס" * ואשר נפצע פעמים רבות במלחמת-העולם השנייה, סיפר לי כי לכד את יעדיו עם קומץ קטן בלבד מאנשיו; הנותרים לא תרמו כמעט ולא-כלום למאמץ-הלחימה. תעודותיו של מיניסטרי-ההצבא האמריקני מעידות כי בקרב חלק גדול מן החיילים אינם יורים ברובהם, ויהיה המצב אשר יהיה. דבר זה, אם-כן, מעורר את השאלה אם החייל הממוצע שוה את הטרחה לקיימו ב"קצה ההוא" של קראספקה ארוך וקשה-להחריד.

השאלה, מה מהוה את מידת-ההגנה הבה-הבשבוך על תואי או יעד זה או אחר — ראויה היא כי נבחון אותה מחדש בחינה רצינית. למשל, בשביל לספק את הדרישות של "החזקה" בגבעה — האם עלינו לשבת עליה ישיבה-פיסית? בטרם תמהר-מדי במתן התשובה — זכור-נא כי אויב בעל כליזון אטומיים יכול להרוס, או לנטרל, כל מה שתציב על גבעה זו, ויהיה אשר יהיה מספר האנשים שיימצאו שם. זוהי אחת מסתירות-היסוד שעלינו לעמוד בפניהן: בכל לוחמה, פרט לקרב-עמדות בלתי-נייד עד מאוד, ככל שהננו מחזיקים בקטע-שטח מסוים ביתר-עצמה-מספרית — כן "מוזמנת" עלי-ידנו ביתר-שאת השמדה גרעינית על ראש חילה-המצב הנמצא שם. אך שמא עלינו להודות בכך שבאמצעות "החזקה" פיסית אין אנו יכולים להחזיק החזקה-נאמנה בשום דבר — וכי עלינו להסתפק, פשוט, ביכולת למנוע כיבוש שטח עלי-ידי האויב? אם כן הדבר — כי אז חייבת תפיסתנו-הכוללת בענין ההגנה לעבור תמורה רדיקלית.

נפחה ותכליתיותה של אש-סיוע אטומית אינם תלויים במימדי היחידה הזוכה לסיוע — ממש כפי שאין נפחו של ריכוז-אש ארטילרי שהונחת תלוי בדרגתו של קצינ-התצפית-הקדמי שהזמינו. ברור בעליל כי הגורמים בהם תלויים באמת שניים אלה הם: איכותם ומהירות-היענותם של אמצעי-ההנחה; יכולתה של היחידה המסתייעת לגלות מטרות ולאכנון; וברי-כולתה של היחידה המקבלת-סיוע לקבל את הסיוע; דהיינו — לאבטח עצמה בפני תוצאותיו, ולנצל את פרי-פגיעותיו.

אפילו ישתמשו בכליזון אטומיים ביד-רחבה, הרי צורה כלשהי של התקפה "מקובלת" תופעל אף היא — לבדה, או בשילוב עם כליזון גרעיניים. על כן שומה עלינו לקיים

* מקביל בצבא-ארה"ב, בערך, למעמדו של "צלבי-קטוריה" בצבא הבריטי. — המערך.

אמצעים שיאפשרו לנו להתמודד עם התוצאות האפשריות של התקפת-אויב בחזית-רחבה — ושל טקטיקת-ההסתננות שלו. כן, ברצוננו להיכנס לתוך שטח המוחזק על-ידי האויב, עלינו להיות מסוגלים „לטפל“ באותן מפלגותיו ועמדותיו אשר „אינן שוות“ את הפעלתם של כלי-זין אטומיים.

הכרחית לנו מערכת-אספקה שתהיה מהימנה במידה מתקבלת על-הדעת. רבות תהינה המסיבות בהן לא נוכל לסמוך על כך שיהא ביכולתנו להעביר מטעני טונות-מרובות אל אזורי-הקדמי של הקרב — וזאת בגלל יכולתו של האויב להטיל המנעה על קויה-אספקה שלנו, באמצעות כלי-הזין הגרעיניים שלו.

ניידות, המקנות, והסתר — הם שיהיו יקרים-מפז. ביחד עם היכולת לחבול באויב — הריהם חיוניים לכושרה „שרידה“, והמשך-הקיום, בשדה-הקרב האטומי. את השפעת כלי-זיננו יכולים אנו לנצל אך ורק באמצעות ניידותנו; וזו חייבת לכלול גם את היכולת לחצות מכשולים. רק על-ידי המקנות — שהיא עצמה מותנית בניידות, הטעיה והסתר — נוכל לקוות להימנע מלהציע בפני האויב מטרות אטומיות „משתלמות מאוד“ — ולחסוך לעצמנו אבידות ונזקים ללא-תקנה.

טרם ניתן לדעת באיזו מידה יוכלו מטוסי סיוע-קרוב להמשיך ולהתקיים כגורם בתנאי-הקרב הצפויים. אולם תהא זו שגיאה חמורה להניח-מראש כי לא יוכלו להילחם — לפחות באזורי מגע-הגייסות. נראה לי כי במלחמה הבאה יהיה בנמצא מטוס-הפצצות-והבזקה מסוג כלשהו — כהשלמה שאין-לה ערוך לארטיילריה — שיהיה מסייע לכוחות-הקרקע.

עד כאן — לא הצלחנו בניתוחנו זה אלא לצייר תמונה שבה באים אנו כנדחקים ממילא לתוך פינה צרה; ולא חכמנו הרבה פרט להעלאת בקורת הרסנית המוכיחה כי המבנה וההלכה-הטקטית הנוכחיים שלנו לא יצלחו לטפל כדרוש בבעיית לוחמת-קרקע אטומית. אין לדעת, שמא בכל זאת ישיגו זאת שינויים משניים-בלבד במבנה ובדוקטרינה. אני ודאי שאיני יודע — אך מסופקני האם יהא די בהם.

הכריות האחרות - ותמורות רבות בצדן

עתה נציג-נא בפני עצמנו „ברירה-אחרת“, הכרוכה בתמורות רבות. כמובן, טרם „חישבת-יעד-גמירה“ את כל המשתמע מתוך מצע זה; שכן משימה מעין-זו היתה מצריכה מאמציו של מטה-מתכנן לא-קטן. הצעתי תעלה על-כן במחשבתכם שאלות רבות, שהתשובות עליהן אינן ניתנות כאן — מקצתן מחמת חוסר-מקום, ומקצתן משום שאיני יודע להשיב עליהן. אך לאחר מבוא-מתנצל זה — נתאמץ עתה לתמוך את סברותינו בהנמקות החזקות ביותר ככל שנוכל לגייסן.

נראים הדברים כי בקרב-קרקע „אטומי-באמת“ חייבות היחידות שבסמוך לפיאת-הקדמית של איזור-הקרב להיות קטנות. יחידות קטנות, המצוידות (או מסתייעות) כיאות על-ידי אמצעי גילוי-ואיכון-מטרות ואמצעי-קשר — אפשר לתת להן אותה מידה של סיוע-אש אטומי כזו הניתנת ליחידות גדולות. בדיוק כפי שאבקה-שריפה שימש לפני מאות-שנים אחדות להגדלת יכולת-הלחימה של „האיש הקטן“ עד לשיעור יכולתו של האיש בעל הגוף המגודל — כך שימש

האטום להשוואת עצמת-ההרג של אגד-לוחם קטן עם זו של הגדול.

למול אויב שהחלטתו נחושה „להחניק“ את קווי-האספקה בכלי-זין אטומיים — אי-אפשר לתמוך תמיכה לוגיסטית ביחידות גדולות, הנמצאות באזורים הקדמיים, בשטחי-קרקע קשים, או בעברו-הרחוק של נהר. הנחה זו — אם מקבלים אותה — הריהי הרת מסכנות מהיבנות-למדי.

הדרישות שתהינה מוצגות כלפי היחידות שבאזורים-קדמיים — באשר לתעוזה, יומן, כושר-חמיקה וסוגלת ההגבה-המהירה — כולן מצביעות על הצורך בכוחות קטנים; כוחות המורכבים מאנשים מצוידים-להפליא, מובחרים-חדורי מניעים חזקים ומאומנים אימון עילאי. והרי הדגמה בולטת — לגבי ענין אחד מני-רבים: אתראת גייסות אם רוצים אנו שיהיה ביכולתנו להפעיל את כלי-הזין הגרעיניים שלנו-עצמנו באורח גמיש — כיאז שומה עלינו לדעת, במידת-דיוק ניכרת, היכן נמצאים כוחות-ינראנו, להיות מסוגלים להזהירם באופן מהיר ומהימן, ולהיות מסוגלים להוציאם חיש-מהר מאזורי-סכנה, וכאשר המדובר הוא בכוחות גדולים — ברור בעליל שאי-אפשר לעשות דברים אלה.

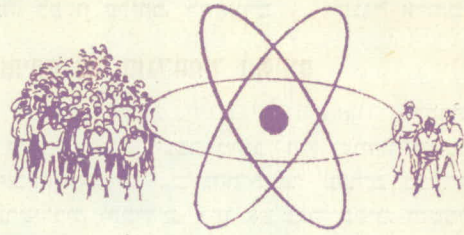
כבר ציינו כי רק חלק קטן-יחסית מבין החיילים הלוחמים — הוא העושה את רובה של הלחימה. אלה הם אותם חיילים להם אנו זקוקים ביחידות הלוחמות הקדמיות. בשביל לאכנס ולזהותם — עומדים לרשותנו בחני-הכושר-וההגבה, המכוונים לגילויים של סוגי-היומן הבסיסיים ושל היכולת ללמוד. קורסים מיוחדים, — כגון קורס-צניחה-בסיסי, קורס-ריינג'רים (בנוסח אימון „קומנדו“) ואימון צות-חבלה-תת-מימית של צניחה-מלחמה — קובעים את מידת חזק-מניעיו של האיש למילוי תפקידו, את מידת אומץ-לבו וכושר-סבלו-והתמדתו. משלושה קורסים אלה — הפחות מפרך הוא קורס-הצניחה-בסיסי; אך גם הוא מציג תביעות המורות-דן בשביל לפסול אנשים בלתי-רצויים רבים; ובוגרי קורס זה טיפחו בקרבם מניעים חזקים-להפליא לקראת חיי חיל-הצבא והתילות. הוא הדין לגבי אימון צות-חבלה-תת-מימית של הצניח המוציא „אנשי-צפרדע“ בעלי יומן, אומץ-לב ודביקות רבים — וזאת באמצעות פיהון פיסטי, שכלי ונפשי מפרך-מאוד, וסילוקם ללא-רחם של אלה שכושרם פחות.

תכנון, חבורת-לחימה

אשתדל עתה לגולל תמונת מצב שבו יכולות קבוצות (שמא נקרא להן: „חבורות-לחימה“?) אחדות — נאמר, שלוש — אשר כל אחת מהן מונה כחמישים איש נבחרים, להתחבר בפיאת-הקדמית של מערכה-אטומית ולפעול באופן כזה, שתיעשה בידן מלאכתה של „קבוצת-קרב“ שלמה.** ואין כלל צורך שחיילים אלה יעטו „מדי-חלל“ ו„קסדות-חלל“ דוקא! אכן, הייתי רוצה שהם יצוידו במיטב האבזורים הקלים של ציוד-קשר וציוד-אופטי (כשהדגש הוא בהתקני ראייה-לילית)

* אחד הביטויים האפשריים לתרגומו של המושג „Survival“ — המערך.
** הכוונה כאן ל„קבוצת-הקרב“ שבמבנה של ה„דיביזיה-הפאנטומית“ האמריקנית (מחציתן השניה של שנות-החמישים למאה) — יחידה ש„בהציהדרד“ בין גודו לבין רגימנט, אשר מנתה כ-1500 איש בקירוב. — המערך.

שיש בכוחו של המדע לספקם. גם נשקם — הכרחי שיהיה מעולה-שבמעולה; וציודה של „חבורת-הלחימה“ צריך שיכלול כליזין אטומיים ונגד-טוסיים נישאים ביד — והרי שני הדברים נראים כצפויים, באופן בטוח-למדי, לעתיד הקרוב — וכן כלי נגד-טנקי קצר-טוח, או שניים. ציוד קל-משקל

לגיליון ולא יכונן של מטרות טוח-קרוב צריך להימצא במישרין בידי ה„חבורות“; ואילו ציוד כבד-יותר לא יכונן מטרות יוכל להיות מופעל על-ידי יחידות-סיוע שבעורף — אולם עליו להיות מהיר-היענות לדרישותיה של „חבורת-הלחימה“.

„חבורת-הלחימה“ בת 50 האישי חייבת להיות מתאמת במידה שוה להסעה על-פני הקרקע או באויר. פרט להליקופטר-סיוע אחד, או שניים, אין הליקופטרים צריכים להוות חלק אורגני ב„חבורת-הלחימה“. אולם אותם הליקופטרים אשר יספקו לה חייבים להיות מן הדגם המתקדם ביותר, לא מטיפוסים רבים מדי ולא גדולים מדי, ומותאמים להעברת אנשים וכלי-זין. על ההליקופטרים להרים תרומה, כפי הצורך, לניידותה ולאבטחתה של ה„חבורה“, לאיכון-מטרות ולצרכי פיקוד וקישור.

בשעת קרב יש לתספק את „חבורת-הלחימה“ באמצעות חובלת-קרקע, ככל שהדבר יהיה בר-ביצוע; אך תמיד חייבים הליקופטרים, שיספקו על-ידי יחידות-סיוע בעורף, להיות נכונים ליטול על עצמם משימה זו.

יחידה-חסיינת צריכה לספק כלי-רכב לכשיידרו וכן להמציא ציוד ותספוק, ולבצע כל מלאכה מנהלית ולוגיסטית אחרת הדרושה בשביל לאפשר לדרג-הלוחם להקדיש את כל מרצו ללחימה. כל „חבורת-הלחימה“ חולשת על יחידות-סיוע משלה. בשביל שתוכל לטפל כראוי בציוד המורכב הדרוש ל„חבורת-הלחימה“, יהיה על „חבורת-הסיוע“ להיות בעלת מימדים הגונים-למדי. אכן, כאן רואים אנו היפוכו-הגמור, לכאורה, של הדגש (המקובל עתה) בצורך דוקא ביחידות כאלו שמספר אנשיהן יהיה „לפי מידת שוחת-השועל“; וזאת, משום שהטענה המונחת ביסוד הצעתנו זו היא כי על הדרגים-הלוחמים הקדמיים של צבא להיות קטנים — אך נבחרים מכל הבחינות; ואילו דרגי-הסיוע יכולים להיות גדולים, ככל הנדרש בשביל שיהיה בכוחם לערום למידה גבוהה של „יעילות-גיבוי“. ואמנם, במקום „קבוצת-קרב“ בת כ-1,500 איש קבענו שלוש „חבורות-הלחימה“ בנות כ-50 איש — שכל אחת מהן מסתייעת ב„חבורה-לוגיסטית“, אשר יתכן כי תמנה כ-100 איש. הוסיפו לזאת את החלק-היחסי בתוך שאר היחידות שתימצאנה מסייעות ל„חבורת-הלחימה“ — ויתכן כי יתגלה שאין להשיג חסכון גדול-מאוד בכוח-אדם. אלא שלא זאת היא מטרתנו. אנו מבקשים, בפשטות,

לנצל במירב-התכליתיות אותה עצמה בכוח-אדם המצויה בידנו.

כאשר מרשה זאת המצב, יכולים כלי-הרכב של „חבורת-הלחימה“ להישאר עמה באיזור-הקרב הקדמי; אולם לעתים תכופות יהא זה בלתי-אפשרי. על היחידה להיות מוכנה אזי להוסיף להיות ולהילחם על הבסיס של הובלה ברגל ובאויר — ושל חידוש-אספקה באויר.

„חיל-פרשים אוירי“, יחידות משורינות, ארטילריה „מקובלת“, ויחידות טילי קרקע-קרקע וקרקע-אויר, צריכים לפעול במשולב עם „חבורת-הלחימה“ — שהן אשר תהוינה את מבנה-היסוד של הקרב. דיבוייה תכיל צירוף זה-אז-אחר של היסודות הבאים: 15-20 „חבורות-הלחימה“, יחידה משורינת קטנה, „חיל-פרשים אוירי“, ארטילריה „מקובלת“ שתוקצה לה ביד-נדיבה, טילים, ויחידות סיוע-לוגיסטי. הריני נמנע כאן במתכוון (ובשמחה) מלהיכנס לפרטי הארגון — נושא, שהויכוח עליו הופך תמיד לפולמוסי ומר.

שיגוש נכוחות אויר ושריון

הנני משתמש כאן במונח „חיל-פרשים אוירי“ בשביל לציין אותן יחידות מסוג-חדש, אשר אורח תפעולן הטקטי יתבסס ביסוס-מירבי על יתרונות הניידות והגמישות היחידות-במינן של כלי-הטיס הקלים. במקרה שלנו, יחול המונח על אותם כלי-טיס, התקניים ביחידות, אשר יופעלו לצורך ביצוע המשימות שהוטלו על יחידות אלו: לא רק למתן ניידות לרובאים והמקלענים המעטים-יחסית, כי אם גם לסיוע-אש ישיר, לתיקון אש ארטילריה וטילים, לקיום השליטה והפיקוד, לקשר, לבטחון, לסיוע ולאספקה. התפתחויות חדשות בכלי-זין תתנה בידי „חיל-הפרשים האוירי“ עצמת-אש הרסנית-מאוד; וכוחות אלה אף יאפנו מטרות רבות לתפעול טילי קרקע-קרקע. את ההליקופטרים לסיוע-האש ניתן לחמש ברקטות ובמקלעים — או (אם נחליט לפתח את אלה) בצרורות-טילים החמושים ב„ראשי-נפץ“ נגד-טנקים, או נושאי חומר-נפץ-מרסק, או אף אטומיים. יש ביכולתו של „חיל-הפרשים האוירי“ לסייר, לשבש, להטריד ולהשמיד. להלן נעמוד עוד במיוחד על אחדות ממשיותו המוגדרות-יותר. יחידות משורינות תופעלנה במידה שתתאפשר על-ידי התנאים — ובמיוחד, על-ידי המסיבות בהן תתנהל האספקה. אין מקום לפקפק במידת-התועלת שבהן — באם רק נניח כי הן, ותובלתן, תוכלנה להתגבר על המכשולים שתמצאנה בפניהן בתנאי לוחמה-גרעינית; ברם, יחידות-טנקים — תכופות-מדי ניתן יהיה לחסמן, או להרעין באשר לדלק ותחמושת, באמצעות פיצוצים אטומיים שיכוונו אל מיצרי מעבר מהסוגים השונים. נכון אמנם שהליקופטרי-משא עשויים להטיס בניזן ותחמושת; אולם יחידות משורינות המקבלות אספקתן בדרך זו חייבות — בדומה ל„חבורת-הלחימה“ של רגלים — להקנות לעצמן את סגולת הקוטן.

ועתה — נוכל לבחון בקצרה למה, בעצם, יכולים אנו לצפות מכוחות כאלה מבהינת פעלם בקרב.

שלוש „חבורות-הלחימה“ בנות כ-50 איש (שנבחרו בחירה מעולה, אומנו והוסגלו * ביד-חרוזה, וצוידו בכליל-השלמות)

* „הסגלה“ — CONDITIONING

— אפשר לצפות כי תוכלנה, בהגנה, לאבטח שטח אשר כיום היו מקצים אותו ל"קבוצת-קרוב". אין ספק בלבי כי ביכולתן לעשות זאת: כשלושתן אותם כלי-נשק קלים, ו"ציוד-גילוי" קל, אשר יש כיום ביכולת המדע לספקם — הגיבוי שיוכל להינתן להן על-ידי יחידות הסיוע-הלוחם

שבעורפן — והניידות הנובעת מסגולת-הקוטן. פלוגת הלי-קופטרים יחידה, בארגונה הנוכחי, תוכל להעביר את כל שלוש "חבורות-הלחימה" בהטס אחד; ואילו בשביל להעביר את "קבוצת-הקרוב", במבנה כיום (ובלי כלי-רכב — והרי "קבוצת-הקרוב" אינה יכולה לפעול בלי כלי-רכבה), נדרשים היו שמונה הטסים של פלוגת-הליקופטרים. בשביל להעביר אספקה לשלוש ה"חבורות" בהליקופטר יידרש רק קורט מאותה יכולת הססת-האספקה אשר "קבוצת-הקרוב" מצריכה.

הסקסיקה בהגנה

ועתה — שקלורנא את הבעיות הכרוכות בהגנה על גבשושית קטנה, שבשבילה היתה "קבוצת-קרוב", כפי שהנה כיום, מקצה מחלקה בת 45 איש — ואילו בארגון המוצע לא ניתן יהיה "לסחוט" לביצועה של מלאכה זו אלא חמישה אנשים בלבד. ברם, ציוד-הגילוי — חזקה-עליו שיספק לחמישה אלה אותה אתראה עצמה בענין התקפת-אויב ממשמשת-ובאה כפי שהיה מספקה למחלקה שלמה. וכן אש-הארטילריה — שהיא מעיקרי-הגורמים של עצמה-הגנתית אמריקנית בקרב "מקובל" — תהיה אותה אש עצמה בסיוע לשני סוגי-הכוחות, בעלי מספר כה שונה. את כל המוקשים נגד-אדם מהסוג שנועד להנחה-חפוזה — באותה כמות אשר יש ביכולתה של התובלה המצויה לספקה — כוח-העבודה של חמישה אנשים מאפשר להניחם על-נקלה. ואת נוכחותם — או את היעדרם — של החמישה יקשה על האויב לגלות. את האנשים האלה נקל יהיה לתמרן — למען קיים הלכה-למעשה את עקרונות ההגנה-הניידת, או כדי לאפשר את הנחתתה של מהלומה-אטומית, לצורך הגנה על מערך-העמדות בכללותה. ניתן להניח, כי כל החמישה יילחמו בהשכל ובהחלטה-נחושה — בעוד שאחדים מבין 45 האנשים האחרים לא יעניקו למפקד-מחלקתם דבר זולת בעיות בתחום הלוגיסטיקה ורוח-הגייוסות; וכן — כאבר-אש. החמישה, בזכות אימונם, ישגו שגיאות מצטות-יותר; והרי השגיאות הן שקובעות כה תכופות את תוצאת הקרב. כל מכשרי-האלחוט, התקני-הגילוי וכלי-הזיון של החמישה יפעלו — הודות לרמה הגבוהה של סיוע-לוגיסטי

ותחזוקה הניתנים להם; והרי לא תמיד יהיה הדבר כך לגבי המחלקה.

מודה אני בכך כי במקרים ידועים לא יוכלו חמישה חיילים מובחרים אלה לבצע את אשר יוכלו לבצע 45 חיילים מסוג נחות-יותר; אולם בפעולות מרובות לא-פחות יוכלו להגיע להשג רב-יותר משל הללו. ובאורח יחסי, קל לתמרן את החמישה, לפקח עליהם, להזהירם — ולשגר אליהם אספקה.

אשיזותיהם של סוגי-החיל השונים

בהגנה תוכלנה יחידות "חיל-הפרשים האוירי" להרים תרומה גדולה באשר לסיוע, הצבת מוצבי-חוץ ועמדות-תשמוע, וסיוע להם, אבטחת-אגפים, "תשגחת" על פערים במערך, הכנת אש הארטילריה והטילים, מתן אש נגד-טנקים, והשהיית אותם מבקעי אויב אשר בלעדי "חיל-הפרשים האוירי" לא היה מתיצב על דרכם כל גורם-הגנה אחר. "חיל-הפרשים האוירי" — בקוטנו, קלותו וניידותו — ישמש "כוח-שותף" אידיאלי ל"חבורות-הלחימה" של חיל-הרגלים.

לארטילריה — היות ול"חבורות-הלחימה" לא תהיינה מרגימות — נודעיהיה תפקיד חשוב עוד-יותר; או, בעצם, המשימה הכפולה של ארטילריה ומרגמות כאחד. אין זו בעיה שלא ניתן להתגבר עליה. ליחידות-טילים — אינו צפוי שינוי בתפקידיהן; אולם, כמובן, ככל שהטילים עצמם נעשים לנחות-תפעול יותר — כן תגדלנה לאין-שיעור גמישות הפעלתם-בקרב, ותכליתיותה. יחידות ארטילריה וטילים תהיינה זקוקות לכוחות אבטחה-מקומית, ולאבזרי-גילוי, משלהן.

כוחות טנקים יופעלו במידה שניתן יהיה לקיים באיזור-הקדמי את האספקה ההכרחית בשבילם. תצמח מהם תועלת כבירה במצבי התקפת-נגד והגנה נגד-טנקים.

הגנה נגד-טנקים מחייבת תשומת-לב מיוחדת. במקרים מרובים, אם יכולים טנקי האויב להגיע אל איזור-הקרוב — כי אז יכולים גם טנקי-נו-אנו לעשות זאת; וקרבי-טנקים יתפתח כתוצאה מכך. אולם לא תמיד יקרה דבר מעין זה. וכאשר לא יימצאו טנקים שלנו באותו מקום — יהיה הכרח לקיים התנגדות ליחידות-הטנקים של האויב באמצעים אחרים.

הליקופטרים של "חיל-הפרשים האוירי", החמושים בטילים נ"ט, יתגלו בודאי במצבים כאלה כאמצעי-נגד תכליתי; ולצותי-הריסה של "חיל-הפרשים האוירי" תהיה היכולת לגזור השהיות על שריונו של האויב. ברשותה של כל "חבורת-לחימה" יהיו רק כלי-נשק נ"ט נישאים-ביד מעטים מאוד; ואותם כלים שיימצאו ברשותה — ודאי יהיו קצרי-טוח. לארטילריה — וביחוד כלים בני 155 מ"מ, ואלה הגדולים מזה, — תהא נודעת השפעה מרתיעה לגבי שריון — וכן להתקפות מטוסי-קרבי-הפצצה. כלי-זיון גרעיניים יופעלו במקרים בהם יתגלו כמתאימים; ובמצבים רבים יש בכוחם לנתק טנקי-אויב ממקור-האספקה שלהם.

הטקטיקה נגד-טנקים — שעה שהטנקים שלנו אינם בנמצא באיזור-הקדמי — תכלול שלושה אלה: הטרדה — השהייה — וגרימת מידת-ההרס גדולה ככל האפשר. עם חדירות לא-

* תצפית-השגחה — ביטוי המנסה למסור את הגוון של המונח האמריקני "SURVEILLANCE". — המעורר.

עמוקות של טנקי-אויב יהיה הכרח להשלים; אך השפעתן תהיה בודאי מזיקה הרבה-פחות מאשר בתנאים של היום — וזאת בגלל היעדרן באיזור-הקדמי של מטרות „רכות” ופגיעות, ותודות ליכולתנו לשגר אספקה לכוחותינו הקדמיים באמצעות הליקופטר. „חבורות-לחימה” — בגלל היותן מטרות קטנות בלבד, ובשל כושר-החמיקה שלהן — לא תסבלנה ודאי אבידות מכריעות מהתקפת-טנקים, הגם שאין ביכולתן לחסום מעבר בפני טנקים. לאותו זמן שטנקי-האויב יגיעו לאזורים התפוסים בידי יחידות הסיוע-הלוחם שלנו, יוכלו כבר הטנקים שלנו לאסור עליהם קרב; שהרי עלינו להניח כי אם תהיינה ארטילריה ויחידות-טילים מסוגלות לעשות דרכן לשם — ודאי וודואי שגם הטנקים שלנו יוכלו לעשות זאת. עתה נעבור אל בעיה שהקוצים שבה מרובים יותר — המתקפה.

התקפה בהתקפה

הטקטיקה בהתקפה תכלול את הזנת „חבורות-הלחימה” קדימה, אל נקודות שנבחרו בתוך השטח התפוס עלידי האויב — נקודות אשר אבן-הבוחן בבחירתן היתה כי יתאימו לאפשר ל„חבורות” לגרום לאויב את הנזק הגדול ביותר. אחדות מ„חבורות-הלחימה” אפשר שתגענה לשם ברגל, בנשאן אתן רק חלק מצידן, על-מנת שהשאר יומצא להן אחרי-כן באמצעות הליקופטר. כן יתכן להשתמש בצירוף של תנועה ברגל והטסה-בהליקופטר — כשההטסה באה רק להעביר את „חבורות” התוקפות, בוואחרי-זו, מעל למכשולים העיקריים. יקרו גם מקרים בהם ניתן יהיה להשתמש בתנועה ברכב מנועי, ובמקרים אחרים יינתן להטיס „חבורות” אחדות בהליקופטרים הישר אל יעדיהן. בדרך כלל, יפלוסו כל-יזון גרעיניים את הדרך לפני חדירות אלה. הליקופטרים הגם האמצעי הטוב ביותר לגיצול פערים שנפערו בדרך זו.

בשקלנו את סוגית ההתקפה, אין אנו חייבים להשוות את חמשת האנשים, שבכוח „מן הסוג החדש”, עם 45 אנשי המחלקה „המקובלת”. ראשית, הניידות, וקלות-האספקה, של „חבורות-הלחימה” תאפשרנה שימוש רב הרבה-יותר בעקיפה. כאשר יש צורך לעקור יחידות-אויב משטח התפוס בידן, בלי להפעיל פיצוץ גרעיני — ומובן מאליו, שתכופות יהא צורך בכך — הרי הניידות (שוב!) היא שתאפשר ריכוז-כוח. לפיכך, תחת אשר כיום נקצה אולי שתי פלוגות המונות 300 חיילים בלתי-מיומנים יחסית, שרבים מהם אינם מצדיקים את נטל האספקה וההשגחה הכרוך בהם — נוכל להפעיל שתי „חבורות-לחימה” שתמנינה מאה חיילים מיומנים-מאוד. סיוע טילים וארטילריה — חלק עיקרי בעצמת-המתקפה הכוללת — יהיה, כמשוער, שוה לזה הדרוש לכוחות „מקובלים”. עשויים אתם להצביע על כך כי שתי „חבורות-לחימה” תהיינה חלקי-חסי גדולי-יותר מן הדיביזיה מן-הסוג-החדש, מאשר חלקן של שתי פלוגות דיביזיה מהסוג ה„ישן”. אכן, כך יהא הדבר; אולם עלינו להביא בחשבון כיאות את גורמי ההסגלה והאימון, והדרכים שבאמצעותן אפשר יהיה להקל על מלאכת „חבורות-הלחימה” של הכוח החדש עלידי שיעור רבי-יותר של סיוע (תוך דגש מיוחד בהטסת-גייסות בהליקופטרים, ובתספוק באמצעות הליקופטרים).

„חיל-הפרשים האוירי” יוכל להרים תרומה ניכרת-מאוד לתנופת ההתקפה — וזאת באמצעות פשיטות, תפיסת שטח-חיוני לפני הכוחות האחרים, סיוור, הגנת-אגפים — וכן הטרדתם והשהיתם של כוחות-האויב הנמצאים בתנועה, בין אם אלה יחידות נסוגות, ובין אם אלה עתודות.

פעמים מספר הזכרנו את התלות הגדולה בהליקופטר — אשר פגיעותו מעוררת תכופות ספיקות. הבה נכיר בתחילה בעובדה, שכל תפעול נרחב של כלי-טיס קלים בקרב יגרום, באורח בלתי-נמנע, לאבדן מספר גדול של כלי-טיס אלה. עלינו להתרגל למחשבה זו. במלחמה הבאה — שסבור אני כי אפשר יהיה לנהלה בתכליתיות מירבית אך ורק על-ידי תפעול נרחב של כלי-טיס קלים — לא צריך אבדנו של כלי-טיס אחד, או אף אבדנם של אחדים, לעורר הזדעזעות רבה-יותר מאשר אבדנו של מספר דומה של טנקים או נגמ"שים.

כגייעות שלא-חמיד אובנת היא

תהיינה האבידות-בפעול אשר תהיינה — מכל מקום סבורני כי מצויה אי-הבנה רבה בענין פגיעותם של ההליקופטרים. הנסיון העומד לרשותנו בסוגיה זו אינו רחב-ביותר — על-אף שבמהלכן של מלחמת-העולם השנייה ומלחמת-קוריאה אירעו מקרים רבים בהם נורו כלי-טיס שלנו, ששימשו בתפקידי-תצפית. תוך כדי ביצוע 35,000 טיסות מבצעיות אל תוך אזורים המוחזקים בידי האויב, איבדו הצרפתים באפריקה, בשנות-התשסות הראשונות בסוגיה זו, רק ששה הליקופטרים — מתוך 115 שנפגעו-בפעול באש-שנקיקל. לא נטעה הרבה אם נאמר, שאפילו כלי-טיס קלים נעים במהירות רבה יותר מכפי שהננו סבורים לרוב. זאת ועוד: בפני מקלעי-הקרקע (שמטרתם הרגילה הנה קרקעית), מציגים כלי-טיס אלה בעיה מיוחדת, כאשר להגבהה וצידוד מהירים; את הטוח המדויק אל מטרה קטנה שבאוויר קשה מאוד לאמוד; עלידי טוסם בגבהי-מינומם מעל לפני-האדמה, יכולים הליקופטרים להימצא רוב הזמן בקרבת מחפה — שמאחוריו יוכלו להסתתר מדי היפתח אש עליהם; ושוב, בהנמיכם-טוס מקטינים הם עדי-מאוד את מספרם של כלי-הזין של האויב שניתן יהיה להפעילם נגדם — וכן מונעים בעד גילויים-הם עלידי מכ"מ אויב. יתר-על-כן: כלי-הטיס שבהם אנו דנים יכולים לחזור אש — והדבר משנה מאוד את המצב. עלידי פיתוח ראוי של מכשירי-טיסה ואמצעי-ניווט שונים יכולים אנו להקנות לכלי-טיס זה את היכולת לטוס בגובה מועט אף בלילה ובמזג-אוויר רע; ולא זו בלבד, אלא שלמשימות רבות יצאו כלי-הטיס במתקן דוקא בתנאים כאלה, שכן עלידי כך יקטינו בהרבה את פגיעותם.

יתכן שהצד החשוב ביותר בענין זה של הפחתת פגיעות ההליקופטרים הוא זה: אפשר להקטינה עד למידה שניתן לשאת-בה; וזאת עלידי הנקיטה באורח-יפועלה הטקטיים והטכניים הנאותים. לאחר-ככלות-הכל, הרי החייל-הרגלי, המסתער על יעדו, מוגן מפני כדורי-האויב אך ורק עלידי חולצתו הדקה; הוא מגיע אל יעדו לא בכוח יכולתו „לספוג” נזק וחבלה, כי אם עלידי נקיטה בטקטיקה הנאותה. אף ההליקופטר יוכל לעשות זאת — ויגיע אל יעדו. כמאמר-

מכשולים ו"לדלג" מעליהם, תוכלנה "חבורות-לחימה" של רגלים ויחידות של "חיל-הפרשים האוירי" להפעיל ולפוצץ את כל מטעני-ההריסה והחבלה שהוכנו (כגון — בגשרים, במיצרי-הרים, וכיו"ב), ואף למקש את הדרכים מאחוריהן — מבלי לדאוג, כמו כיום, יותר-מדי לגורל הפלגות שנתרו עדיין ב"זנב" הנסיגה. וזהו יתרון עצום. שכן הודות לניידותם זו אפשר יהיה להשאיר במקומם כוחות הטרדה-ומארב — שיהיה ביכולתם אף להכין אש ארטילריה וטילים — למשך זמן רב לאחר המועד-לנסיגה הנחשב לרגיל היום. אכן ערכו של מבנה-מוצע זה הוא בכך שיש ביכולתו להסב נזק מירבי לאויב במחיר שכמעט ולא יתבטא ביותר מאשר ויתור על שטח מסוים. ומכאן מגיעים אנו להרהורים בענין האפשרויות להשתמש בו כטקטיקה בסיסית, כראשית ההתנגדות לכוחות-תוקפים עדיפי-עצמה. אך, כמובן, כאמצעי-טקטי — אין בזה כל חידוש.

★

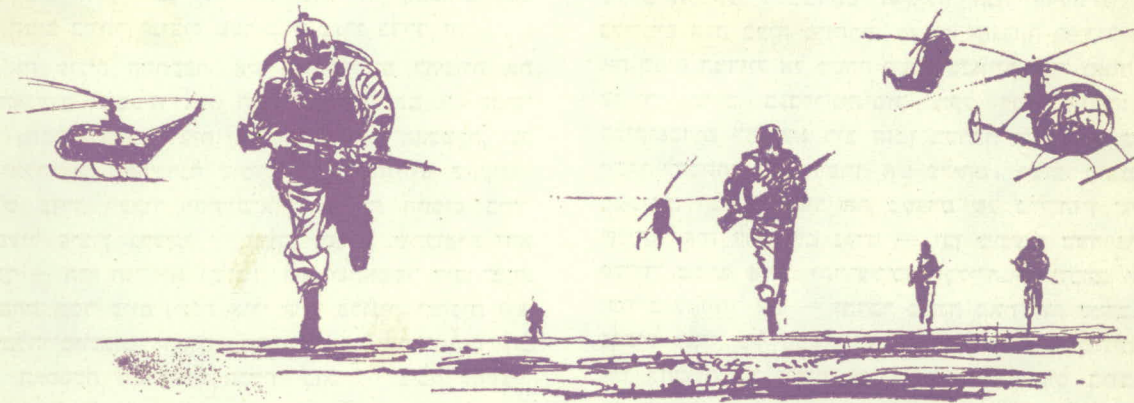
ובכן, הרי המסכת לפניכם. "תרגיל" מעין זה לעולם אינו משכנע-ביותר אלא אם כן משוכנע בו המחבר עצמו; ואילו אני מודה כי יש גם במסכת זו קטעים מעורפלים אחדים, שטרם שכנעתי עצמי בדיוקם. מכל מקום, ברי לי למדי שאי-אפשר לנצח בקרב-קרקע במלחמה אטומית, אלא באמצעות כוחות המאורגנים, מצוידים ומאומנים באורח מציאותי לתכלית זו. שכן יתכן שאפשר להפוך ספינה תלת-תרגנית לנושאת-מטוסים — אולם ספק אם תהיה זו נושאת-מטוסים טובה.

מוסגר אוסיף, כי יש ענין בעובדה ש-84 אחוזים מכלל אבידות האמריקנים בקוריאה נגרמו על-ידי רסיסי פגזים. והלא גייסות שיוטסו בכלי-טיס קלים מנמיכי-טוס היו בטוחים יחסית מהיפגעות באש ארטילריה, טילים ומרגמות. טנקים ישתתפו בהתקפה במידה שאפשר יהיה להביאם אל איזור קרבות-המגע ולספק להם סיוע. בשטח "שריוני" מובהק אפשר שהטנקים הם שיהיו את העצמה-העיקרית של ההתקפה — בעוד "חבורות-לחימה" מסייעות להתקדמותם בכל האמצעים והדרכים שבידן.

תפקידן של יחידות הארטילריה והטילים יהיה רגיל, פרט לכך שיתרון רב-במיוחד יהיה כרוך עתה בטוח מוגדל. עלינו להביא בחשבון אפשרויות להסתת תותחים ומשגרי-טילים אל מעבר למכשולים, באמצעות הליקופטרים מסוג כבד-יותר; אפס, בנסיבות אלה לא קלה תהיה בעית תספוק התחמושת. בסוגיה זו של סיוע-אש — יוכל "חיל-הפרשים האוירי" לספק חלק מהסיוע הנדרש, בין בקליעים קטני-קוטר ובין בכבדי-קוטר, באמצעות הליקופטרים יורי-טילים. מטוסי קרב-הפצצה יתכן שיוכלו לספק חלק נכבד מסיוע-אש זה. כוחות אלה צריכים להיות בעלי יעילות יוצאת-מגדר-הרגיל בהסבת נזק לאויב חזק-יותר ובהשחיתו, במהלכה של נסיגה כללית של כוחותינו-אנו. מכיון שנקל יהיה להתגבר על

* כולל רסיסי פצצות-מרגמה. — המער.

** ראה, למשל, הידיעה ב"מערכות" חוב' קל"ט עמ' 53 על האמצעים המהפכניים להארכת טוחיהן של הארטילריה והמרגמות הסוביות.

נשק גרעיני —

הרתעה מלחמה או שלום?

סא"ל שלמה גזית

בחוברת קל"ו (מאי 61) של "מערכות" הובא מאמרו של פרופ' ה. קיסניגר — "מלחמה מוגבלת — כיצד?" חשיבות רבה נודעת למאמר זה, שכן מבטא הוא היטב את הלבטים בהם מתלבטת הנהגת "המערב" באשר לאסטרטגיה בה צריך לנקוט כדי לשמור על עמדותיו הקיימות של "המערב", לקיים את כוח-הרתעתו בפני כל נסיון תוקפנות או התפשטות של הצד-שכנגד, וכדי שיהיה מסוגל להגיב ביעילות בזירות-המדיניות-הצבאיות השונות, בהן עלולה להתלקח תבערה מקומית "מוגבלת". עם זאת, אין לראות מאמר זה אלא כחוליה נוספת במסכת דיעותיו והשגותיו של פרופ' קיסניגר; וכל הקורא מאמר זה בלבד עשוי לצייר לעצמו תמונה מעוותת, בהיעדר מעיניו הרקע הרחב והמלא של מסכת זו, אשר ביסודה — תכונות הנשק-הגרעיני, אפשרויותיו ומגבלותיו.

השאלה הראשונה, המתבקשת כי מאלה, היא: מה השינוי אותה הביא הנשק-הגרעיני לארסנל ה-חימוש — לעומת מכלול-הזיון ש-

היה מוכר וידוע עד הלום; והאם אמנם יש בנשק זה משום שינוי מהותי יסודי?

כללית ניתן לומר שהנשק-הגרעיני הוא רב-עצמה יותר מכל כלי-הנשק המקובלים, שהיו ידועים עד כה. עם זאת, אין המעבר מנשק מקובל של היום לנשק-הגרעיני קיצוני יותר מן המעבר, בשעתו, מ"נשק קר" ל"נשק חם", בעקבות המצאת חומר-הנפץ.

אם אנו מנסים לאתר את המיוחד שבנשק-הגרעיני, עלינו להבחין באופן ברור בין הנשק-הגרעיני הטקטי, לנשק-הגרעיני האסטרטגי. אף כי מבחינת עצמת הפצצות לא קיים קו תיחום ברור וקבוע בין שני הסוגים, הרי לגבי הפצצות הטקטיות החתירה היא לקראת פצצות קטנות יותר-ויותר, והגיעו כבר לכאלה שעצמתן אינה עולה בהרבה על זו של פצצות-הענק המקובלות. ואילו לגבי הפצצה האסטרטגית — הדגש הוא על הפצצה הכבדה, זו המשחררת עשרות מגה-טון ואולי אף יותר.

הנשק הגרעיני-הטקטי אינו מביא לכל שינוי או חידוש בארסנל החימוש. הוא מכוון להשיג את אותן המטרות ממש, ובאותה תפיסת-לחימה של הנשק המקובל. יחודו אך ורק ב"מינאטוריות" שלו. את אשר עשו קודם-לכן עשרות כלי-

הבעיה אותה הציב קיסניגר ב"מאמרו היא מצומצמת מאוד: היכולים ארה"ב ו"המערב" בכ"ל, לסמוך על מערך-כוחות

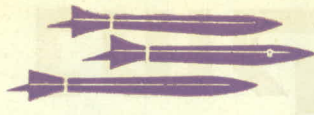

גרעיני, בין שיהיה נועד להפעלה האסטרטגית ובין להפעלה "מוגבלת", האופרטיבית-טקטית — ולותר, למעשה, על סדר-הכוחות הקונבנציונאלי. זה שקיומו הוא תנאי לניהול אסטרטגיה גמישה ומגוונת. בעיה זו, כפי שהיא מוצגת כאן, אופינית (וישימה) לארה"ב בלבד, במצבה האסטרטגי-פוליטי הקיים כיום. המדובר במדינה, אשר מזה כ-16 שנה נמצא הנשק-הגרעיני על כל סוגיו ורמותיו בבית-נשקה; ואף האויב-בכוח העיקרי, נגדו היא עורכת את כוחותיה, מצויד גם הוא בנשק-גרעיני יעיל ותכליתי — מכלול-נשק המקביל, פחות או יותר, לזה שלה.

כדי לראות בעיה זו, באורה הנכון, כפי שהוצגה על-ידי פרופ' קיסניגר — מן הראוי יהיה להרחיב את היריעה ולבחון שאלות וסוגיות אחדות, הניצבות ועומדות ברקע אותו מצב, וליתר-דייק, אותה פרשת-דרכים בה עומדת היום ההנהגה האמריקאית.

ננסה, איפוא, לראות את הדברים מראשיתם; דהיינו, לבחון ולנתח את מהות הנשק-הגרעיני ומשמעותו — ואת השפעותיו על האסטרטגיה והמדיניות של אומות המחזיקות בנשק זה. נבחון את הדברים על-ידי הצבת מספר שאלות בסיסיות — וננסה להשיב עליהן.

נעבור לשאלה העיקרית:
מה סבירותה של הפעלה
אסטרטגית של הנשק
הגרעיני — ומה המשמעות

יות הנובעות מהפעלה, או אי-הפעלה של נשק זה.

הפעלה אסטרטגית של נשק גרעיני תיתכן רק בסוג אחד של מלחמות — מלחמות בין מדינות, שביניהן מפרדים קו־יתחום ברורים, כאשר לכל צד שטחים חיוניים משלו שהשמדתם עשויה להביא את יריבו לנצחון במלחמה. מאידך גיסא, בכל אותן מלחמות — הרזוחות לאחרונה יותר — ויותר — בהן אין צדדים לוחמים מוגדרים ואין קו־יתחום ברורים, אין למעשה גם כל שימוש בנשק גרעיני; הכונה כאן למלחמות „חתרניות“, הפיכות ומלחמות אחים, כאשר הצד שכנגד אינו מהווה מטרה מבודדת וברורה, וכל הפעלת נשק גרעיני עלולה להביא להרס והשמדה של שני הצדדים במידה שווה.

ניטול, איפוא, את המלחמות מן הסוג הראשון — וקודם כל את המלחמה „המקומית“, המאותרת לזירת קרבות מצומצמת. תהליך ההחלטה — האם להפעיל, או לא להפעיל, את הנשק הגרעיני — איננו קל. הרתיעה הראשונה תבוא כאן בגלל סכנת ההדרדות למלחמה גרעינית טוטאלית, כש־ההתמודדות, ההשמדה וההרס יפרצו לפתע אל-מחוץ לתחום המוגבל של הזירה המקומית, ויגיעו עד לשטחים החיוניים לצד זה או אחר.

שיקול אחר הוא שיקול פסיכולוגי מוסרי: רתיעה מפני דעת הקהל בתוככי המדינה — ומה שחשוב אולי הרבה יותר — הרתיעה מפני דעת־קהל עויינת בעולם. על אף העובדה שארה״ב נהנתה מבעלות בלעדית על הנשק הגרעיני במשך מספר שנים שלאחר מלחמת־העולם — לא ניצלה נשק זה להסדרת בעיותיה באירופה או במזרח־הרחוק. אחרי־הכל, הבעיה איננה רק כיצד לנצח במלחמה גופא — אלא

גם (ואולי בעיקר) כיצד להיות בעולם זה אחריה.

והשיקול השלישי — שהוא אולי המכריע בעד הפעלת הנשק הגרעיני — הוא היעדר פתרון, או כושר־התמודדות, באמצעים מקובלים. כאשר ניצבת השאלה בצורתה החדה ביותר: להפסיד את המערכה או להפעיל בכל־זאת את האמצעים המצויים־ביד, הזולים יחסית, והמבטיחים את ה־הכרעה (ואולי אף כמעט ללא אבידות) — או עלולה ההחלטה להיות הקשה ביותר.

עד כאן — באשר למל־
חמה מקומית ומוגבלת. נב־
חון עתה את בעיתה של
המלחמה ללא־סייגים, הכוללת,

או לפי כינויה הלועזי — „all-out war“.

כללית ניתן לקבוע, שאין מדינה ואין עם החותרים לקראת „איבוד לדעת“. הפעלת נשק גרעיני במלחמה „כוללת“ תיתכן אך ורק בהנחה שניתן להכריע את הצד שכנגד תוך נזק עצמי מינימלי לעצמך. תיתכן, כמובן, טעות בשיקול ובהערכת ההתפתחויות המדיניות והצבאיות. במקרה זה עלול להתפתח מצב שלא נחזה מראש — מצב בו נכשלת התכנית. נתברו

ארטילריה ומטוסי־הפצצה, עם אותו „זנב“ לוגיסטי ארוך של פגזים ופצצות שצריך היה לערום ליד „נקודות־המוצא“ של כלי־הנשק, עושה היום כלי־שיגור יחיד וזעיר, המשגר פצצה גרעינית אחת.

הנשק הגרעיני־הטקטי יוכל בהחלט להתקיף את יחידות־הסיוע השונות, להבקיע מערכי אויב ולהשמיד את ריכוזי כוחותיו. בדרך זו אפשר, לכאורה, לנהל מלחמה ממש כפי שנהגו לנהלה בעבר — כאשר המטרה נשאת כיבוש שטחים והשמדת כוחותיו של הצד־שכנגד. מובן, שלכניסת נשק זה תהא השפעה על ארגון הגייסות, על חימושם ועל הטקטיקה של הפעלתם; אך תהא זו השפעה מוגבלת, שאינה משנה את הדברים מיסודם.

לא כן הנשק הגרעיני־האסטרטגי. עצמת ההרס וההשמדה של נשק זה כה גדולה, שאנו נתקלים כאן בתופעה של „כמות“ ההופכת „איכות“. זו הפעם הראשונה מצוי בידי הצדדים הלוחמים אמצעי־לחימה שאינו רק יעיל ותכליתי לצורך הכרעה ונצחון במלחמה; יכולתו של נשק זה עוברת הרבה מעבר־לכך. הנשק הגרעיני מסוגל להשמיד את ארץ האויב, פשוטו כמשמעו, לחסל את חלק הארי של אוכלוסייתה ולהרוס את רוב רובה של האינפרא־סטרוקטורה, המהווה את הבסיס לפעילותה המשקית ולחיי חברה תקינים.

אפשרות זו, הגלומה בנשק הגרעיני — היא היסוד לשינוי הערכין שהביא נשק זה בתפיסה האסטרטגית. זו הפעם הראשונה שהאדם הגיע לכלי־משחית, אשר בעצם עצמתו הוא מעמיד בספק את ההגיון והטעם של השימוש בו.

השאלה הבאה שאנו חייבים ל־
הציג לעצמנו היא — מהו קו־
היתחום בין הנשק הגרעיני ה־
טקטי לאסטרטגי, והאם בכלל נ־

תן לתחום קו מפריד כזה.

אותם הוגי־דעות צבאיים, המאמינים בקיומו של קו־מפריד כזה, מבססים את הבחנתם על שני גורמים. הבחנה ראשונה היא בעצמת הפצצות. נשק גרעיני־טקטי אינו חורג מתחום הקילוטונים; בעיקרו יתבסס על פצצות בנות 1—5 קילו־טון, ואילו הפצצות ה„כבדות“ ביותר שלו לא תעלינה על 20—50 קילוטון (עצמת הפצצות שהוטלו על הירושוימה ונגסאקי היתה 20 ק״ט). ההבחנה השניה היא באופי המטרות. ההפעלה הטקטית תכוון אך־ורק כנגד מטרות בעלות ערך טקטי־אופרטיבי; ריכוזי כוחות צבאיים, בסיסים ומתקנים צבאיים, צמתי תעבורה ותקשורת. בשום פנים לא תכוונה הפצצות כנגד מטרות אסטרטגיות — ריכוזי האוכ־לוסיה והתעשייה הגדולים.

רבות דובר ורבות נכתב בנושא זה — והדיעות חלוקות. כל עוד לא עמדה הבעיה במבחן מלחמה־של־ממש (והלואי שלא נגיע לכך) — הריהי נשאת בתחום הפילוסופי: האמנם יהא אחד הצדדים מוכן לספוג מפלה במלחמה גרעינית־טקטית מוגבלת, ולא ישלוף מנדנו את נשק־היאוש — מכת־נגד אסטרטגית גרעינית?

לא ניכנס לעומקה של סוגיה זו. לעת־עתה, מציאות 16 השנים האחרונות מוכיחה רק שאף אחד מן הצדדים לא היה מוכן להסתכן ולהעמיד שאלה זו במבחן נסיון מעשי.

התקוות, והשואה הצבאית נתגלגלה ובה ממקור בלתי חזוי מראש.

המצב הנוח ביותר לניצול הנשק-הגרעיני למטרת הכרעה אסטרטגית, במלחמה כוללת, הוא במלחמה גרעינית "חד-סיטרית", כלומר: מדינה בעלת נשק-גרעיני, המנצלת יתרון זה כנגד מדינה חסרת נשק זה.

ניצול כזה ניתן לראות בשלוש אפשרויות:

האפשרות הראשונה היא — באי-הפעלתו. צד שהוא בעל נשק-גרעיני — מאלץ, על-ידי עצם "שוט" האיום בהפעלת הנשק הזה, את היריב לותר-מראש על נסיון התמודדות; או — במקרה הגרוע ביותר מבחינת אותו צד — ינהל הוא מלחמה אפילו בכוחות מקובלים, אלא שהצד שכנגד ייאלץ אז להימנע מריכוזי כוח ומאמץ, שהרי אלה עלולים להוות מטרה נפלאה לנשק-הגרעיני של היריב.

האפשרות השנייה במלחמה "חד-סיטרית" היא הפעלה סמלית של נשק זה. למעשה, ההפעלה המבצעית היחידה של נשק גרעיני עד היום היתה הפעלתו ה"סמלית" (לגבי המסגרת הכוללת של המלחמה) של 2 פצצות-האטום האמריקאיות בהירושימה ובנגסאקי. אכן, הפעלה סמלית אינה חייבת לשאת אופי כזה דוקא. הדוגמה הזאת היתה יוצאת דופן, כי המדובר היה באמצעי לחימה חדש ובלתי-מופר, והיה הכרח להדגים הדגמה מבצעית ממשית את כוח-ההרס העצום הטמון בנשק זה. אולם בעתיד ניתן יהיה, כנראה, להשיג אותו אפקט עצמו על-ידי הטלת פצצה בלב ים או בשטח בלתי-מיושב — כשהמטרה תהא רק להפגין את עצם קיום

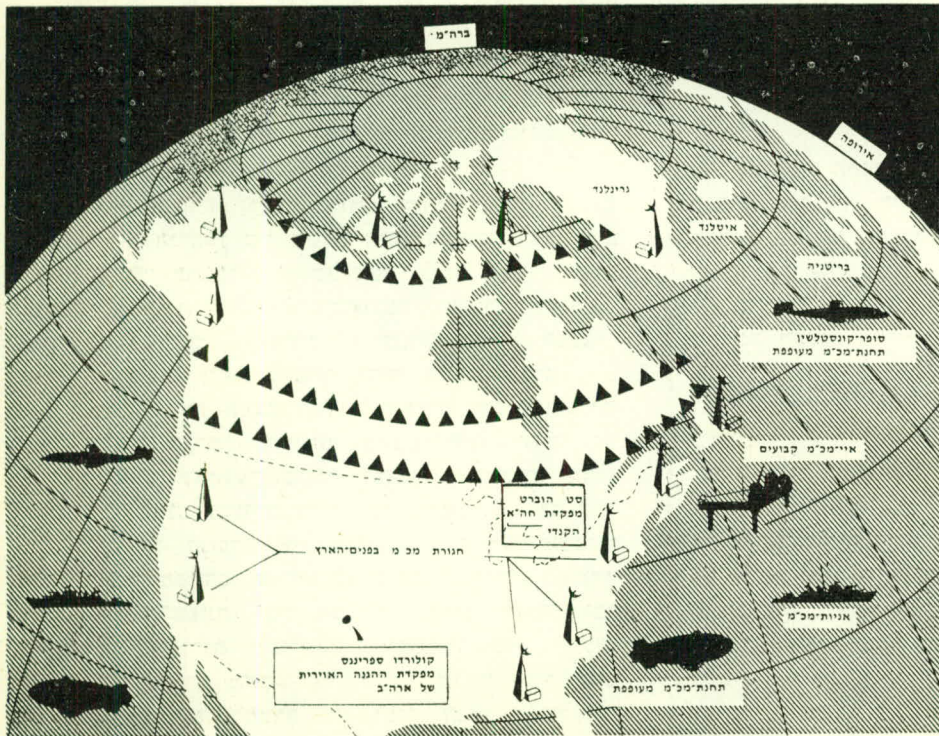
הנשק-הגרעיני ואת היכולת להפעילו ולשגררו במועד הרצוי, תוך הדיוק הדרוש כלפי כל יעד פוטנציאלי.

והאפשרות השלישית — אם כי אולי הסבירה פחות מכל — היא הפעלתו החמשית של הנשק-הגרעיני, כלומר — ניצול העצמה הגרעינית להשמדת מרכזי אוכלוסיה, כלכלה ושלטון של הצד-שכנגד; במלים אחרות — הנחתת מהלומה אשר לא רק תביא לכניעת הצד-שכנגד, או להכרעת כוחותיו המזוינים, אלא תשיג הרבה יותר מכך: הנחתת מכת-מוות על הצד-שכנגד, מכה שבמקרים לא-מעטים תעמיד בספק את עצם המשך קיומו כיחידה מדינית לאומית.

בעוד אפשרויות ההכרעה באמצעות הנשק-הגרעיני במלחמה חד-סיטרית הן כמעט בלתי-מוגבלות, הרי במקרה של מציאות דו-סיטרית של הנשק-הגרעיני מתהפכת הקערה על פיה. הנשק-הגרעיני הופך במקרה זה לחרב-פיפיות, כשכל המאיים בהפעלתו — שוב אינו יכול לפטור עצמו מראית אפשרות שייפגע הוא-עצמו במלחמה זו, וכי האובדן וההרס שיהיו מנת-חלקו עלולים להכחידו, ממש כשם שמאיים הוא להכחיד את הצד-שכנגד.

אנו מגיעים, איפוא, למצב בו נשק "מוחלט" זה, שהוא אמצעי-ההכרעה המובהק במלחמה החד-סיטרית, מבטל את עצמו על-ידי עובדת קיומו הדו-צדדי — והופך אזי להיות נשק-ההרתעה המובהק.

בכל מחלוקת בין מדינות עושה כל צד את חישוב סיכויי הרנח מול אפשרויות ההפסד; כלומר, הוא משווה את מטרות המלחמה, אותן שואף הוא להשיג במקרה הטוב-ביותר, עם

עם התקצרות משכ"ס-היטום של מתקפי-כ"ס החמושים במט"ר ענים גרעיניים (מטוסים-מפציצים וטילים-בליסטיים) נאלצת מערב הכת-ההגנה להרחיק יותר-ויותר מגבולה את הקר-הקדמי של איזור האזהרה המקיף את שטחה, שכן אחרת לא נותרת שהות כלשהי לאזעקת התושבים ולפקודת כו"ננות-לקרב לכוחות המגינים. כתוצאה, לא עוד קו של משכ"ר מכ"מ משוכללים (קרקעיים, מו"שטים — ואף מוטסים-בקביעות), מקוים עתה על-ידי ההגנה האמ"מספר קוים בימים, ממורה ריקאית — כי אם מערך של ומערב — ועל שטחי קנדה וגריני-לנד, למול התקפה אפשרית מצפון, דרך האיזור הארקטי.

הנזק הודאי או האפשרי שיכול תגמול גרעיני של הצד-שכנגד להנחית עליו. עליכן תיתכן המלחמה הגרעינית הטוטאלית רק בשני מקרים: תוך נסיון להנחית מכת-הפתעה מוחצת, שתחסל לחלוטין את כושר התגמול הגרעיני של הצד-שכנגד ותיצור, באופן יזום, תנאים של מצב "חד-סטרי", או — כתוצאה משיקוליו של מנהיג מטורף, אשר בתנאים מסוימים יהא, אולי, בידו לקבוע אישית ובלעדית את גורל עמו, ואפשר גם גורל עמים רבים אחרים.

להשגת הרתעה אסטרטגית על-ידי נשק-גרעיני אין די בעצם קיומו של נשק זה. ההרתעה תושג רק כאשר אמנם מצויה בידי כל צד האפשרות לתגמול בודאות כל נסיון-התקפת אויב. כושר-ההרתעה מותנה, איפוא, בהצטרפותם של מספר תנאים.

● התנאי הראשון, והבסיסי, הוא — כאמור — עצם קיומו של הנשק-הגרעיני. אלא שאין די במציאות נשק-גרעיני סתם. בידי כל צד הכרחי שיימצא אותו מלאי פצצות מינימלי, המאפשר השמדת כל המטרות החיוניות שבידי הצד-שכנגד. כי כל עוד אין מלאי-הפצצות שבידי אחד הצדדים עונה על כך, עשוי הצד-שכנגד לשקול — ולהסתכן במלחמה גרעינית ממנה סופו לצאת אף כשירו על העליונה.

● התנאי השני — וכה מובן מאליו עד שנדמה כי אין צורך להזכירו — הוא מציאותם של אמצעי-שיגור המסוגלים להביא את הפצצות הגרעיניות אל יעדי האויב בעילות ובמהימנות. ההבדל היסודי ההופך מחסן חומר-נפץ לנשק, טמון בקיומו של מכשיר-שיגור יעיל.

התכונות הנדרשות מאמצעי-שיגור אלה הן:

- טווח העונה על הצרכים המבצעיים של אותו צד.
- דיוק-פגיעה, אשר בלעדיו לא יהא כל ערך לפצצה הגרעינית המונחתת, או שיהא צורך בכיסוי כל מטרה במספר פצצות רב, אשר יבטיח השגת פגיעה במטרה גופה. וכאן קיים, כמוכח, יחס-תלות בין הטווח לדיוק; וככל שטוח ההפעלה הוא רב-יותר, כן יהא צורך במכשיר-שיגור יעיל ומדויק יותר.

● מהימנות הפעולה. וכאן הכונה לשתי תכונות שונות. קודם כל — הודאות של השגת איזור-המטרה, ללא חשש לפגיעה על-ידי אמצעי-יירוט של הצד-שכנגד (וזהו נקודת-התורפה העיקרית של מטוסי-ההפצה המקובל כאמצעי-שיגור לנשק-גרעיני); ואח"כ — בטחון פעולת הפצצה: בעצם התפוצצותה והאם תתפוצץ בדיוק בגובה הדרוש.

וזאת לזכור. לנוכח אמצעי-היירוט היעילים של היום, וב-עיקר הטילים הנ"מ החדשים, מתבטל-והולך ערכו של המטוסי-המפציץ כאמצעי-השיגור לפצצה הגרעינית. הדגש מושם היום כמעט בלעדית על טילים — אשר יירוטם קשה ביותר, ובשלב הנוכחי אין עדיין כל אמצעי המבטיח הגנה מוחלטת מפניהם. הטילים עצמם יכולים להיות משוגרי-קרקע, משוגרי-ספינה (בין אם זו אנית-פני-השטח ובין צוללת, נוסח צוללות ה"פולאריס") ומשוגרי-מטוס — כש-המטוס, במקרה זה, משמש אך ורק כן-שיגור לטיל ואינו חייב להתקרב אל המטרה עד לטוח הנ"מ היעיל של הצד-שכנגד.

● התנאי השלישי הוא — סידורי-אבטחה נאותים בפני מהלומת-הפתעה. הסיכוי לחסל את מלאי הפצצות הגרעיניות של היריב, או להשמיד את אמצעי-השיגור שלו, יהיה תמיד פיתוי גדול לנסות ולפתוח במלחמה גרעינית. לא לחינם מושם דגש רב כל-כך במתקנים וסידורים השמים-לאל מראש כל נסיון של מכת-הפתעה.

פתרון אחד לכך הוא פיזור הנשק-הגרעיני ומתקני-השיגור. פיזור מעין זה ימנע את הסיכוי של השמדת כל האמצעים והמתקנים במחייך אחד — ואז ישאר תמיד חלק מן הארסנל-הגרעיני שלא נפגע, והמספיק למכת-התגמול ("Second Strike Capability").

הסדר שני בכושר התגמול — שלא יהיה זה מותנה בפעולתו של מרכז-השלטון המדיני והצבאי; שכן, אסור שייוצר מצב בו ניתוק אמצעי-השיגור, על נשקם, מן המרכז-הפקוד עלול להביא לאי-הפעלת מכת-התגמול.

עם זאת יש הגבלות בפעולה אוטומטית ובלתי-מוותנית זו, כאשר היא מתנגשת בשאיפה לתגובה מואטת: אותה האטה המשאירה זמן ושהות לבדיקה ולשיקול נוסף והיכולה למנוע מלחמה ושואה גרעינית — כתוצאה מהפרעה במכשירים האלקטרוניים, או כתגובה אוטומטית על טיל שנשתחרר בשגגה אצל הצד-שכנגד.

ופתרון שלישי — שאינו, בעצם, אלא הגשמה-למעשה של שני הסידורים דלעיל — כלול בהכנת מתקני-שיגור תת-קרקעיים, או על-קרקעיים מוגנים ובלתי-מוותנים בעולם החיצוני; בקיום מערך-מטוסים הנמצא בכוננות נאותה (ושאולי אף נמצא, בחלקו, בקביעות באויר) לפעול לפני שתיתכן פגיעתו על-ידי מכה אויבת; ובקיום מתקני-שיגור בים (בצוללת), אשר כמעט ואין סיכוי להבטיח-מראש את השמדתם.

כל עוד לא הבטיח לעצמו אחד הצדדים את קיומם של כל שלושת הסדרי-יסוד אלה — לא הבטיח את כושר-התגמול הגרעיני שלו; ולמעשה, לא השיג את אפקט-ההרתעה.

עד כאן — התנאים המגבילים. מאידך גיסא, אם מולאו תנאים אלה — הרי לצורך התמודדות גרעינית, לצורך ההרתעה בנשק זה, בטלים יחסי-הכוחות המקובלים ושוב לא קיימת עוד בעית "גדול" ו"קטן" ביחסי העמים, לפחות לא במובן שהיה מקובל עד כה.

המדינה הקטנה ביותר, בשטח ובאוכלוסין, תוכל לעמוד על שלה ולהרתיע מעצמת-ענק מנסיון להכריעה, אם ברשותה הנשק-הגרעיני הדרוש (ולפי התנאים שמנינו לעיל). ברגע שהתגמול יהיה ודאי, וכושר גרימת ההרס והנזק שבידי אותה מדינה קטנה הוא גדול, שוב אין טעם לנסות ולהתמודד. והנה, דוקא נשק קטלני זה הופך להיות הנשק ה"זול" ביותר, כאשר המדובר הוא בהרתעה. דוקא למדינה הקטנה קל הרבה יותר, וזול-יחסית, לטפח בית-נשק גרעיני שיענה על צרכיה, מאשר להתמיד במירוץ-חימוש מקובל, המחייב בהתמדה נשק רב יותר, מסוג חדיש יותר, יקר יותר ומשוכלל ומורכב יותר ויותר.

הניתוח דלעיל מוליך, לכאורה, אל המסקנה, שהרחבתו של ה"מועדון" הגרעיני, והפיכת הנשק-הגרעיני לנחלת הכלל,

הס'הם אשר יביאו את הגאולה לאנושות ויחסלו אימת המלחמה מן העולם. אך אין הדברים כה פשוטים.

גם אם נניח כי נוצר קפאון בשטח ההתמודדות הגרעינית, וכל צד השיג את האמצעים המאפשרים לו הרתעה מוחלטת כלפי הצד השני (ועל כך עוד נדון בהמשך הדברים) — עדיין רב המרחק מכאן ועד השלום הנכסף. הנשק הגרעיני, בהבמידה שהנו מהוה נשק להרתעה מפני תוקפנות, מהוה הוא גם (ואולי — אף יותר-מכן) נשק הרתעה מפני התגוננות. לכאורה — פרדוקס; אך אין הדברים כן.

חולשתו של הנשק הגרעיני — בעצמתו הרבה. בתנאים של כושר-התמודדות גרעיני דורסטי אין הנשק הגרעיני מהוה נשק-הכרעה, אלא אך ורק נשק „איבוד-לדעת“ הדדי מעין „עמודי עזה“, המאפשרים לכל צד להחליט „להמית נפשו עם פלשתים“. מכאן, שהחלטה על הפעלת נשק זה תוכל להיות רק החלטה יאוש, כאשר אין כל מוצא וברירה אחרים.

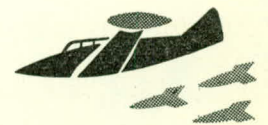
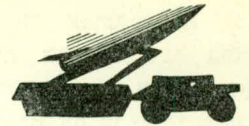
במציאות תעמוד תמיד — ובכל חריפותה — השאלה: כיצד ייגרם הנזק הקטן-יותר; האם על-ידי כניעה ללחץ האויב ולדרישותיו — או על-ידי הפעלת נשק-ההרתעה הגרעיני. כמעט ללא יוצא-מן-הכלל יש לצפות לכך שהחלטה שתפול תהא במישור של ויתורים.

והגדיר את הדברים פרופ' מרטין בובר לפני זמן קצר, בפניתו אל מנהיגי המדינות, כאשר טען כי לפי כללי משחק המלחמה עד היום היה צד יוזם ומנסה את מזלו כאשר ה„סיכוי“ לזכיה רבתי היה גדול ככל-האפשר ואילו ה„סיכון“ בו העמיד את עצמו היה קטן-יחסית. והנה, כדבריו, במלחמה הגרעינית „הופך הסיכון למוחלט והסיכוי — לאפס“.

ונקודה נוספת — ככל שיוגבלו יעדי התוקפן ומטרותיו ויצומצמו לעצמים שאינם חיוניים, כן יגדלו סיכוייו לזכות בשלל, תוך הסתכנות מזערית בהפעלת תגמול גרעיני נגדו. וכאן נפרשת היריעה הרחבה של צורותיה האפשריות השונות של המלחמה „הקרה“ ואיומים בתחום הפעלת הנשק המקובל — כשגם אלה וגם אלה אינם „כדאיים“ שיפעילו נגדם נשק-תגמול גרעיני. וכך, קמעה קמעה, על-ידי איום בתוקפנות מוגבלת ומקוטעת, ניתן יהיה להשיג השגים גם בעידן הגרעיני; יתר על כן, יתכן שאפשרות זו תהא סבירה — ואף זולה לאין-ערוך ממלחמות העבר.

אולם השלום הנכסף רחוק גם מפאת נימוקים אחרים — נימוקים הרואים דוקא את אפשרות הפעלתו של נשק זה במלחמה.

הגורם הראשון, ואולי המסוכן ביותר לפי נימוקים אלה, הוא האפשרות (על כל פנים — החשש) של מלחמה „בלתי-רציונאלית“ העלולה לפרוץ כתוצאה ממעשה טירוף, או אף בשל סתם שיקול מוטעה של מנהיג זה או אחר,

אשר בצעד בלתי-אחראי אחד יצליח להביא לפיצוץ של „חבית חומר-הנפץ“. ולפיכך, כל עוד קיים נשק זה, כל עוד קיימים מלאי הפצצות והסידורים להפעלתם — לא יתכן בטחון מפני התלקחות כזו.

והגורם השני — הנשק-הגרעיני איננו נשק אבסולוטי. יש יסוד להניח, כי גם במכלול-מרכיביו של נשק זה ושל אמצעי-סיכולו (המטען הגרעיני, אמצעי-השיגור, אמצעי-הגילוי ואמצעי-היירוט) יש מקום לפיתוח ולמירוץ. עיקרו של המירוץ לא יהיה בתחום הנשק עצמו, אלא בתחום אמצעי-השיגור, מזה, וסידורי ההתגוננות, מזה.

קיים בלי ספק מקום לפיתוח הנשק-הגרעיני עצמו ולשכלולו — חיפוש אחרי פצצות רבות-עצמה יותר, או פצצות „נקיות“ יותר וכד'. אך לצורך ההרתעה — מדינה שיש לה מלאי מספיק של פצצות גרעיניות (ולו גם מהסוג ה„מלוכלך“ והמיושן ביותר) יכולה להסתפק במלאי זה. כל עוד הוא מסוגל להכריע את היריב.

עם זאת, אין לצפות למצב של איזון. כל צד, בדרך-הטבע, חותר ויחותר להיחלץ מן הקפאון, אותו יוצרת ההרתעה הגרעינית ההדדית. המוצא מן הקפאון יהיה באחד משני תחומים. התחום הראשון — מציאת אמצעי התגוננות, אשר יתנו הגנה מפני הנשק-הגרעיני של הצד-שכנגד; והתחום השני — פיתוח אמצעים אשר יוכלו להבטיח השמדה מוחלטת של כושר-התגמול של היריב.

המירוץ בתחום ההתגוננות מתרכז ב-3 שטחים, כשהגממה היא להשיג בטחון ל-3 יעדים חיוניים שבכל-אחד מהם.

הראשון — ואולי החשוב בכולם — הוא מתן בטחון למלאי הנשק-הגרעיני ולמתקני-השיגור מפני מכת-השמדה מוחצת של היריב. תחילה — כאשר אמצעי-השיגור האסטרטגי היחיד-שבנמצא היה המטוס — הושגה מטרה זו בדרך הפרימיטיבית של החזקת-קבע של מטוסים טעוני פצצות גרעין באויר. פתרון אחר, שרק בימים אלה נראה שעומד הוא להתממש, הוא ביטול זיקת המטוס לשדות-התעופה הפגיעים. מטוסי ה„נ"א“ (המראה/נחיתה אנכית — VTOL) יאפשרו פיזור מירבי של המטוסים נושאי הפצצות — פיזור בהקף כזה, ששוב לא יהיה סיכוי מתקבל-על-הדעת להפתיע ולהשמיד את כולם במהלומה אחת. פיתוחם של הטיילים-הבליסטיים ארוכי-הטווח החליף את המטוס כאמצעי השיגור העיקרי לנשק-הגרעיני — ופתח אפשרויות חדשות להגנת מתקני-השיגור. הפתרונות מתבססים על פיזור מתקני השיגור, בין אם ביבשה ובין בים; על מתקנים תת-קרקעיים מובטחים; ועל תנועה מתמדת, נוסח ה„Minuteman“ ביבשה, וה„Polaris“ בצוללות הגרעיניות בים.

השטח השני — בו קיים פיתוח מתמיד — הוא שכלולם של אמצעי-ההגן כנגד כלי-השיגור האפשריים של האויב. מתקני-ההרתעה משוכללים, הצמודים למערכת טילים נגד-מטוסית — וביחוד נגד-טילית — נמצאים בפיתוח מתמיד. הבעיה החמורה שנוצרה עם פיתוח הנשק-הגרעיני היא בהכרח להשיג יירוט מוחלט, במאה אחוז, של פצצות האויב. כל השג הנופל ממטרה זו — שוב אינו יכול לענות על הצורך. על אף ההשגים הרבים שהושגו בשטח זה בשנים האחרונות, דומה שעוד רחוקה הדרך להשגת ההגנה המוחלטת מפני נסיון-התקפת אויב.

טיות" זו; וכעובדה, מנסה כל אחד מן הצדדים לחפש ולפתח בכל אחד מן התחומים השונים דרכים ואמצעים חדשים, על-מנת להשיג את אותם יתרון ועדיפות שיאפשרו לו להיחלץ מן הקפאון שנוצר. אם אמרנו קודם לכן שטיב בעית יחסי-הכוחות בתקופת הנשק-הגרעיני ביטל את משמעות מושגי "גדול" ו"קטן" בהערכות הדדיות בין מדינות, הרי דבר זה יוסיף להיות נכון רק עד אותו מועד, בו יצליחו הצדדים למצוא פתרון למצב זה של איזון-הדדי הקיים. איראן ייוצר מצב שמדינה, שהצליחה להשיג כושר-הרתעה מוחלט כנגד יריביה על-ידי מלאי-פצצות ומתקני-שיגור מהימנים שבידה, תימצא בן-ימים חסרת אונים ונטולת כל הגנה. אם בתחום הנשק המקובל מושפעת בעית האיזון במירוץ-החימוש ממכלול שלם של גורמים משפיעים (סוגי החימוש, כמויותיו, כושר-תפעול, רוח-לחימה, תוקף נפשי וכו') הרי בתחום הנשק הגרעיני החתך הוא תמיד ברור ופסקני; והאלמנט האנושי כמעט וניטל ממנו לחלוטין. בתנאים אלה של מירוץ-הפיתוח-המחקר מקבל שוב גודלה של מדינה (על הפוטנציאל המדעי-תעשייתי שלה) את מלוא-משמעותו; ואין כל פלא, שאחת-אחת נושרות המדינות השונות ממסלול ההתמודדות — ורק ה"ענקים" הם המסוגלים להמשיך במירוץ.

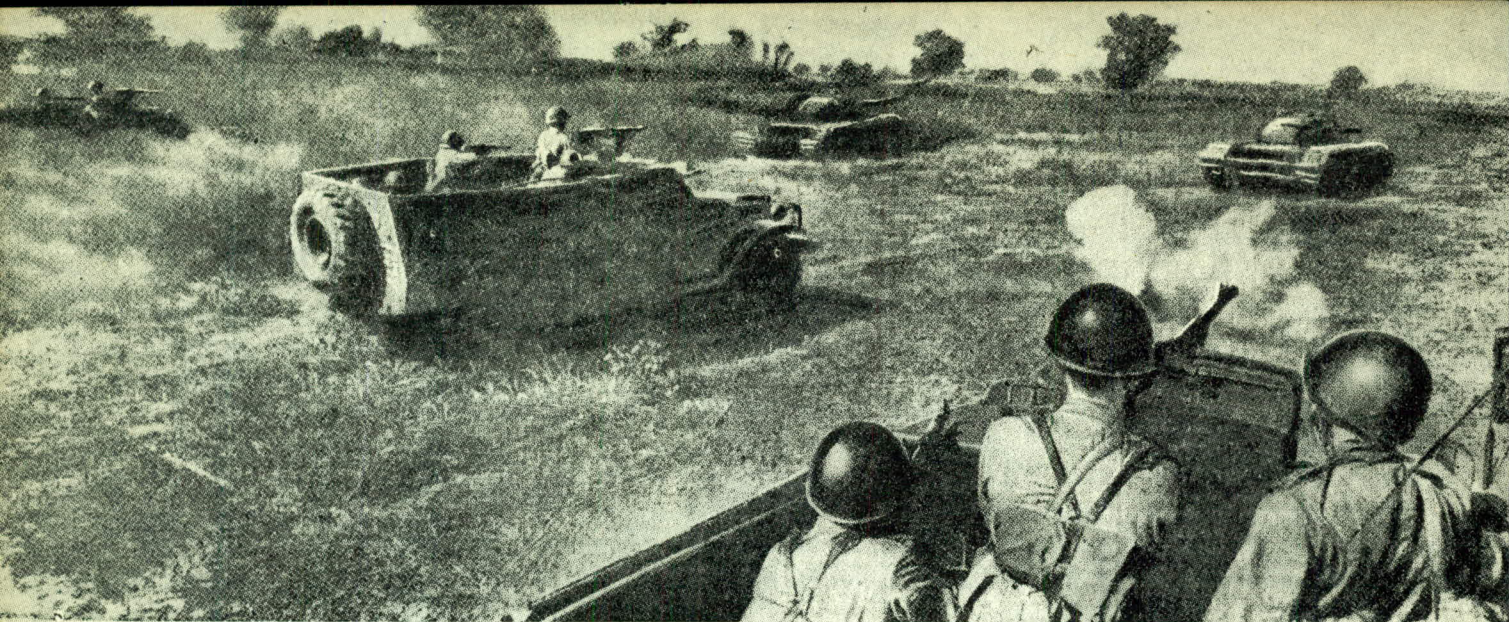
והשטח השלישי הוא בכיוון לביטול נזקי הנשק-הגרעיני או לצמצומם. כידוע, מתבטאת פעולת נשק-גרעיני בנזקי חום, בפעולת הרס ובקרינה רדיו-אקטיבית. שני התחומים הראשוניים — אין בהם כל דבר מיוחד פרט להבדל הכמותי הרב שבין פצצה כזו לבין נזקי פצצה מקובלת. ייחודו של הנשק החדש הוא בתחום השלישי — בהשפעתה הקטלנית של הקרינה הרדיו-אקטיבית; כי זו, ורק זו, טומנת בחובה את השינוי המהפכני של יכולת השמדת מדינה שלמה על חלק-הארי של אוכלוסיתה ועל עריה, תעשייתה וכל מתקניה החיוניים.

מציאות הגנה יעילה למין האנושי מפני נזקי קרינה זו (בין אם תושג על-ידי פינוי מוקדם מאורגן ויעיל של אוכלוסית המרכזים העירוניים, בין על-ידי מקלטים יעילים ובין על-ידי תכשירים רפואיים, אשר יבטלו את השפעת הקרינה על גוף האדם) — תביא לביטולו המוחלט של ייחוד הנשק-הגרעיני ו"מהפכנותו". ואז — כאשר שוב לא תעמוד על הפרק אפשרות השמדת מדינות ועמים — ישוב העולם לימים ה"טובים" שמלפני "הירושימה".

אנו רואים, איפוא, שאם היום נחשב הנשק-הגרעיני ל"אבסור לוטי" ו"סופי" — יש מקום לפקפק ב"סופיות" וב"אבסולו-

המשמעויות בתחום המדיני-אסטרטגי שיש להפיק מניתוח זה, הן רבות ושונות. אך כאן, שוב, אין אפשרות לעסוק בהכללות. היישום המעשי בשטח פיתוח נשק-גרעיני והפעלתו למטרה מתקפתית, הרתעתית או הגנתית מותנה במטרת המדיניות המיוחדות של כל מדינה ומדינה, במצבה הגיאופוליטי — ואולי, במידה רבה, אף במשטר הפנימי הקיים בתוכה.

סגרנו, איפוא, את המעגל — ואנו חוזרים אל נקודת-המוצא. מאמרו של פרופ' קיסנינגר, אשר שימש רקע לכל הניתוח דלעיל, נמצא בתחום אותו נסיון ליישום מעשי של המשמעויות הכלליות לאור מגמותיה המדיניות ובעיותיה האסטרטגיות של ארה"ב. אפשר, בלי ספק, להתוכה עם דיעותיו של הפרופסור — כשם שאפשר לקבלן — בכל הנוגע למדיניות ארצו-הוא; אולם, יהא זה מסוכן מאוד להסיק מסקנות מן היישום המעשי שנוסח לגבי מדינה אחת (לא כל-שכן — מעצמה עולמית) למדינה אחרת, אותה מציינות כודאי בעיות שונות, ואולי אף מנוגדות.

התגברות על הגנה חפוזת

לויט-קול. פ. גבריקוב

מתי עוברים הכוחות להתקפה על הגנה חפוזת?

יחידות-רגלים ויחידות-טנקים, הפועלות בתיאום עם יחידות של חילות אחרים ושל „גייסות-מיוחדים“, תצטרכנה להתגבר על ההגנה-החפוזת של היריב במסירות-קרבת שונות ומגוונות ביותר. למשל, יכול הדבר לקרות, תוך כדי מסע-ההתקדמות, כשהאויב מנסה באמצעות היחידות הנסוגות, או בכוחות עתודה מועטים שכבר הספיקו להגיע, לעצור זמנית את שטח-התקדמותם של התוקפים ולהכין הגנה יציבה בתחום-קרקע אחר, או לרכז כוחות לביצוע התקפת-נגד. תכופות יהיה צורך להתגבר על הגנה מסוג זה במצב בו מנסה האויב לבצע נסיגה מתוכננת ולחפות במערך-ההגנה החפוז על נסיגה זו של שאר כוחותיו. עתים ישאף היריב להיערך בהיחפוז להגנה כתוצאה מהתפתחות בלתי-מוצלחת לגביו של קרבי-היתקלות. הגנה חפוזת תועדף ע"י האויב במצב בו נאלצות יחידותיו שפרצו קדימה-מדי, להמתין להתקרבות הכוחות העיקריים, ורק אז יתאפשר חידוש ההתקפה. ולבסוף, להגנה חפוזת עשוי לעבור כוח-מוטס, שהונחת לשם לכידת יעדים חשובים בעורף והמשך-ההחזקה בהם. לעתים תכופות ביותר יהיה כנראה צורך להתגבר, בקרב בן-זמננו, על הגנה-החפוזת של האויב במצבי ניהול קרב בעומק-הגנתי, שבו נופל בחלקן של היחידות לנהל פעולות-קרבת מסוגים שונים ומגוונים ביותר.

תנאי-יסוד של הצלחה

הנסיבות האפשריות השונות למעבר להגנה-החפוזת, שפורטו לעיל, מעידות על כך שפעולות כאלה תהיינה קצרות-זמן.

תכונותיה של הגנה-חפוזת

התכונות הבאות מציינות את ההגנה שנתפסה באופן חפוז: אי-השלמת הכנת מערכי-ההגנה — וכתוצאה מכך כושר-עמידה פחות; מערכת-אש שלא פותחה ואורגנה דיה; התקנה הנדסית חלשה של מערכי-העמדות; שיתוף-פעולה שאורגן בהיחפוז; פיקוד ושליטה נעדרי-יציבות; ידיעה קלושה של השטח. כל אלה הנם תוצאה של היעדר זמן מספיק לארגון ההגנה — ותכופות גם תוצאת המחסור בכוחות ובאמצעים הדרושים. בעצם, אי-מיצוי תכונותיו הנוחות של השטח, התקנתו החלשה מבחינה הנדסית, שיתוף-פעולה ומערכת-אש שאורגנו בהיחפוז — כל אלה אופייניים הן לשלב-ההתחילי של ההגנה הרגילה, והן להגנה המוקדמת למטרות מוגבלות ולמשך-זמן מוגבל ולא-ארוך. אם היריב אינו תוקף את המגן כבר בשעת מעברו של האחרון להגנה, אזי ברור מאליו כי ההגנה תשוכלל בהדרגה, ותיעשה יציבה ומאורגנת יותר ויותר. דבר זה — נקל להבינו, שהרי אף מפקד אשר קיבל פקודה לעבור להגנה, ושברשותו שהות כלשהי (מפאת היעדר פעולות אקטיביות מצד היריב), לא ירשה לפקודיו להיערך במגולה, ולהמתין במצב-תנוחה כזה להתקרבות האויב ולהת-קפתו. להיפך: כל מפקד יהיה העובר להגנה (ותהיינה אשר תהיינה מטרותיה) ישאף לנצל כל דקה להקמת הגנה איתנה, בעלת מערכות-אש מאורגנות היטב של כל סוגי כלי-הנשק, והמושגתת על שימוש מושכל בתנאי-קרקע נוחים, בשילוב הדוק עם מערך-המכשולים. זאת אומרת: ככל שההתקפה על אויב העובר באופן חפוז להגנה, תהיה מהירה ומוקדמת יותר, כן תימצא התנגדותו חלשה יותר וייקל יותר לנצחו.

כשהמפקד־הממונה מפעיל נשק גרעיני־טילי על היעדים (אזורים או תחומי־קרקע חשובים) בהם עובר האויב בהיחפז להגנה — מכוונות פעולות היחידות לניצול מהיר ומלא ביותר של תוצאות מהלומותיו של נשק זה. לשם כך, מבוצעת התקדמות הגדוד־הממונה או גדוד־הטנקים, שבגזרת־פעולותיו הופעל נשק גרעיני־טילי, בתבנית כזו, שתאפשר לו כניסה מיידית לקרב תוך־כדי־תנועה. דרישה זו באה על סיפוקה המלא ביותר כשבשדרה (שהיא כאן התבנית הטרומ־קרבית) של כל פלוגת רובאים או טנקים נמצאים כבר אותם אמצעי־התגבור שסופחו אליה, והיא פועלת, תוך קיום קשר יציב ובטוח עם מפקדי־יחידות־הסיוע.

הביצוע: הסתערות בתנאי־הפעלת נשק גרעיני

את כל העבודה לתכנון ההתגברות על הגנת האויב חייב מפקד־הגדוד להשלים עד שיחידות־המשנה תגענה אל תחום־הבטחון של איזור הפיצוץ־הגרעיני. כשעבר גל־ההדף של הפיצוץ־הגרעיני — נע פטרול עצמאי במהירות קדימה; וזאת לפי אות ממפקד־הגדוד. ההרכב התכליתי ביותר של פטרול כזה הוא מחלקת־טנקים, שתוגברה בכיתת־רובאים, כיתת־פלסים־חבלנים וכיתת־סיירים נגד־כימיים ונגד־גרעיניים. בנועו במהירות המירבית המתאפשרת על־ידי תנאי־הקרקע — מגיע הפטרול אל מערך־ההגנה של האויב, וקובע, ע"י תצפית וע"י מגע־קרב האם מצויים שם כלי־נשק אויב ששרדו או שהספיקו להגיע מעומק־מערכו, והיכן מקומם. הפלסים מסיירים את שדות־המוקשים, ומתקינים בהם מעברים; הסיירים הנגד־כימיים קובעים את מידת הזיהום הרדיו־אקטיבי ומסמנים אותה.

בהיבשה קרב הגדוד אל מערך הגנת־האויב כשהוא ערוך בתבנית־טרומ־קרבית. היערכות כזו הנה הכרחית. על אף פגיעת הנשק הגרעיני באויב, לא מן־הנמנע הוא כי נשאר בהגנתו של הלוחם חלק מהטנקים, הארטילריה, המרגמות ושאר אמצעי הלחימה שלו אשר לא הודבר — ואשר יכול אף לגלות התנגדות חזקה. מלבד זאת, עלול עתה, האויב שנפגע, להנחית מהלומות גרעיניות על דרכי־הגישה אל מערך־ההגנה שלו.

כעבור פרק־זמן מסוים או שהיריב יעבור להתקפה, או יספיק להקים הגנה רגילה, סדורה. תכונה זו של מצב־קרב זה מקנה אופי מיוחד־במינו הן להגנה־החפזה עצמה והן לפעולותיהן של היחידות המנסות להתגבר עליה.

קודם כל נציין כי התגברות על הגנה שנתפסה על־ידי האויב הפוזות מבוצעת רק תוך־כדי־תנועה. אבל אין פירושו של דבר, בשום פנים ואופן, התקדמות סתמית לא־מאורגנת של היחידות. תהיה ההגנה חלשה כאשר תהיה — בכ"ז יגלו אמצעי־האש שבה התנגדות העלולה להסב אבידות לתוקפים, ובקטעים מסוימים אפילו לעצמם. כדי שהדבר לא יקרה — חייבות פעולות התוקפים להיות מתואמות־היטב ומהירות, מתוכננות באופן שניתן לסמוך עליו ומוכנות מכל הבחינות — ובעיקר מבחינת סיוע־האש.

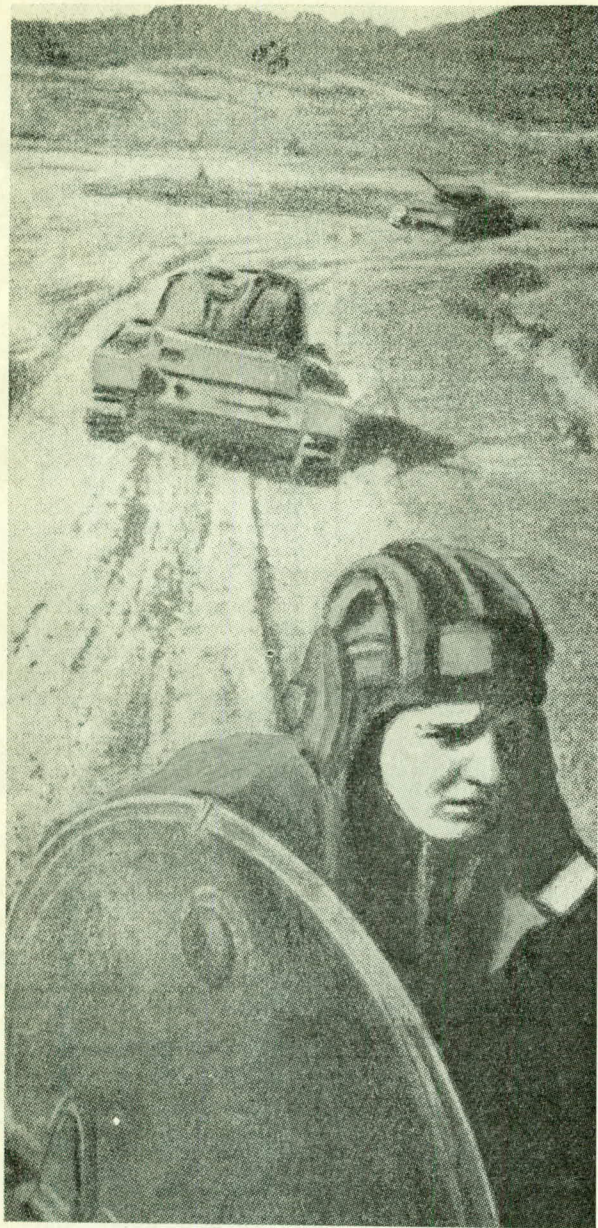
את יסוד־פעולותיהן של יחידות־הרגלים ויחידות־הטנקים בשעת התגברות על הגנה־חפזה יהיה צידוף: של התקפה על האויב המתגונן במוצביו השונים — עם חדירה דרך הרוחים והפערים שבהיערכותו, כדי לתקפו בשלב הבא מהאגפים והעורף. חדירה מוסתרת והתנפלות על האגף או העורף ומשם ביצוע התנפלות־פתע ואפילו בכוחות מועטים — עשויים לערער ולשבור סופית את רצון־ההתנגדות של האויב.

התבניות בהתגברות על הגנה־חפזה

בשעת התגברות על הגנה־חפזה יכול אופיו של פעולות יחידות אלו או אחרות להיות שונה — כשם שגם עצמת התנגדותו של היריב אינה שווה בכל מקום ומקום. בקטע אחד עשויות היחידות לתקוף בתבנית־רגלית פרוטה; בגזרה אחרת יכולות הן — תוך ניצול תוצאות הפעלתו של נשק גרעיני־טילי — להתקדם בתנופה על הנגמ"שים, יחד עם הטנקים; ובקטע שלישי — להדור, בתבנית־טרומ־קרבית, דרך פרצה או פער שנתהווה בהיערכות היריב־המגן, לצאת אל אגפיו ועורפו, ולהשמידו בתיאום עם היחידות הפועלות מן החזית. שכן, הכל יהיה מותנה בעצמתו של היריב הנמצא באותו קטע הנתקף. ברם, בכל המצבים האלה התנאי ההכרחי להצלחת הפעולות — והאופיני כאן במיוחד — הוא יזמה רחבה ועצמאות המפקדים והיילי היחידות, אפילו בדרגים כמו כיתה ומחלקה, שלא לדבר כבר על פלוגה וגדוד.

הסתערות בתבנית־רגלית פרוטה

שדירה

בקבלו את המשימה, או ידיעות על מעבר חפוז של האויב להגנה, קובע קודם כל המפקד לפי מפה את המרחק שבין יחידותיו לבין האויב ועורך את אומדן-הזמן הדרוש לו כדי לעבור מרחק זה — ומה יכול האויב להספיק לעשות תוך פרק-זמן זה לביצור הגנתו. מתי בדיוק יקבל מפקד ברגע כזה את המשימה או ידיעות על האויב — דבר זה יכול להיות שונה, לפי המצב שיתהווה. בכל אופן, אמצעי הסיוור הנוכחיים, אם משתמשים בהם שימוש נכון, מאפשרים לגלות את האויב ואת כוונותיו בעוד-מועד — כלומר, לתת לתוקפים אפשרות להתכונן לקראת הקרב.

במהלך התפתחותו של מסע-ההתקדמות, שולח, למשל, מפקד הגדוד פטרול-עצמאי, העשוי להתרחק עד ל-20 ק"מ ויותר, בכדי שיסייר את האויב. אם גילה הפטרול כי האויב מבצע

אמצעי-המגן הטוב ביותר בפניהן בתנאים הנתונים — מלבד הניצול הנכון של המחפה אשר השטח מעניק — יהיה פיזורן של היחידות המתקדמות.

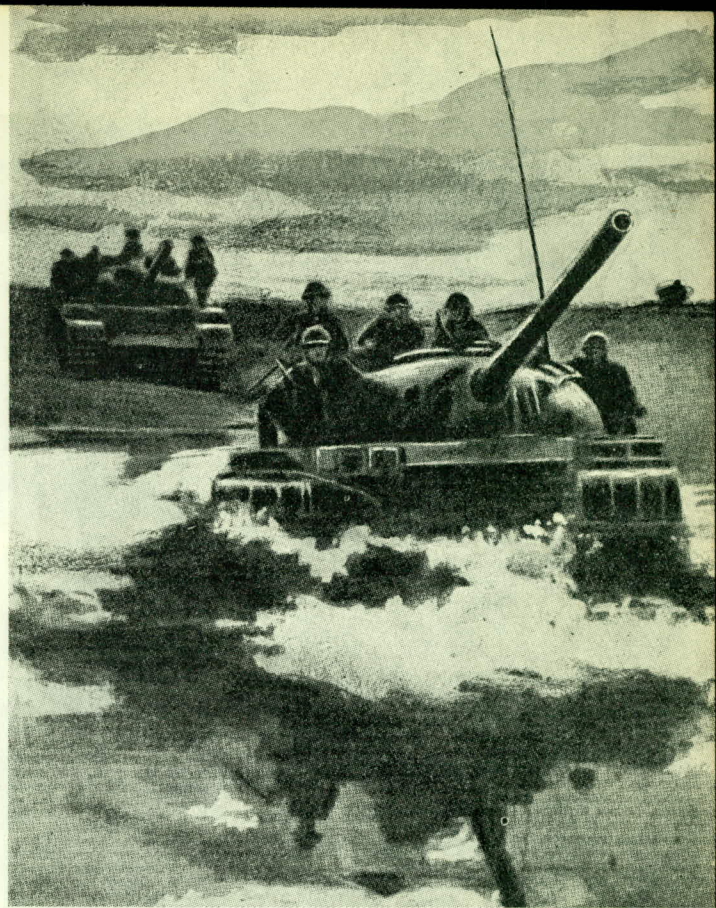
פעולותיהן הבאות של יחידות-הגדוד תהיינה מותנות בכך, באיזו מידה נפגע היריב ע"י הנשק-הגרעיני שהופעל. אם יגלה הפטרול-העצמאי רק קני-אש בודדים ששרדו וקבוצות קטנות של החיילים הנתונים בדכאון נפש — כי אז ספק אם יש בכלל צורך בכך שהפלוגות תעבורנה מתבניות-מסע לתבניות-טרום-קרבות; ומה גם — לתבנית קרב. שרידי האויב יושמדו או באש הטנקים הקדמיים תוך-כדי-תנועה, וכן באש הרגלים הנורית מעל הנגמ"שים. לעומת זה, במקום בו יתגלה שהאויב לא הודבר כראוי, ועודנו מסוגל לגלות התנגדות מאורגנת פחות או יותר, יתכן מאוד שפעולותיה של פלוגה המתקדמת כאן תפתחנה באופן שיתואר להלן: מיד עם צאת פלוגת-הרובאים מתוך השדרה-הגדודית, תופסת הסוללה הארטילרית, המסייעת להתקדמותה של הפלוגה או המסופחת אליה, את עמדות-האש ופותחת בירי. בחיפוי אשה מתפרסת מחלקת-הטנקים, הפועלת יחד עם פלוגת-הרובאים, בתבנית-קו לקרב. בעקבות כל טנק נע נגמ"ש אחד נושא רגלים. עם התקרבת אל הגנת האויב לטוח אש-מקלעים תכלי-תית, תופסים הנגמ"שים מקומות ברוחים שבין הטנקים וכן באגפיהם — ופותחים באש לעבר האויב. לפי מידת התקרבותם אל מערך ההגנה, נפתחת אש מכל כלי-הנשק שבנגמ"שים, כולל המקלעים, מטולי-הרימונים הנ"ט והתת-מקלעים.

עם פרצם לתוך עמדות האויב, משמידים הטנקים את היריב באשם ובזחליהם. הרגלים שעל הנגמ"שים פוגעים באויב ביריות בטוחי-מגע. משגברה הפלוגה על נקודות-המשען שבקורה-המוצבים הקדמי, נעה היא בשטף קדימה — או בתבנית-טרום-קרבות, או, לאחר שנערכה שוב, בתבנית שדירה — הכל לפי נסיבות-המצב.

בשעת התגברות על הגנה שנתפסה חפוזות, מביא מפקד הגדוד בחשבון, בקבעו את אורח-פעולתן של יחידות-המשנה, גם את מידת הזיהום הרדיו-אקטיבי של השטח. נתוני הזיהום הרדיו-אקטיבי נקבעים תחילה במשוער, בעזרת חישוב לפי לחות-המרחקים וסוג הפיצוץ. במהלך התקרבותן של היחידות אל איזור-הפיצוץ, מפורטים והולכים נתונים אלה ביתר דיוק על-ידי "הסיירים הנגד-כימיים", שנכללו בפטרול ששיגר הגדוד קדימה מבעוד-מועד. אם בגזרת התקפתה של אחת הפלוגות תהיה מידת-הקרנה גבוהה מאד עד כדי יצירת סכנה לחיילי היחידה, ראוי לסטות זמנית מן הכיוון שנקבע ולעקוף את הקטע הנגוע. מכל מקום, על המפקד לנקוט בכל הצעדים כדי שברגע הגיע יחידות-המשנה של הגדוד אל איזור הפיצוץ, לא רק יהיו בידיו הנתונים הנדרשים על מידות-הקרנה, אלא שגם יסומנו גבולות השטח הנגוע. מובן מאליו, כי צליחת איזור-הפיצוץ-הגרעיני מתבצעת בתוך הנגמ"שים, ואגב שימוש באמצעי-המגן הנגד-כימיים האישיים.

הביצוע: בתנאי הפעלת כלי-הנשק המקובלים

באופן שונה במקצת מבצעות היחידות את ההתגברות על הגנה-חפוזת, במצבים בהם אין המפקד-הממונה מפעיל נשק גרעיני-טילי.

טנקים בתבנית טרום-קרבת, כשרגלים רכובים עליהם

היא להתקפה על האויב בתבנית-קרבת רגלית — בענין קר-
ההתחלה להתקפה, ויעדי-ההתקפה של כל פלוגה ופלוגה. מובן
מאליו, כי כל הנתונים האלה יהיו משוערים. לתדריך הנועד
למפקדים-הכפופים, בענין המשימה הצפויה ומתן פקודת-האת-
ראה לקראתה, יהיה צורך ב-10 עד 15 דקות. אחרי-כן, במידה
שמתקבלות ידיעות חדשות על האויב והגדוד מתקרב אל הגנת
האויב, קובע מפקד הגדוד ביתר-דיקוי ופירוט את אלה: יעדי
ההתקפה של הפלוגות; שטחי היערכותן בהם תעברנה מתב-
נית-שדירה לתבנית-טרום-קרבת ולתבנית-קרבת ובאיזה סדר
יתבצע שינוי-היערכות זה; אופן התקפת הפלוגות על האויב;
כיווני פעולותיהן לאחר זאת. מפקד הגדוד מוסר את ההוראות
לגבי שאלות אלה באלחוט, תוך-כדי-תנועה, בהסתמכו על לוח
סימנים-מוסכמים מעובד-מראש ועל מפת-צופן. מפקד הגדוד
חייב להשלים את עבודתו זו עד לרגע בו מתחילה ההתפרסות
של הגדוד מתבנית-מסע לתבנית-טרום-קרבת — דהיינו, לה-
תחלת יציאת הפלוגות לעבר כיווני-ההתקפה שלהן.

בהשתמשם במפות בנות קנה-מידה גדול, מציינים מפקדי
הפלוגות (כפי שעשה זאת מפקד-הגדוד) למפקדי המחלקות
את סדר התפרסותה של הפלוגה וכן את קווי-התפרסותה,
לתבנית טרום-קרבת ולתבנית-קרבת; את אופן ההתגברות על
המכשולים שלפני מערך-ההגנה, את אורח ההתקפה ויעדיה
ואת כיווני המשך-ההתקדמות לאחר השלמת המשימה. לאחר
שהפלוגה כבר נערכה בתבנית-טרום-קרבת, מציינים מפקדי
המחלקות את המשימות בפני פקודיהם במישרין בשטח. הדבר
ייעשה או במהלך ההתקרבות אל האויב (במקרה של התקפה
בנגמ"שים) — או שעה שניגשים עד לקר-ההתפרסות להתקפה
(אם הפעולה מתבצעת בתבנית-קרבת רגלית).

עם תחילת התפרסותו של הגדוד בתבנית-טרום-קרבת, תופס
גדוד הארטילריה, המסופח אליו, את עמדות-האש — ופותח
באש מרוכזת לעבר מוצבים מסוימים שבמערך-ההגנה של
האויב, הנמצאים על צירי-ההתקפה של הפלוגות. בר-בזמן
מפלסים חבלני הפטרול העצמאי, באמצעות פיצוצים, מעברים
בשדות-המוקשים של האויב.

פלוגת הטנקים, המסופחת אל הגדוד, מתפרסת בתבנית-קרבת,
שעה שהיא מגיעה אל אותו שטח בו מתארגנות פלוגות-
הרובאים בתבנית-טרום-קרבת — ותוך-כדי-תנועה פותחת
היא באש תותחיה, בהשמדה את תותחיו ומקלעיו המתגלים
של האויב. בר-בזמן תופסים עמדותיהם תותחי הארטילריה
הגדודית, וכן התותחים הנ"ט שסופחו אל הגדוד — ומשתקים
בירי-בכינון-ישיר את האמצעים הנ"ט של האויב; ואילו
המרגמות מכונות את אשן אל כוחי-האדם של האויב הנמצא
בחפירות ומאחורי מחפים.

בחיפוי אש הארטילריה והמרגמות מתקרבות יחידות-הרובאים
ויחידות-הטנקים אל האויב — ובנהלן אש תוך-כדי-תנועה
תוקפות נמרצות את היריב. ההסתערות מבוצעת בקצב שוטף.
בהתקפה על הגנה חפוזה דרושה השתתפות מירבית ובר-
זמנית של כוחות הגדוד ואמצעי-הלחימה שלו במהלומה
ההתחלית. על-כן תכליתי הוא לערוך את הגדוד לקרב בגל
אחד, תוך הקצאת מחלקת-רובאים מוגברת לעתודה.

*

ההצלחה בהתגברות על הגנה-חפוזה תלויה בשלושה אלה:
אש, תנועה ותמרון. פעולות נמרצות, עצמאיות ומהירות של

מעבר-חפז להגנה, ודיווחו על כך נתקבל ברגע בו נמצאות
יחידות-המשנה של הגדוד במרחק כ-20 ק"מ ממנו — כי אז
יהיה די זמן לארגן את הקרב. נניח, למשל, כי הגדוד יעבור
מרחק זה תוך 2-1.5 שעות — וזאת בהביאנו בחשבון כי
היחידות תיאלצנה בדרך-ההליכה בקבוצות-אויב נסוגות קטנות
ובנקודות-התנגדות בודדות. תוך פרק-זמן זה יספיק האויב
לבצע עבודות הנדסיות מסוימות, להניח שדות-מוקשים,
לארגן בהיחפו את מערכת-האש ואת שיתוף-הפעולה. עם
זאת, יהיה על האויב לבצע כל העבודות האלה תחת הצפיותו
של סיור שלנו — אשר, כמובן, יכול באשו את פעולותיו
של היריב, כלומר, יאיט את כינונה של הגנה יציבה. מלבד
זאת, יפעלו כלפי היריב גם האויריה והארטילריה ארוכת-
הטוח. נוסף על כך, יכול מפקד הגדוד, עם קבלת הידיעות על
האויב, לשלוח תיכף, לכיוון אחר, עוד פטרול-עצמאי, המורכב
מטנקים, רגלים, פלסים ואפילו תותחים. מטרתו של פטרול
נוסף זה — כשל הראשון — לגלות, ע"י פעולותיו האקטי-
ביות, את מקומות התורפה במערך ההגנה של האויב, פערים
ורוחים בהיערכות כוחותיו, „פענוח“ מערכת-האש והמכשולים
שלו. כל זה יאפשר למפקד הגדוד ולמפקדי הפלוגות לקבל
למועד הנחוץ ידיעות על האויב, כלומר, לארגן את הקרב,
ולפעול בבטחה, ולא כ„סומא בארובה“. לאחר זאת מתדרך
מפקד הגדוד באלחוט, תוך-כדי-תנועה, את מפקדי הפלוגות
ויחידות-הסיוע המסופחות, בענין ההתנגשות הצפויה באויב,
ומוסר להם את הידיעות הנתונים שברשותו; וכן בענין
קווי-ההתפרסות השונים, שעם השגתם יתפרס הגדוד. תחילה
בתבנית-שדירה פלוגתיות — ואח"כ מחלקתיות; וכשהכונה

יחידות-המשנה, ממחלקה ומעלה, הן המבטיחות ביצוע מוצלח של משימת-הקרב. בהתחשב באפשרות שיחידות-משנה קטנות תצטרכנה לנהל פעולות עצמאיות (ללא „מגע-מרפק“ עם יחידות שכנות) נחוץ שהללו תהיינה חזקות-דן ומסוגלות למלא את המשימות המופיעות לפניהן במפתיע במהלך הקרב. מתוך ראייה-מראש של אפשרות פעולות כאלה, יש לתגבר את יחידות-הרובאים בטנקים, תותחים, חבלנים וכימאים; ואל יחידות-הטנקים — לספח רגלים. דבר זה יאפשר להן להילחם

באופן עצמאי בטנקי האויב, לעשות להשמדת כלי-הירי וכוח-האדם של האויב, מבלי להכות להתערבות האמצעים שברשות המפקד-הממונה. כתגבור המתאים והתכליתי ביותר לגדוד-רובאים-ממונע יש לראות: פלוגת טנקים או שתיים, גדוד ארטילריה, מחלקת פלסים וכיתת כימאים-סיירים. תגבור כזה של הגדוד יסייע לביצוע מושלם של מלוא מכלול-המשימות, המתהוות אגב ההתגברות על מערך-הגנה שנתפס ע"י האויב באורח חפוזה.

גדוד-טנקים תוקף הגנה חפוזה

לויט-קול. ד. לוזה - גיבור ברית-המועצות

בקרב-התקפה עשוי גדוד-טנקים לתקוף הגנה חפוזה של היריב בשני מצבים עיקריים אלה: א. בפעולות בעומק האופרטיבי של האויב, שעה שהלז משתמש במערכי-ביניים ובעמדות-בריה — בשאפו להבטיח לעתודותיו את האפשרות להגיע ולהתפרס לצורך הנחתת התקפות-הנגד; ב. בשעת הבקעת המערכים-העיקריים ומערכי-הביניים של האויב — כאשר נוצר קרב היתקלות המתפתח באופן מוצלח בשביל התוקף. בקרב-הגנה ישנם שני מצבים בהם אפשרית התקפה על מערך שנתפס בהיחפו: א. בשעת ביצוע התקפת-הנגד; ב. בפעולות להשמדת כוח שהוצנח או הונחת מן-האוויר.

משימות גדוד-טנקים

בהתאם לכך יהיו שונים אף התנאים בהם יצטרך גדוד-טנקים לפתוח בהתקפה: הוא עשוי — להוות משמר-קדמי; לפעול בצותא עם יחידות אחרות; לפעול באורח עצמאי כצות-קרב מיוחד, הנשלח על-ידי הכוח-העיקרי לשם חדירה עמוקה.*

תהיינה אשר תהיינה הנסיבות שתבאנה לידי התקפה על יריב שנערך בהיחפו להגנה — הצלחתו של גדוד-הטנקים, בכל מצבי-הקרב בהם יימצא, תהיה תלויה ישירות במהירות בה יגיע אל המקום, יתפרס ויעבור להסתערות. התקפה הנערכת

טבעי הוא כי בהתגברות על הגנה חפוזה עולה ערכו של הטנק וזאת בשל שני גורמים: הצורך להקדים ולערער מערך-הגנה כזה, בטרם יתגבש — והסיכוי הניתן כאן תכופות לשריון, בשל פערים בין הקטעים שבוצרו ומיעוט-החוקם, יחסית, של ביצורי-השדה עצמם. נראה כי על-כן הוקדש בירחון הקצינים הסוביטי מאמץ-בנייעצמו לגדוד-טנקים בהתגברות על הגנה חפוזה. (שתרגומו ניתן כאן); הוא משמש כהשלמה לסקירה הכללית על נושא זה, שבצירוף אתה הוא ניתן בחוברת זו.

בשטף, מקשה על האויב הן את הנחתתן של מהלומות-גרעיניות והן את הפעלתו של הנשק הרגיל. משנתגלה כי האויב עבר להגנה, יקבל מפקד הגדוד משימה מפורטת יותר, באלחוט או על-ידי קצין-מטה, מן המפקד-הבכיר הממונה עליו. תוכנה של משימה זו, ועומקה הטקטי, יהיו מותנים באורח הפעלתו של הנשק-הגרעיני, בטיב מערך-ההגנה של האויב ובמידת היותו מוכן. אם לא מונחת מהלומות-גרעיניות על קו המוצבים-הקדמיים, ברור שתוטל על הגדוד המשימה לפרוץ את קו-המוצבים של פלוגות הדרג הראשון של האויב ולהגיע בשטף אל קו-העמדות של הדרג השני שלו. אך אם היריב המגן על קו המוצבים-הקדמיים סופג מהלומות גרעיניות, אזי יתכן כי המשימה, אותה יקבל גדוד-הטנקים, תהיה: למגר את יחידות הדרג הראשון ולצאת אל איזור עמדות-האש העיקריות של ארטילריית האויב. אולם בשעה שהאויב מנהל את פעולותיו באורח תמרוני — יש בכוחו של גדוד-טנקים לבצע משימה עמוקה יותר.

עבודת מפקד-הגדוד

את עבודתו לתכנון ההתקפה מארגן מפקד-הגדוד על יסוד שלושת גורמים אלה: המשימה שקיבל, הפעלת הנשק-הגרעיני וגורם הזמן. את כל הבעיות הקשורות בארגון-הקרב יפתור מפקד-הגדוד באותו פרקיזמן בו נעות יחידות-הגדוד אל מערך-ההגנה שנקבע. תוך שהות קצרה זו עליו לקבל החלטה, למסור משימות לפקודים, לארגן שיתוף-פעולה ואבטחה קרבית וכל סידורי הסיוע והאספקה בקרב; וכן עליו לנקוט בשורת צעדים שיבטיחו כי יחידות-המשנה

* צות-קרב מיוחד זה — תפקידו לעבור דרך דרגים-לוחמים קדמיים אשר פרצו פריצה במערך-ההגנה של האויב. תוך ניצול הפערים במערך האויב, שואף הצות לתפוס יעד חשוב בעומק ההגנה (הצטלבות-דרכים, מעבר על מכשול מים, תואי-קרקע שולט וכו') ולהחזיק בו עד התקרבות הכוח-העיקרי הפועל מן החזית. צות-הקרב יימנע ככל-האפשר מלהיכנס בקרב עם יעדי ביניים הנמצאים בנתיב תנועתו.

נמסרות המשימות למפקדי המשנה, כ-4-5 ק"מ מקורהת-פרסות להתקפה (ראה המרשם בעמוד זה). מובן מאליו שככל שמהירות התנועה תהיה שונה מזו, ישנה גם המרחק האמור לצד זה או אחר.

בשלב התנועה לעבר הגנת האויב יש להשתמש שימוש נרחב בעירות, ערוצים, בקעות ובקפלי ירקע שבשטח. הדבר יקטין את האבידות במקרה של הפעלת נשק גרעיני על-ידי האויב. כשצפויה התקפת לילה, חייב מפקד הגדוד לדאוג לכך כי תגענה אל פקודיו בזמן הדרוש ההודעות על המקומות בהם יוצבו סימני אור מכונים, המופעלים עם תחילת הכנת האש. עליו למסור על פעולות הנגד שתינתנה לסיכול אמצעי התאורה של האויב — וביחוד עם התקרבות הטנקים אל קורה הגנה הקדמי. וכן יש לקיים בקורת חמורה על משמעת האור.

היערכות הכוחות

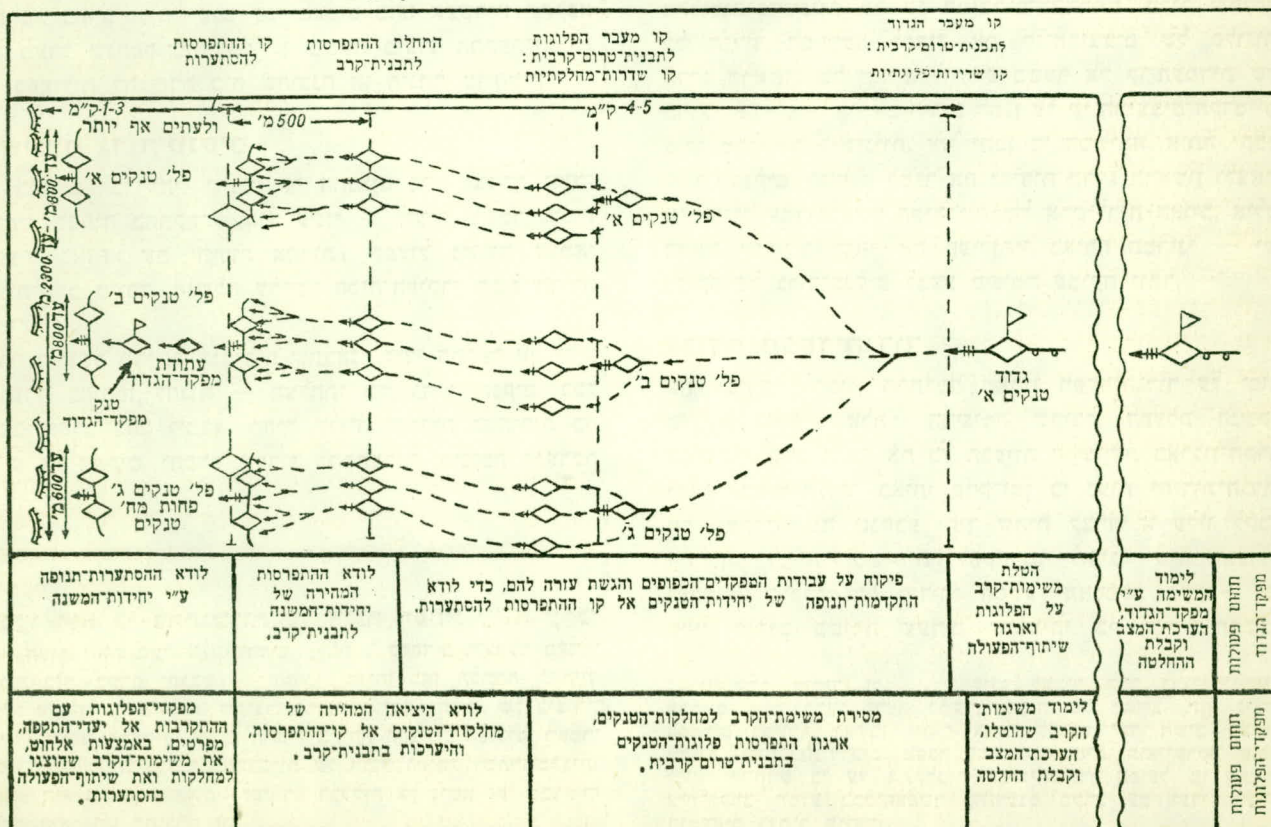
הפלוגות נעות אל קורה התפרסות להסתערות בתבנית טרום-קרבית: בקו של שדירות מחלקתיות, בתבנית, «אחת-קדימה» או «שתיים-קדימה»; ובפעלן באגף השוף — בתדרוג לימין או לשמאל. בהתאם למצב, הרוחים והמרחקים בין הפלוגות אפשר שיהיו לא פחות מ-1000-1500 מ'; ובין המחלקות — 300-150 מ'. תבנית כזו מאפשרת קצבית תנועה מהירים, יעילות בפיקוד ובשליטה — והתפרסות לתבנית קרב ישר מתוך תנועה. מלבד זאת, מוקטנת על-ידי כך הפגיעות מן

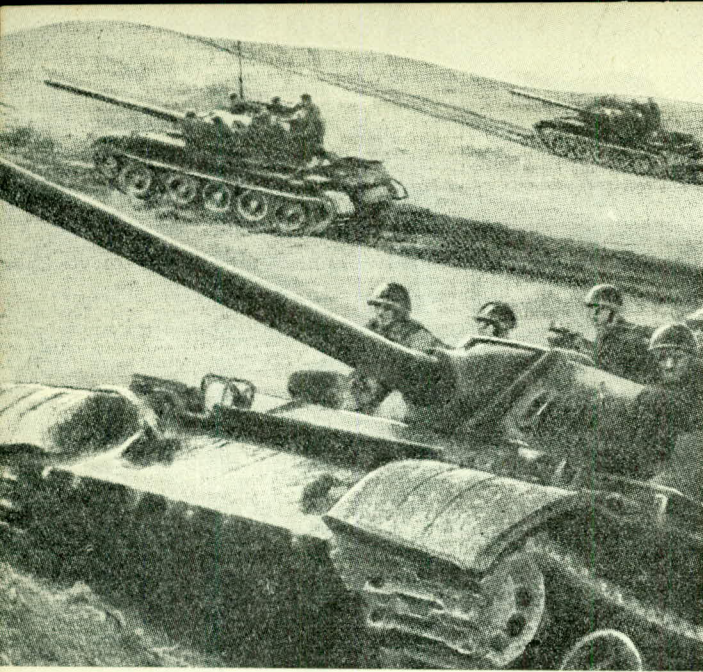
תגענה במהירות אל קורה התפרסות להסתערות. לימוד המשימה, הערכת המצב ועיבוד ההחלטה שנקבעה מבוצעים על-סמך מפה. המשימות לפלוגות הטנקים וליחידות הסיוע נמסרות, בדרך כלל, באלחוט.

ואלה הפרטים הנמסרים לפלוגות: קורה התפרסות, יעד ההתקפה, כיוון המשך ההתקדמות וכן סדרי שיתוף הפעולה במהלך ביצוע המשימה. כיון שהמצב בתחילה לא יהיה ברור דיו, ולאחר זאת ישנה מדי פעם בחריפות, יהיה זה תכליתי להקדיש יותר תשומת-לב לארגון שיתוף הפעולה בין הפלוגות. וכן יש להדגיש את אפשרויות ניצול התוצאות של הפעלת נשק גרעיני, של מהלומות חילה האויר, של אש-הארטילריה ואש טנקים בשביל לנוע בשטף קדימה. שאלות כגון השמדת המטרות המפריעות להתקדמותם של טנקים ורגלים, כיבוש היעדים החשובים והחזקה בהם עד שיגיעו הכוחות העיקריים, שיתוף הפעולה בין החילות השונים בשעת צליחת המעברים שבמכשולים הטבעיים והמלאכותיים, הקמת מסך העשן — שאלות אלו נפתרות ומוסדרות במהלך הקרב, בהתחשב במצבים המתהווים.

על מפקד הגדוד לסיים את הטלת המשימות על פקודיו במרחק כזה מקורה התפרסות להסתערות שיתן למפקדי הפלוגות זמן של לא פחות מ-15-20 דקות — לקבלת ההחלטה, לקביעת המשימות למחלקות ולהתפרסות יחידות המשנה בתבנית קרב. החישוב כאן פשוט: כשמהירות התנועה של הטנקים היא 15-20 ק"מ לשעה, צריך להימצא המקום, בו

מעבר גדודי טנקים תוקף מתבנית השדרה - דרך תבנית טרום-קרבית - לתבנית קרב

לקראת ההסתערות

אליהם באותן גורות בהן מופעל נשק גרעיני, ובמקומות בהם אין האויב מגלה התנגדות מאורגנת. במקרה כזה יכולים הרגלים לנוע בעקבות הטנקים בנגמ"שים או במכוניות משא — ואפשר גם שהם יהיו רכובים על הטנקים. קניי התנגדות קטנים מושמדים בדרך-כלל על-ידי פעולה בתבנית טרום-קרבת — או תוך התפרסות של היחידות-התקדמיות בלבד. אך בהיתקלם בהתנגדות עקשנית, מתפרסות יחידות הטנקים חיש מהר בתבנית-קרב ומסתערות על האויב; ולאחר-זאת מבצעות הן את המשך-התנועה באותם מבנים, המוכתבים על-ידי המצב.

על היריב, הנערך להתקפת-הנגד, מתרכזת אש הארטילריה המסייעת והמסופחת וכן אש תותחי הטנקים, החל מהרגע שגילוהו. במצבי התנגשות בכוחות-יריב עדיפים. יכול חלק מיחידות-המשנה של הגדוד אף לעבור זמנית להגנה בעמדות שתהינה נוחות לכך, וזאת במקרה שלא מופעל כלפיו נשק גרעיני. יחידות אלה גורמות אבידות מכסימליות לאויב בפתחם עליו באש מעמדותיהן. בריבון מגבירות ככל-האפשר היחידות שעליהן לא הונחתה התקפת-נגד את קצב-התקדמותן, כדי לצאת אל אגפו ועורפו של כוח-האויב המבצע את התקפת-הנגד. אם הופעל נשק-גרעיני על עתודות-היריב, שהגיעו לשם עריכת התקפת-נגד — תוקף הגדוד, וממשיך לפתח בקצב מהיר את התקדמותו.

האויב בודאי יתקין מכשולים נ"ט כדי להאיט את קצב התקדמותו של הגדוד, בהשתמשו לכך שימוש רחב במכוניות להנחת-מוקשים או בהליקופטרים. לצורך התקנת המעברים באותם מכשולים שאין אפשרות לעקפם, יהיו ברשות הגדוד מספר טנקים, המצוידים בהתקנים לפינוי מוקשים, מסוג טנקי-מורג או אחרים. יהיה זה תכליתי להחזיק טנקים אלה לפני תבניתה הפרוסה של כל פלוגת-טנקים — אך יש להקפיד שתהיה, בכל-רגע, אפשרות לסייע להם באש של טנקים אחרים ושל יחידות-רובאים. הפלסים יכולים להרחיב אחר-כך (סוף בעמ' 27)

הנשק-גרעיני, מאש-הארטילריה וממהלומות חיל-האוויר של האויב. מבנה כזה מאפשר תמרון מהיר בכיוון שנבחר. התבנית הטרום-קרבת מאפשרת מעבר מהיר ויעיל לתבנית-קרב. זו האחרונה תהיה בדרך-כלל בנויה בגל אחד עם עתודה בעצמת מחלקת-טנקים, המוגברת לעתים ברגלים. אפשריים גם מקרים בהם יהיה זה תכליתי לערוך תבנית-קרב אף בשני גלים — למשל, כשבהיערכות כלל-כוחותיו של המפקד-הממונה אין דרג שני; או כשהגדוד מסתער בכיוון המאמץ-היעיקרי — ובעומקה של הגנת האויב צפויה התנגשות עם עתודותיו.

במצבי היערכות הגדוד בגל אחד, תוקף הוא כרגיל בגזרה שרוחבה עד 2300 מ' ואילו בהיערכות בשני גלים — עד 1800 מ'.

היערכות הגדוד לתבנית-קרב צריכה להתחיל במרחק לא פחות מ-500 מ' מקריה-התפרסות. כשהירות תנועת הגדוד היא 12-15 ק"מ לשעה, תארוך התפרסות הפלוגות כ-10 דקות. בקירוב. איחור לגבי התחלת ההתפרסות עלול לגרום להאטת קצב-ההתקדמות, להצטופפות ולהגדלת אבידות בטנקים.

אפשרי מצב בו לא יהיה צורך לפרוט את הגדוד בתבנית-קרב. למשל, אם האויב שבמערכת-ההגנה הקדמי הודבר באופן מוחלט באמצעות נשק-גרעיני, ואם מספר המעברים דרך המכשולים הנו מוגבל. במקרה זה יתקף הגדוד, בשלמותו או בחלק מכוחותיו, בתבנית-טרום-קרבת.

הסתערות וקרב בעומק

לפי אות מפקד הגדוד, הפלוגות — המקבלות סיוע של אש-מרוכזת של הארטילריה — יוצאות מקו התפרסות, להתקפה המתבצעת במהירות המכסימלית האפשרית. עם התקרבתן אל קו המוצבים הקדמיים מבצעות הן, לפי פקודות מפקדיהן, מספר מחטיירי מתותחים, ברכון את האש אל החשובות שבמטרות האויב. אותה שעה יורה הארטילריה פגזי-עשן במנעה על-ידי כך מן האויב את האפשרות להשתמש בטילים-מונחים נ"ט. אף הטנקים פועלים נגד טילים אלה, בהשתדלם להשמיד את הטילים בטרם יספיקו להתכונן לירי ולבצע את השיגור. להגנה בפני הטילים-המונחים מנוצלים ניצול מכסימאלי קפלי-קרקע, חורשות וכל צמחיה גבוהה אחרת. לאחר שפרצו לתוך מערך-ההגנה, משתמשים הטנקים ברוחים שבין המוצבים כדי לחדור בשטף לעומק הגנת היריב. בעקבם ללא-הפסק אחרי פעולות האויב והיחידות השכנות, שולטים מפקד-הגדוד ומפקדי הפלוגות, באמצעות האלוט וסימני-איתות, על פעולות פקודיהם. הם מתאמצים להשיג שתי מטרות: שהטנקים לא יצטופפו — ושיתקפו בכיוונים שצוינו להם.

ברור, שהאויב יפעיל תוך מאמץ מכסימלי את כלי-הירי ששרדו לו, ובראש וראשונה — את הטילים המונחים הנ"ט. מפקד יחידת-הארטילריה המסייעת משתק על-ידי ריכוז-האש את אמצעי-האש של האויב המפריעים להתקדמות הטנקים. ואילו הטנקים משמידים אותן מטרות-אויב, המפריעות להתקדמות יחידות-הרגלים.

בתבנית-טרום-קרבת תוקפים הטנקים וחיל-הרגלים המסופח

קרבי-אש בלוחמה ניידת

מאת ל"ח

השימוש באש בלחימה הוא גורם עיקרי המאפשר להשיג כוח-אויב ולנצח באמצעותו בקרב; כלומר, שתפקיד ראשון במעלה הוא להשיג עליונות-אש על האויב בשדה-הקרב. מפעם-לפעם נתקל הנך — בשמיעה ובקריאה — במלים „משקל האש“, „אש-ניידת“ וכד'; ועם תום ההרצאה או הקריאה אתה חש הרגשה לא-טובה, כי הדובר, או הכותב, צמצם משום-מה את דבריו דוקא בשטחים אלה — ומתגנב הספק: שמא אינו יודע בבירור על-מה הוא שח. מן הראוי להבהיר מושגים וביטויים אלה כדי למעט את אי-הבהירות.

עליונות-אש מתבטאת בכמה יתרונות אותם מעניקה היא לצד הזוכה בה — מיד עם ההתנגשות או תוך-כדי לחימה. שעה שהאש שלנו תכליתית — כמעט וחדלה אש האויב; על-כל-פנים אין היא מונחתת או לתכלית. אנו משיגים, איפוא, לא רק את שיתוק אש האויב או נטרולה, אלא גם את ריתוק היריב למקום, על-ידי שאנו שוללים ממנו את החופש לנוע לפי רצונו. והיפוכו של מצב זה הוא המצב שאנו זוכים בו — כשגייסותינו וכלי-נשקנו חופשיים לנוע, לתמרן ולהסתער על האויב.

אין הזכיה בדברים אלה קלה כלל. נהפוך הוא: קשה היא מאוד. אך דברים אלה הם-הם גורמיה-המפתח להשגת הכרעה. כך — בכל מצב של לחימה; ובתוך זה — גם בלחימה ניידת. בעבר היו שני מצבי-קרב כאלה — קרבי-האש בהגנה וקרבי-האש בהתקפה — מוגדרים ברורות. אולם קרבי-האש בלוחמה ניידת אינו בבחינת דבר מוגדר. אכן, הלוחמה הניידת — הנעשית לאופינית במיוחד ללוחמת זמננו — היא קשה כל-כך עד שהיא מחייבת מחשבה חדשה, ארגון שונה ועזרי-שליטה המתאמים לצרכיה.

תכנית-האש, שמתפקידה לאפשר התמודדות זו, פירושה חלוי-קראש של כל כלי-הנשק השונים — ארטילריה, שריון, רגלים ואויריה — בשדה-הקרב, חלוקה שנערכה עוד לפני הקרב. תכליתה להשפיע על מהלך הקרב על-ידי ריכוזי-האש מכל כלי-הנשק על נקודות-יכווד שבשדה-הקרב. להשיג את העליונות בקרבי-האש ולנצח בו. כמובן, פני הקרקע, השריון, המהירות, וכוננות האויב משפיעים השפעה רבה על תכנית האש.

בהגנה קובעת תכנית-האש מרחבי פעולה צפויים-מראש לכל כלי-נשק — אך בלי לקבוע מסמרות לגבי זמן פתיחת-האש

ומידת הריכוז שלה. עיקר השפעתה של האש בהגנה טמון בהיותה אותו כוח העוצר את הסתערות האויב ואת תנופתו על-ידי פגיעה בגייסותיו, בנשק-המסייע ובתצפיותיו. חלק אחר בתכנית-האש בהגנה — עיקרו בסיוע להתקפת-הנגד, במקרה שפעולות האויב תחייבנה זאת. ברם, התפתחותה של הלוחמה הניידת, המפעילה כלי-נשק ממוכנים, מחייבת עתה חלק נוסף שלישי בתכנית-האש בהגנה, שחשיבותו אינה נופלת מזו של שני הקודמים.

כורה הוא להגדיל את עומקו של שטח-ההריגה של ההגנה, כדי להלום, לשבש, להסיח — ואם אפשר אף לשבור — את הכוח הנע של האויב עוד לפני שיקרב אל השטח-המוגן של המרחב. על-ידי כך ניתן למנוע, או לצמצם, את חופש האויב לרכז כוחות מול המרחב המוגן. טוח כלי-הנשק, מיפונם החלקי, מיפון הגייסות והמיקוש מאפשרים כיום להשיג עומק רב יותר לתכנית-האש בהגנה. בהזדמנות זאת רצוי להדגיש כי בשום פנים אין לותר על ריכוז עצמת-האש בידי מפקד אחד.

בהתקפה — שונה תכנית האש. האש בהתקפה היא אש יזומה, שתפקידה לסייע להשגת יעדים בהתאם לתכניות-הלחימה, ונקבעים בה מראש זמנים לריכוזה ולחלוקתה. תכנית-האש בהתקפה — מגמתה לפגוע במגינים, בנשק-המסייע המוצב בעמדות, ולהשמיד תצפיות, שריון וגייסות. אולם, בגלל הפריסה-המבוקרת של הכוחות על-פני שטח הולך-וגדל, דבר המציין את הלוחמה הניידת כיום — נעשה קשה יותר ויותר להשיג מהירות בהנחתת ריכוזי-האש, ולקיים שליטה ומערכת-מודיעין.

אולם זהו רק אחד ממצבי-הפעולה האפשריים בהתקפה. המצב השכיח יותר הוא קרבי-ההיתקלות של כוחות ניידים. המצב הטקטי שיתהווה עם המגע הראשון בקרבי-ההיתקלות בין כוחות ממופנים — תהיה לו השפעה מכרעת על התפתחות הקרב. הן מהירות הפעולה והן ההכנות שנעשו לקראתה הם גורמים חשובים בקרבי-ההיתקלות ובהן המפתח לא רק למהירות הפתיחה-באש אלא גם לריכוזה; כלומר, לא רק למהירות בה יונחת הפגז הראשון על הקרקע, אלא גם לקצב בו יונחת על הקרקע מספר גדול של פגזים.

היתרון 1917 פה בחלקו של אותו צד שיהיה מהיר מיריבו בהשגת עליונות אש ותנועה — וכיריעה עוד בטרם יהיה ליריב סיפק להכניס לקרב את יתר כוחותיו.

טוח כלי-הנשק שלרשות הכוחות הלוחמים וההכרח לנוע במצב של פריסה מבוקרת, מעוררים מיד שאלות ארגון הנשק-המסייע והשליטה בו, באופן שכוחות-המשנה יוכלו לנוע בנפרד ולהלחם במרוכז. ומכאן — שאלת-משנה: באיזה דרג לרכז מבחינה ארגונית; האם בדרג העוצבה הנמוכה — שאז יכבד לרכז יחד יחידות-אש רבות; או בדרג עוצבה גבוהה-יותר — בעלת השליטה על יחידות רבות יותר, והיכולה על-כן לרכז למטרה רצויה.

אין זה קל לקבוע את איגודי-הכוחות הנכון — אך אין זו בעיה בלתי-ניתנת לפתרון.

כך, אם מבחינה ארגונית אפשר לראות את מקומן של המרגמות הכבדות בדרג העוצבה-הנמוכה — כהשלמה לקרבי-האש של הנשק היחידתי — הרי הארטילריה לסוגיה חייבת

בקרבה הגנה כבד בהתקפה קיים קשר הדדי ברור בין הגורמים השלבים „עמדת-האש“, „מצב-היריה“, „מטרה“ ו„תנור-עז“. אין אלה שלבים נפרדים זה מזה, ואסור להפריד ביניהם. ברם, רק שליטה מרכזית תמנע ראייתם כשלבים נפרדים. בלוחמה ניידת שיקול-הזמן הוא המפתח לקרבה-האש. הצורך לפגוע ב„מטרה“ מכתוב כפול להתחשב פחות בשיקולי המסתור, המחסה וההכנות שנעשו בעמדה — ולהכנס לפעולה בכל מצב שהוא. גם כאשר „מצב-היריה“ אינו זהה לזה שבהתקפה או בהגנה. במידה ומחסה או מסתור מכבידים על השגת דיוק-פגיעה במטרה או על מהירותה — עדיפה עליהם הפתיחה באש-יעילה.

מן הנאמר עד כה ברור כי לדבר על הטלת „משקל-האש“ בצורה סתמית — כמוהו כהתעלמות מקשיי קרבה-האש בלוחמה ניידת.

בלוחמה ניידת טמון היתרון בסה"כ הכפולה של עצמת-אש, מהירות ושריון. הנובע מדברי אלה הוא שבלוחמה ניידת אסור לראות את השימוש באש מבחינה חילונית גרידא, אלא יש לראותו מבחינת כלל כלי-הנשק — בין שטוחי-מסלול ובין תלולי-מסלול. השימוש בכלל כלי-הנשק מרוכז בדרג עוצבתי, וחלוקתם מוכתבת על-ידי אותו אפקט נדרש שיש להשיגו בנקודת-הכובד בזמן מסוים.

אין להעריך את מלוא חשיבותה של תפישה נכונה ומעשית של האש בקרב, ובלוחמה ניידת בפרט, בלי לדעת ולזכור כי המנצח בקרב יהיה זה אשר המספר הגדול ביותר של כדוריו יפגעו באויב — ובזמן הקצר ביותר.

להיות מאוגדת אורגנית בדרג העוצבה-הגבוהה, כדי להטיל את משקלה על נקודת-הכובד. טוח הארטילריה, מכונה ואמץ-עיה-קשר המפותחים שלה מאפשרים לעשות זאת. ברשות דרג ארטילרי זה נתונים לא רק סמכות אלא גם אמצעי השליטה היכולים לרכז את עצמת-האש של כל הדרגים על נקודת-הכובד בה תושג ההכרעה, ולו על חשבון המאמץ-המשני. שכן מוטב לרכז הכל במאמץ העיקרי, ואחר כך להעתיקו למאמץ-המשני, מאשר להתפצל. אמנם, בזאת ייוצר מצב שבו לא יהא קיים כל דרג עצמאי מבחינת-סיוע;

הסדר הכרונולוגי לארגון האש:

1. היכן עלול להיות האויב בשעה.....
2. בחירת איזור המטרה
3. פריסת כלי-ארטילריה, תצפית ואספקת תחמושת
4. ניהול האש

יש השמים לפעמים את סעיף 3 (הצבת הכלים) בראש, ואין לך שגיאה חמורה מזאת...

מ.ז. — בדיון על ארגון האש

אבל לעומת זאת יקבל בנקודת-הכובד כל דרג את כל הסיוע האפשרי.

(המשך מעמ' 25)

האחר של הטנקים יכול באותה-השעה לצאת אל אגפו ועורפו של יעד האויב. במקרים מסוג אחר מאירה יחידת-טנקים את יעד-ההתקפה — ובשיתוף עם הרגלים מסתערת עליו מן החזית. לפעמים נמצא כי מספיקה אותה הארה המבוצעת במסגרת תכנית-התאורה של המפקד-הממונה. במקרה כזה תוקפות ומשמדות פלוגות-הטנקים את היריב, בתיאום עם חיל-הרגלים ויחידות שכנות, מבלי להשתמש באמצעי-תאורה משלהן.

כדי שאפשר יהיה לשמור בהקפדה על כיוון-ההתקפה שנקבע ליחידה, מסמנים עוד בשעות האור, לכל עומקו של מערך-ההגנה של האויב, נקודת-מוצא בשטח, אשר יראו היטב בשעות-הלילה. קובעים בשבילם צופן ומביאים זאת לידיעת היחידות. כן קובעים בשלבי-הכנות זה את האסימות להתקפת הפלוגות. כל המפקדים מבררים לעצמם, ומשננים היטב, את המקומות בהם יוצבו סימני-האור המכוונים ואת זמני הפעלתם. לשם זיהוי הדדי אפשר להשתמש בפנס-איתות, וכן בכדורים נותבים-רקטיים ובזיקוקי-רובים. נוסף על כך יכול הזיהוי ההדדי להתבצע גם באמצעות האלחוט.

את המעברים במכשולים נ"ט, שנפרצו על-ידי טנקי-מורג אלה. מעברים במכשולים רגילים יכולים הפלסים להתקין בכוחות-עצמם. כידוע, מחפה תמיד אש כלי-הנשק הנ"ט של המתגונן ואמצעי-הירי האחרים שלו על מכשולים הנדסיים. פעולות וזירות של טנקי-מורג ושל יחידות-הנדסה להתקנת המעברים בשדות-מוקשים, לא יתכנו מבלי שישותקו כלי-ירי אלה של האויב במהירות ובאופן מוחלט.

הסתערות בלילה ובעיות תאורה

כדי לאפשר התקדמות מוצלחת בלילה, מצוידות יחידות-הטנקים באמצעי-תאורה — בכדורי-תאורה רקטיים, באקדחי זיקוקין, ובכדורים ופגזים נותבים. על הטנקים והנגמ"שים שמים סימני-זיהוי, הנראים היטב בחושך. במהלכה של ההתקדמות מתבצעת הארתם של היעדים המתקפים לילית בדרכים ואמצעים שונים. בסוג אחד של מקרים מואר האויב על-ידי היחידות הרובאיות המשתפות-פעולה עם השריון ועל-ידי חלק מהטנקים — היורה את אשו חזיתית — וכן על-ידי הארטילריה המסופחת; ואילו החלק

הכשרת גייסות במילואים

ס"ל נואיר פילבסקי

תחתון-מתייע, מהנדס-משורין) חייב ללמוד הרבה יותר מהלוחם הרגלי עד שהוא מגיע לרמה המקצועית הנדרשת. לכן נוטים אנו להשקיע באימון יחידות המילואים הממוכנות והמשוריינות יותר זמן מאשר באימון אחיותיהן הרגליות. אני מוכן להסכים ל"תפישת-עולם" זו באשר לידע המקצועי — אולם יש בדעתי להעלות כאן את המומנט הפסיכולוגי הפועל בשדה-הקרב, מומנט שהוא יותר חשוב, לדעתי, מאשר הידע המקצועי. עלינו לזכור כי הלוחם-הרגלי (חי"ר, חה"נ) נתון בשעת הקרב להשפעות פסיכולוגיות הרבה יותר רבות מצד אש האויב מאשר חברו הלוחם הממוכן והמשורין. המסגרת האחת שנועדת לשמור על כושר ביצועו של הלוחם-הרגלי היא הרוח והמשמעת של יחידתו. עלינו לזכור כי הלוחם הממוכן משורין יש לו מסגרת נוספת שמסייעת לו בקרב והיא עצם כלי-הקרב המשוריינים שלו המעניקים לו חיסון פיזי ורוחני עצום. במבצע "קדש" היה לי הכבוד לפעול בסמוך מאוד לשתי יחידות מילואים: אחת יחידת חי"ר והשנייה יחידת טנקים. שתי יחידות אלו היו נתונות בתנאים דומים תחת אש האויב ונוכחתי כי יחידת הטנקים הושפעה מאש האויב, פסיכולוגית, הרבה פחות מיחידת החי"ר. באותו קרב ניתנה לי ההזדמנות להפעיל שתי פלוגות רובאים כפלוגות חרמ"ש ונוכחתי כי האפקט הפסיכולוגי של הפיכת הרובאי-הרגלי לרובאי-משורין מעניק עצמה רבה ללוחם-הרגלי.

מכאן אני למד כי חייבים אנו להשקיע ביחידות המילואים של החי"ר (וחה"נ הרגלי) אימון מדי שנה בשנה לא רק לרענן את ידיעותיהם המקצועיות של החיילים ולא רק כדי ללמד את היחידות מדי פעם נושא-אימון חדש, אלא גם — ואולי בעיקר — כדי לגבש את רוח היחידות, כדי לקלוט ולהטמיע את מקצת החיילים החדשים המתוספים מדי שנה וכדי ליצור מתח פנימי רב בתוך היחידות במגמה לחסן נגד האפקטים הפסיכולוגיים החזקים של שדה-הקרב.

כעת אני מוכן לעבור לנושא היסוד השני: אימון המפקדות של עוצבות-השדה הגבוהות. חושבני כי אין כל הכרח להרבות בתרגילים עוצבתיים עם גייסות. תרגילים אלה הם יקרים מאוד, והתועלת המופקת מהם היא קטנה בהרבה מהמאמצים המושקעים בביצועם. תרגיל עוצבתי יש לערוך רק באם מדובר בעוצבה חדשה לחלוטין (בבחינת "זה עתה נולדה"), או באם יש כוונה לבחון ולבדוק מספר נושאים תורתיים שרק תרגיל עוצבתי עשוי לתת להם את הפתרונות המבוקשים. תרגיל עוצבתי ראוי לשמו חייב להימשך 10-7 ימים כשי העוצבה מופעלת על-ידי הבקרה בתנאי לחימה אמיתיים (במידת האפשר).

לפי דעתי יש הכרח לאמן בכל שנה את כל המפקדות של

התופעות של מגבלות תקציביות וצמצום האמצעים, יש להן השפעה כרונית קובעת ומכרעת על אימון המילואים. לכן חייבים אנחנו לסכם לעצמנו, מהו מינימום הנושאים שבהם אנו חייבים לעסוק אם ברצוננו לאמן את גייסות המילואים שלנו מבלי שניאלץ להקטין את כוונותם המבצעית. אני מתכוון כאן למינימום כזה שהוא בבחינת "יהרג ולא יעבור"...

לפי דעתי — יש רק שני נושאי יסוד כאלה והם:

- אימון היחידות-הלוחמות (על רמה של גדוד);
- אימון המפקדות של עוצבות-השדה (מחטיבה ומעלה), אשר תשלטנה על הקרב והמערכה במלחמה העתידה.

בעצם הקביעה הזו אינני מחדש שום דבר. אולם נראה לי כי כדאי להזכיר דבר זה בפתח דברי, כדי שאזהיר את עצמי בפני התפשטות שלא לצורך.

ארשה לעצמי עכשיו לגעת במספר נקודות הנוגעות לשני נושאי-יסוד אלה. בענין זה יתכן שאאלץ לעמוד אח"כ בפני תגובותיהם של חברי...

נתחיל בנושא הראשון: אימון היחידות-הלוחמות. אני מתכוון בדברי ליחידות-הלוחמות מחיל-הרגלים, מהשריון, מחיל-ההנדסה ומהתותחנים. לפי דעתי יש לקבוע כי עלינו לקרוא כל יחידת מילואים לאימון של רענון לפחות אחת לשנה. מוטב לאמן כל יחידת מילואים בכל שנה במשך זמן קצר יחסית מאשר לאמנה אחת לשנתיים או שלוש במשך זמן כפול או משולש. עלינו לזכור כי, בסופו של חשבון, מטרתו העיקרית של אימון המילואים היא רענון הידיעות האישיות וגיבוש היחידה ולאודוקא הקנית חומר חדש. אם נצטרך להקנות מדי פעם אימון חדש ליחידותינו, מוטב ללמד כל שנה בזמן קצר רק נושא חדש אחד, מאשר לעסוק אחת לכמה שנים בזמן ממושך יחסית במספר נושאים חדשים. בשיטה זו שאנוכי מציע, יושם מדי שנה הדגש על האימונים בנושא חדש אחר. בנושא זה של אימון היחידות-הלוחמות במילואים אני מרשה לעצמי להעלות כאן את בעיית הכאובה של הלוחם הרגלי, מקובל אצלנו לחשוב כי הלוחם הממוכן (טנקאי, חרמ"שאי,

כחוט-שני עוברת כמאמרים רבים של מסתכלים זרים השאלה: כיצד משיג הצבא הישראלי — ברובו המכריע צבא-מילואים — את רמת-הכושר שהנהגה הכרחית במצבה של המדינה. שאלה מקבילה, אולם בהבדל-מה בניסוח — הבדל קטן אך קובע — מטרידה את חבר מפקדי-צה"ל וחושבי מחשבתו: כיצד להשיג רמת-כושר הכרחית זו? באחדים מפניה המרובים של בעיה מתמידה זו הלובשת צורות ופושטת צורות עם השתנות המצבים והצרכים עוסקים הרהוריהם והערותיהם של אל"מ ד. אלעזר וס"א מ. פילבסקי (למעשה — קטעי-שיחה שנרשמו).

עוצבות-השדה. אין צורך בתרגילים עוצבתיים בכדי שהאימון יהיה יעיל. ניתן להסתפק בתרגילי קשר או בתרגילים שלדיים בתנאי שיתבצעו בשטח ושיתוכר נגו וינהלו — „ביד חזקה ובזרוע נטויה“. תרגיל הטלפונים אינו יכול לשמש כתחליף לתרגיל הקשר, מאחר והוא מפעיל את מפקדות העוצבה בתנאים לא ריאליים. תרגיל הטלפונים יכול לשמש רק כשלב מכין לקראת תרגיל הקשר, אבל לעולם אינו יכול לבוא במקומו. בסיום דברי בחלק זה הייתי רוצה להשוות את עבודת המפקדות של עוצבות ה- חי"ר אל עבודת המפקדות של עוצבות

השריון. האם מלאכת הפיקוד, השליטה ועבודת המטה הכרוכים בתכנון ובניהול הקרב של עוצבות שריון, מסובכים יותר מאלה של עוצבת חי"ר? נדמה לי שאנו מושפעים יתר על המידה מהתועלת שאנו נפיק במערכה מעוצבת השריון... מאחר שאנו מצפים (ובצדק!) כי עוצבת השריון תביא, ברוב המקרים, תועלת רבה יותר להשגת הנצחון האופרטיבי והאסטרטגי מאשר עוצבת החי"ר, נוטים אנו לחשוב כי יותר מסובך לתכנן ולנהל את הקרב שלה. אני כופר בהנחה זו ואני דוחה אותה בשתי ידי. לאחר בדיקה (אמנם — לא מחקר) שערכתי במספר תרגילים ובמספר קרבות בהסטוריה, הגעתי למסקנה כי בניהול הקרב ברמה של עוצבה מגיעים הן בעוצבת חי"ר והן בעוצבת שריון למספר דומה של החלטות

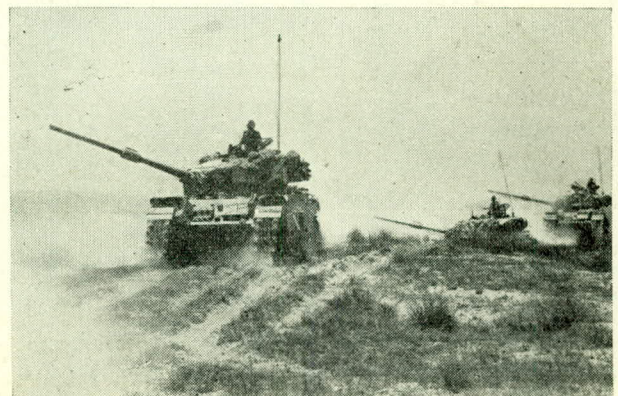
ביחידת זמן. ההבדל בין שתי העוצבות נעוץ לא במספר החלטות ביחידת זמן, לא במהירות החשיבה והעיבוד ואף לא בתדירות ובקצב של החלטות. ההבדל טמון במרחק על פני השטח שעוברים הגייסות בין החלטה להחלטה. ביחידת זמן נתונה עשויה עוצבת חי"ר להתקדם בקרב-ההבקעה (שהוא קרב קשה ומסובך מאד) מאות מטרים, בעוד שאחותה, העוצבה המשורינת, עשויה להתקדם באותו זמן בקרב-רדיפה כמה וכמה קילומטרים. כאן נעוץ ההבדל העיקרי בין שתי העוצבות ומכאן נובעת הטעות האופטית שלנו. מכאן אנו למדים כי עלינו להשקיע את תשומת לבנו בכל שנה לאימון היעיל והשיטתי של כל המפקדות של עוצבות השדה שלנו, ולא להכניסן לסולם עדיפויות שאין לו כל הצדקה בשדה-הקרב.

מחשבות על אימוני שריון

אל"מ דוד אלעזר

באימוני-„רענון“ לעתים מזומנות, ובתרגילים עוצבתיים תכור פים למדי מורגש במיוחד לגבי כוחות-השריון — וזאת הן לגבי הצותים והן לגבי הפיקוד. שכן טעות היא לחשוב כי ההבדל בין יחידות-שריון ליחידות מסוגים אחרים הוא רק בצורך בקבלת החלטות מהירות יותר — דהיינו, בפרקי-זמן קצרים יותר — לעומת מספרי הקילומטרים אשר היחידה מספיקה לעבור באותו זמן בו עושה הפיקוד את שיקוליו ומקבל החלטתו. אין ההבדל מתמצה בהפרש זה בלבד — וקיים בו השוני בטיבן ומשקלן הסגוליות של החלטות המתקבלות ושל הפעולה המבוצעת בעקבותיהן — כולל, כמובן, מהירות השפעתה של פעולה זו על המצב בכללותו. על שום-מה אמרתי „הן לגבי הצותים והן לגבי הפיקוד“? כי המצבים בהם נדרשת יזמה עצמאית, ולעתים מרחיקה-לכת, ממפקדי יחידות-משנה — ולא-פעם אף מפקדו של טנק — הם כה שכיחים בפעולות שריון, ועצם יכולת-ביצועו של כל טנק כה תלויה בכושרו המלא של כל-אחד מאנשי צותו, עד שאסור בחיל זה במיוחד שיינצר „פער“

לכוחות-שריון דרושה מחזוריות קבועה ומחושבת של אימונים. מחזוריות זו מוצאת ביטויה בגייסות סדירים — בסדר-הזמנים של תרגילים יחידתיים ועוצבתיים, והיא בולטת, כמובן, עוד יותר בכוחות-מילואים, בהם כבר עצם כינוס היחידות לאימון מהווה את היסוד למחזוריות. הצורך

אימון רק פונקציה של העלאת רמת-כושרם האישי והקיבוצי של המתאמנים, אלא יש בו גם משום לימוד מתמיד ומחדש. אני, כשלעצמי, „לומד שריון“ בכל תרגיל עוצבתי. כי, בהיעדר מלחמה, אין הזדמנות אחרת לרכוש תחושה של מרחב וזמן, שטחי פריסה ותיאום תנועה-ראש ברמה העוצבתית. אכן, יש ויש לנקוט בכל הצעדים הנחוצים לכך כי התרגיל — שנערך תמיד לאחר פרק-זמן לא-מבוטל ושעולה תמיד לאי-בזל — יתן את חלקו לא רק לדרג-פיקוד גבוהים. נחוץ שתיתן בו בפועל הזדמנות לכל אחד, בכל הדרגים, ללמוד ולשכלל את יכולתו בתפקיד-הוא, אך אפשר ואפשר להבטיח שתרגיל לא-יזול כזה אמנם יהיה יעיל במלוא-היעילות, ושכלל יפיקו ממנו את מלוא-התועלת. אחת האפשרויות החשובות להשגת תוצאה זו — תרגיל בו הכל עשויים ללמוד, לבחון יכולתם ולשכללה — הוא תרגיל דו-צדדי. ברגע בו הופך תרגיל-עוצבתי לדרג-דדי — ניתן לנו ליצור מתת, והזדמנות להפקת לקחים, אף בדרג הנמוך ביותר. ופירושו של דבר — אימון בו מושגת היעילות המלאה. ואמנם בלכתנו בדרך זו הגענו — ואם גם במשכי-אימון ואמצעים הכרחיים בלבד — לרמת אימון צותי-טנקים המניחה את הדעת, לצותים שאיכותם עולה על זו של האויב האפשרי; עד כדי-כך, שלו צריך הייתי לבחור בין השקעת מאמץ להעלאה נוספת של איכותם לבין תוספת כמותית, במספרי צותים מאומנים — הייתי בוחר בשני. ואין אולי עדות טובה מזו להערכת את טיב השריונאים המאומנים על ידנו.

רחב-מדי בין רמת-התאמנות של מפקדות עוצבתיות לבין זו של הכוחות הנקראים לבצע את פקודותיהן. אדרבא: יכולת גבוהה של מפקדות לנהל פעולות מהירות ושונות, כנדרש מן השריון — היא המחייבת כושר מקביל בכוחות המבצעים.

★

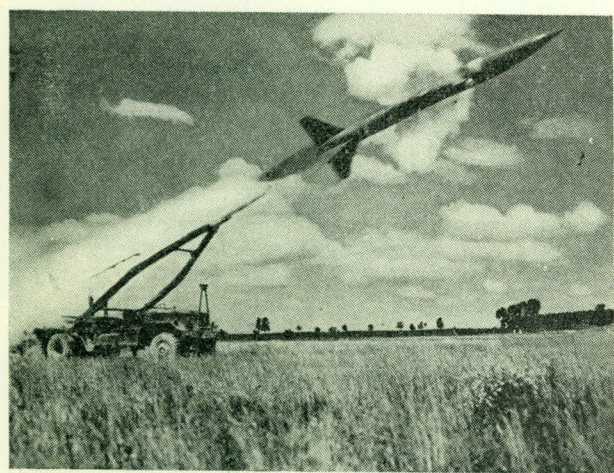
כתמיד, מהוה „דרג הביניים“ בפיקוד — קרי, מפקדי הפלוגות והגדודים — חוליה רגישה וחיונית ביותר. כאן אסור להשלים עם כל חולשה והפסד-כושר שהם. יש לתת את הדעת על פיתוח-יתר של יכולת שכבת-פיקוד זו. ויתכן כי באמרנו „פיתוח“ — צריכה כונתנו להיות, בראש-וראשונה, לפיתוח המחשבה. שהרי אמר מי שאמר: „השריון — זהו אורח-חיים מחשבה“. ולשם כך דרושות, כמובן, השתלמויות מתוכננות וקבועות — המכוונות, נאמר, אל רמת מפקדי-גדוד. אמנם מסופקני אם צריכות השתלמויות כאלו להיות כלל-צבאיות, על-חיליות. הצבא ודאי שצריך ללכת בדרכו להתפתחות מחשבה על-חילית — אך עלינו להיזהר פן נתחיל, בתחום הכשרתם המעשית של מפקדי יחידות, לגדל דילטנטים שיבינו קצת בכל חיל — ולא יהיו מומחים-מובהקים במלאכתו של שום חיל. אדרבא, המלחמה החדשה — היא המחייבת במיוחד, בכל חיל, מפקד בעל-מקצוע — אשר לו גם מלוא התוספת של הידע, ההיכרות וההתמצאות הדרושים בתחום-פעלם של החילות האחרים, אתם נפגש הוא במעשה, ויחד אתם הוא נלחם.

★

צד סגולי מיוחד ישנו בתרגילי עוצבות משוריינות: שאין

בעולם החמוש

ארטילריה אווירית לצבא-השדה הבריטי

„יוחנן הישר“ מזנק מכן השיגור הנייד, בנושא ראש נפץ אווירי. יש בכוחו של הטיל, שאורכו 8.2 מ', להרוס עיר קטנה הנמצאת במרחק של כ-26 ק"מ.

הארטילריה האווירית מתחילה להיות חלק תקני ותקין — כמעט „שגרתי“ — של היל-התותחנים-המלכותי הבריטי. סוג-חיל זה, החורג מהחלוקה המקובלת לארטילריה „כבדה“, „בינונית“ וכו', מונה כבר רגימנטים אחדים. בהם נמצאים לפחות שלושה, החמושים בטילים-הבליסטיים „יוחנן הישר“, המאפשרים מתן סיוע-אש קרוב בטווחים עד כ-35 ק"מ. שלא כטילי „קורפורל“ ארוכי-הטווח יותר, (אמריקניים אף הם), ש„נכנסו לשירות“ בצבא הבריטי כבר לפני כחמש-שש שנים — טילי „יוחנן הישר“ הנם מוצק-ידלק, וניתנים על-ידין לתפעול מהיר וזריז פי-כמה; כן אין הם מונחים אלקטרונית — והנם טילים בליסטיים מובהקים. כלי-הירי האווירי התקני השני של צבא-בריטניה כיום הוא ההוביצר בן 8 האינץ' — גם כן אמריקני. בחיל-התותחנים הבריטי מופעל הוא מעל פנו של ההוביצר הבריטי, בן 7.2 האינץ', המציין את שני סוגי כלי-ירי אלה הוא דו-תכליתי-ותם. ההוביצר יורה הן פגז גרעיני והן פגז חומר-נפץ-מרסק רגיל; ו„יוחנן“ הוא המקרה המובהק של נשק טילי שלפי נתוניו בא עדיין בחשבון לא רק להנחתת ראשי-נפץ גרעיניים, אלא אף מרסק. בכך, שני סוגי אמצעי-הירי אינם באים כנראה בהש-בון להפעלה מוטסת. בצבא ארה"ב הונהג, כידוע, בעוצבות

לתפעול „ארטילרי רגיל“ פדאי, בנושא מטען חומר-נפץ-המוטסות הטיל „יוחנן הקטן“ — שאינו אלא „אחיו הזעיר“ של „יוחנן הישר“.

עם השמאל, בכדי שלא לדחוק את הלז לעמדה אופוזיציונית קיצונית.

המצב הפנימי במצרים

מחשש מפולת נוספת בעקבות השואה שירדה עליו בסוריה, נאלץ עבד'אנ'נאצר לארגן וללכד את שליטתו במצרים גופה — במישור הפוליטי, הבטחוני והחברתי.

כיום מרוכזת השליטה במצרים בידי עבד'אנ'נאצר וחמשת סגניו, שהם קציני ההפיקה לשעבר. ביניהם בולטים שלושה: בגדאדי, הממונה על ארגון המנגנון והמוסדות הכלכליים; מוח'אד'דין, כממונה על הבטחון הפנימי — תפקיד שקיבל משנה'תוקף בתקופה האחרונה; כמאל חוסיין, כמרכז את ארגון מפלגת השלטון.

עבד'אנ'נאצר נחרד מפני האפשרות כי מתנגדו הפוליטיים חדרו לתוך מנגנון הממשלה ומפלגת השלטון — וניגש לטהרו בצורה יסודית. המגמה היא לבסס מחדש את המפלגה על אֶלמנטים סוציאליים בטוחים יותר — בעיקר ממעמד הפועלים, הפלאחים והאינטליגנציה, לאחר שעברו סינון. עבד'אנ'נאצר הכריז, זו הפעם הראשונה, על „מלחמת מעמדות“ וקיבל את עקרונות הסוציאליזם. עם זאת מצביע התהליך המיגע של הארגון מחדש כי אין הציבור מתלהב מניסיון זה.

עבד'אנ'נאצר ניגש לפורר את השפעתם של החוגים הכלכליים המסורתיים ולבסס ביטוס'מוחלט את שליטת המדינה על הכלכלה. מגמתו — להישען על „שכבה בינונית“ של בעלי רכוש זעיר, בעלי קרקעות, בעלי מלאכה ופועלים מקצועיים, פקידים ואינטליגנציה. רשמית נמסר כי במסגרת אמצעי הבטחון נעצרו מספר מדינאי המשטר הישן וכ־40 בעלי'הון, ורכושם של כ־10000 אחרים הוחרם. למעשה נעצרו עוד רבים אחרים, הנחשבים לאלמנטים „אנטי־חברתיים“ — והנאמדים בלמעלה מ־10,000 איש שגם רכושם הוחרם. הפקעת הרכוש מבוצעת בצורה גסה ופוגעת. גל החרמות ומעצרים זה מעורר בהלה בקרב בעלי'הרכוש, כי אין יודעים מתי ואיפה מתכון המשטר להיעצר.

אם עבד'אנ'נאצר דיבר על 4 קצינים בלבד, מתקבל על הדעת שמספר העצורים רב יותר והם נעצרים בשל בקורת על המשטר, או בשל מוצאם ממשפחות עשירות. כתוצאה — קיימת התמרמרות בקרב הקצונה. כלומר, שעל אף העמל והיגיעה במשך 10 השנים, שהשקיע המשטר לסיפוח הקצונה כמשענת לשלטון, אין כיום שליטתו בטוחה כלל וכלל גם בסקטור חשוב זה.

בסיכום ניתן לומר כי פופולריותו של עבד'אנ'נאצר מוסיפה לרדת גם במצרים, לאחר שירדה בעולם הערבי. לכן רואה הוא כיום את הזירה הפנימית כאתגר העיקרי העומד בפניו — בהניחו שעתיד המהפכה תלוי במידת הצלחתו בשטח זה.

מצרים בזירה הבינערבית

הופעתה של סוריה עצמאית ופרו־ערבית חיזקה ארצות כירדן, לבנון וסעודיה בהתנגדותן ללחצים מצריים שונים; ואם היתה בעבר למצרים אפשרות למה לכוון את פעילות הליגה, נשמטת כיום אפשרות זו מידם. היזמה עברה לאותן המדינות שצוינו מקודם: אם תחדש הליגה את פעילותה, יבוא הדבר יותר מיזמת מדינות אלה מאשר מיזמתה של מצרים.

מדינה כירדן, מרשה לעצמה כיום „להרים את הראש“ ולהתקיף את עבד'אנ'נאצר, בעוד שלפני ההפיכה עשה חוסיין מאמצים

הבחירות בסוריה

בראשית נובמבר 1961 החליטה ממשלת ההפיכה להקדים ל־1 בדצמבר את הבחירות, שנקבעו בתחילה לינואר; זאת מן הסיבות דלהלן: א. רצון לנצל אורח האהדה לצבא, שהשתררה בציבור הסורי מיד לאחר ההפיכה, כדי להשיפע על בחירת מועמדים מתונים, התומכים בעצמאות סוריה; ב. רצון לחזק את מעמדה של סוריה במישור הבינערבי עליידי לגיטימציה של המשטר החדש.

במחצית נובמבר פורסמה „אמנה לאחדות לאומית“, המתווה קווים לביצוע מדיניות פיתוח ולהשתלבות היזמה הפרטית עם היזמה הממשלתית — תוך שמירה על עקרון הבטחת זכויות ההמונים, שהובטחו להם עוד בתקופת האיחוד. כן פורסמה חוקה זמנית.

תעמולת הבחירות, שהיתה ערה והתנהלה על בסיס אישי ובפיקוח השלטונות, נפתחה ב־23 בנובמבר. התחרו 1876 מועמדים על 172 מקומות בפרלמנט (149 למוסלמים, 16 לנוצרים ו־7 לנציגי השבטים). מנהיג הקומוניסטים, ח'אלד בכדאש, לא הורשה לחזור לסוריה ולהציג מועמדותו בבחירות.

המשאל על החוקה והבחירות לפרלמנט עברו ללא פגיעה בסדר הציבורי, בניגוד לנבואות המצריות. כ־45% מבעלי זכות הבחירה השתתפו במשאל ובהצבעה, והחוקה הזמנית אושרה ברוב של 97.6% מכלל המצביעים. תוצאות הבחירות מראות כי הימין זכה בכ־90% מקומות, והשמאל המתון בכ־20% מקומות. כן נבחרו כ־10 בלתי־תלויים (רובם פרו־ימניים).

לאור הנ"ל מצטיירת התמונה הבאה:

- נראה כי מגמת הבחורים היתה להצביע בעד אנשים שלא התבלטו במערכת החיים המדיניים בימי משטר'קע"מ; כלומר שהצביעו בעד קיום עצמאי וריבוני של סוריה;
 - הימין מיוצג חזק מאוד בפרלמנט. כן חזק יצוגם (לפחות מספרית) של מדינאים בני הדור החדש, שיש יסוד להניח כי הם בעלי גישה פרוגרסיבית. ונראה כי ימצא בסיס להרכבת ממשלה פרוגרסיבית־ימנית, שתקבל את ה„אמנה הלאומית“ כיסוד לפעולתה;
 - קיום סיעת שמאל־מתון קטנה יחסית (בעיקר — ה„בעת“) עשוי לדרבן את חוגי הימין שלא לשכוח עניני ההמונים, דבר שסיכן בעבר את היציבות הפנימית. עם זאת אין הכרח כי במצב החדש שנוצר בסוריה תסכן מפלגת ה„בעת“ כבעבר את עצמאות המדינה — כי דוקא מנהיגיה למדו לקח מן האיחוד, ועתה דוחים הם בשתי ידיים כל איחוד שיהיה מבוסס על דיקטטורה של עבד'אנ'נאצר;
 - מאחורי הקלעים יוסיף הצבא לקיים השפעה על הממשלה והפרלמנט, דבר העשוי לתרום, לפחות בתקופת המעבר, להכוננת פעילות הממשלה לבעיות פיתוח ולפתרון השאלות החברתיות — במקום השקעת עיקר'המרץ במלחמות מפלגתיות ובקשירת מזימות בסיוע גורמי־חזק.
- לאחר הצלחתו של הימין בבחירות, מנסה עתה הפרלמנט — מתוך רצון להימנע מהתפתחות הדומה לזו אשר הביאה בעבר לידי אבדן עצמאותה של סוריה — למצוא דרך ל„קיום בצותא“

והאינטליגנציה נמשכים יותר למשימת בנין המבנה החברתי, המדיני והכלכלי של ארצות מולדתם, ואינם נוטים להתלהב מהשתלטות מצרית; כך שאף תקותו של עבד־אנינאצר כי לטוח ארוך, לאחר המהפכה במצרים, יצטרפו אליו ההמונים בארצות־ערב במסע שליחות שם, לא נראית עוד באור ורוד, כפי שמצירים אותה התעמולה ונאומיו. ארצות־ערב פונות כל אחת לבדק ביתה — ואינן זקוקות לרפורמטורים המזמינים עצמם מבחוץ.

למרות זאת אין לומר כי עבד־אנינאצר מוכן להשלים עם התפתחות זו ועם תבוסתו. כיום הוא עוסק בקדחתנות בבדק־בית פנימי, אך ידו השנייה מחפשת את נקודות־התורפה במשטרים של ארצות־ערב, כדי לנסות להסתגל מחדש לשם. הוא משקיע מאמצים כדי לחזק את תומכיו בארצות־ערב הנתונים במבוכה, לקראת ההודמנויות שהוא מאמין כי תתפתחנה בקרב.

לפייסו — במכתביו ובפניותיו לקיים ועידת־פסגה. בדרך זו הלכו גם שליטים אחרים (סעוד, בורג'יה) — הרואים עתה את קור־הפייסנות כמיותר. סוריה עוינת את מצרים, ולא במהרה תגיע להבנה אתה. כושר התנגדותה של לבנון חוזק גם־הוא. היסודות הפרויטוריים והנוצרים פועלים שם להידוק שיתוף־הפעולה עם סוריה — למורת־רוחה של מצרים ועל אף לחציה. אף עיראק נשמה לרוחה כשחוסל בסיס־החתימה המצרי בסוריה — הגם שדוקא כיום יהיה יותר נוח לקאסם לתקן יחסיו עם מצרים, כשזו נתונה לבעיותיה ונסוגה ליבשת־אפריקה.

יתר על כן, מסתבר כי התלהבות הרחוב הערבי לסמאות הלאומיות הנאצריסטיות ירדה אף היא במדינות ערב השונות — פרט לירדן, שם נמשכת השפעתה בגלל תלישות הפלסטינאים מכל השפעה בקביעת גורל הממלכה. חוגי המעמד הבינוני העולה

בעולם החמוש

כוח־הים אחיד: ה"סטראק" וה"סטאק"

מפעלותיו הרציויות ורבות־המשמעות ביותר של מק־נמרד מאז נכנס לתפקיד מיניסטר־ההגנה. טרם נקבעו שמו ומקום־מפקדתו של הפיקוד החדש. אך — דבר החשוב מכל אלה — המחקר הארגוני הדרוש כבר הולך ומתבצע על־ידי מטה־תכנון־משותף. תפקידו הראשון של מטה זה יהיה לפתח דוקטרינה־טקטית בשביל מרכיביו האווירי והיבשתי, ולנהל תרגילי־אימון משותפים בשבילם.

נסיון מלחמת־העולם השנייה ומלחמת־קוריאה הוכיח די־והותר את הצורך באחדות־הפיקוד למבצעי סיוע־קרוב, עד לרמות הנמוכות־ביותר שניתן בהן הדבר. אך לא פחות מזה חשוב לפתח הבנה הדדית ורוח של שיתוף־פעולה בין חיילי האויר והקרקע.

בשנים שמאז 1945 הומצאו ונוסו שיטות מורכבות ומשונות — ובמידה רבה בלתי־ניתנות־לשליטה — של סיוע־אווירי קרוב. אף אחת מהן לא זכתה להצלחה מלאה. ולמולן — ריחפה כל הזמן, כסמל תוכחה והתגרות, שיטת־הסיוע־הקרוב המצויה ינת והשימושית של חיל המארינס'. עתה דומה כי ניתנה לפיקוד החדש הזדמנות מאי־כמותה לפתח שיטה שלא תיפול מוֹזו של המארינס'; שיטה תכליתית, אשר תכיר בכך שבשדה־הקרב דרושים אחדות־הפיקוד וחסכוּן־בכוח. ולכשתפתח — תחרוג שיטה זו בודאי אל מעבר למסגרת ה"סטראק־עם־ה"סטאק", ותונהג בפעולתם המשותפת של כל כוחות קרקע ואויר המופעלים באזורי־המגע הקדמיים."

בשנים האחרונות הושמעו במערכת הכוחות־המזוינים של ארה"ב ובציבוריות האמריקאית הצעות בדבר הנהגת "ארגון ופיקוד פונקציונאליים" — במקום ארגון ופיקוד זרועיים (בין השאר — גם כאמצעי לעקירת "מלחמת־התקציבים" הביך־זרועית; אך גם כצעד לארגון תכליתי יותר של מילוי תפקידי־ההגנה העיקריים). דובר על זה שצירופים שונים של כוחות מתוך זרועות־היסוד (חיל־הצבא, חיל־האויר, צי המל־חמה) יהיו פיקודים "פונקציונאליים" (כגון: להגנה אווירית בארה"ב, או למבצעים "אסטרטגיים" ברחבי־העולם, וכדומה), אשר הם שישאו באחריות התכנון והביצוע המשולבים באותם תחומים שהוקצו להם. עתה, בלחץ ההכרח לקיים כוננות יעילה ויכולת להגבות מהירות בזירות־מבצעים שונות ומרוב־הקות, נעשה צעד אשר מבחינה עקרונית הולם את המגמה הנ"ל; אך ודאי שעיקר־חשיבותו המידית היא באפשרות שאולי תתכנה בעתיד תגובות אמריקניות זריזות ויעילות יותר ב"מצבים עדינים" שונים (או — מה שאולי מציאותי והשוב יותר — שיהיה בעתיד צורך להתחשב באפשרות של תגובות כאלו). מכל־מקום, הירחון "ארמי" מגיב על צעד זה כדלהלן:

.....באיחור רבי־מדי ננקט עתה צעד ראשון של־ממש להחזרת האחדות־הטקטית למבצעייהם המשותפים של הצבא וחיל־האויר. האחדת, קורפוס־הצבא־האסטרטגי (סטראק) ופיי־קוד־האויר־הטקטי (טאק) במסגרת אחת תחת פיקודו של לויט־גנ. פול אדמס (ממפקדי חיל־הצבא) — היא אחת

מעריב ללאו

פרופ' נדב ספרן

התגברות המסע ל"סוציאליזציה" של קע"מ הריהי שוב צעד דרמטי חדש של עבד-אנינאצר, אשר עורר פרשנים באשר הם לנסות לאמוד את המניעים ומגמת-היסוד של המשטר בראשו הוא עומד. ככל שיכולתי לסכם, דומה כי הדיעות לגבי משמעות צעדו האחרון הזה של עבד-אנינאצר מתגבשות עד כה לשלוש עמדות.

כפי ששכיח במסיבות מעין אלה, מבליטה אמנם כל אחת ואחת משלוש העמדות בחינה הראויה לתשומת-לב; אולם כל שלוש ההשקפות הללו, בנפרד או במצורה, אין בהן, לדעתי, כדי מענה שלם ומשביע-רצון לשאלה אותה הן באות להב-היר. ברצוני, להציע איפוא תשובה אלטרנטיבית משלי. אחת מנקודות-התורפה של שלוש העמדות שהזכרנו (אגב, נקודת-תורפה המצויה במרבית העבודות על המזרח-התיכון), היא היעדר מסגרת-התייחסות קבועה: היעדר מסגרת-מושגית לגבי כלל בעיות-היסוד של מדינות ערב ותנאיהן; מסגרת, שיהא בה כדי לזרוע אור על ההתרחשויות בארצות אלה. בהיעדר מסגרת כללית כזאת, קשה מאוד לקבוע אם פירוש הניתן למאורע מסוים כלשהו הנו פירוש נכון. הדבר משול במידת-מה לנסיון לאמוד את מהלכה ותוצאתה של מלחמה מתוך מהלכן ותוצאותיהן של מערכות מסוימות בה, מבלי שיהיה מושג מוקדם לגבי התמונה-האסטרטגית-הבסיסית. אמנם, אף מושג זה עצמו, מהי תמונת-היסוד האסטרטגית, עשוי להיות מוטעה; אך מפקד-בכיר, היראה את עצמו בשל כך פטור מחובת הערכות אסטרטגיות? לפחות ביחס לעמדה השניה עשוי הקורא לתהות, מה טעם

עלי עמדה אחת נוטים להטיל-ספק במפנה אל "מאבק מעמדות" במצרים ורואים בכך מסך-עשן גרידא, שתכ-ליתו להאפיל על הנסיגה החמורה שנגזרה עליו בסוריה. העמדה האחרת דומה בעיקרה לראשונה, אולם היא "עמ-קנית", ופחות פשטנית. הטיעון של בעלי עמדה זו הוא שהמשטר המצרי הנו טוטליטרי, במלוא משמעותו של מושג זה, וכי מטבעם של משטרים טוטליטריים שלא להודות לער-לם במשגים חמורים ובאחריות לשלונות. משטרים כאלה תולים תמיד את הקולר במיעוט שטני, בוגדני ואנוכי, המצוי במדינה גופא ופועל יד-ביד עם האויבים רבי-העצמה של העם והמשטר בחוץ-לארץ. מיעוט מעין זה נמצא לו לעבד-אנינאצר ב"שוכני הארמונות הריאקציוניים" אשר הקנו כב-יכול לאימפריאליזם את בסיס-הפעולה והמחסה האחרונים שלו. בעלי העמדה השלישית נמנעים מהגיגיו המשתמע מתוך שתי העמדות האחרות — וטוענים בפשטות כי משנחסם עבד-אנינאצר חסימה מכרעת וסופית בהתקדמותו בנתיב ה"פאך-ערביות", נוכח כי אכן שאיפה זו אינה ניתנת להגשמה והפנה את מרצו הלא-מועט לתחום מבטיח יותר (או, למצער, הניתן יותר לפיקוחו): תחום הרפורמה הפנימית.

קבעתי שכל שלוש העמדות לוקות בחוסר מסגרת-התיחסות בסיסית. אולם השימוש במסגרת-ההתיחסות של הטוטליטריות, כפי שנוקטים בה בעלי עמדה זו, מטעה הוא — וזאת גם אלמלא היתה מסגרת-ההתיחסות זו עצמה מושתתת על יסודות רעועים. „התיאוריה הכללית של הטוטליטריות“, כפי שהיא מכונה, פותחה לפני ששבע שנים על-ידי שני פרופסורים מאוניברסיטת הארברד בארה"ב — ק. ג' פרידריך ריו. ברוז'אזנסקי — על יסוד חומר שנשאב בראש-וראשונה מתולדות גרמניה הנאצית ורוסיה הסובייטית. אחרי דיון ארוך, מנסחים המחברים שבע אבני-בוחן פורמליות, כגון: מפלגה יחידה; אידיאולוגיה מקפת יחידה, שרואים בה מענה שלאי-ישגה-לעולם לכל שאלה ושאלה; נושא-סמכות מופר, שבידו מופקדים עיקרי-התורה; מונופולין על אמצעי החינוך והאינפורמציה; וכן הלאה. מציאותם של עיקרים אלו במשטר מביאה להגדרתו כ„טוטליטרי“.

לא זה המקום לביקורת על אשיותיה של תיאוריה זו, המיוסדת יותר על הברקות-טיעון שנונות מאשר על הנוהל המדעי. על כל פנים, המחברים עצמם מטעימים כי יש לראות מער-כתיש-לטון בתור „טוטליטרית“, ויש לצפות כי התנהגותה תהא בהתאם לכך, רק כשמצויות בה כל שבע אבני-הבוחן אשר מנו.

ברור בהחלט כי לא כך הדבר במצרים כיום. המשטר המצרי כבר ניסה, למשל, פעמים אחדות להקים מפלגה יחידה לפי המתכונת הסובייטית — אך ללא הצלחה. אשר לאידיאולוגיה, יודעים אנו היטב שהמשטר במצרים, בצורתו הנוכחית, קם זמן ארוך לפני שבאו בזמן האחרון המאמצים המגושמים-קמעה לנסח פילוסופיה של „חברה דמוקרטית-סוציאליסטית-שיתופית“. הנסיון להסביר את פעולתו של עבד-אנ-נאצר על-ידי התיחסות לטיבו הטוטליטרי של משטרו אינו אלא החל-פת סיבה במסובב. הסבר זה הוא לאמתו של דבר נסיון — מובטחני, מבלי שבעליו יחושו בכך — להסיק על אופי המשטר מתוך אותן עובדות עצמן שאופי זה גופו נועד לשמש להן הסבר.

נוסף להיעדר מסגרת-התיחסות בסיסית — ובמקצת אף בשל היעדרה — משותפת לכל שלוש העמדות נקודת-תורפה אחת: אין הן רואות קשר הגיוני בין טיב הפעולה, אליה פנתה ממשלת מצרים, לבין הכשלון בסוריה. לפי ההשקפה הראשונה — נעוץ הקשר היחיד בכך שמן-הצורך היה לעשות דבר-מה „מרעיש“ כדי להסיח את הדעת מהכשלון; ולכך מוסיפה ההשקפה השנייה, כי „דבר-מה“ זה צריך היה להיות קשור באויב — ואין זה חשוב ביותר מיהו אויב זה — שעליו ניתן להטיל את האחריות לכשלון.

קשר במקצת הדוק-יותר משתמע מן ההשקפה השלישית; שכן זו רואה את המפנה אל רפורמה פנימית כתוצאת הכשר לון של המדיניות ה„פאן-ערבית“, שעל פסיה העלה עצמו המשטר.

אך גם השקפה זו אינה רואה קשר הגיוני מחייב בין טיבו של הכשלון ובין טיב הפעולה אליה נפנה המשטר המצרי. לכאורה, יכול היה כשלונה המכריע של הפאן-ערביות עקב פרישתה של סוריה מקע"מ להוליך באותה מידה לידי מעבר אל „פאן-אפריקאיות“, אל מגמה „פרעונית“ או אל מגמה

שעיקרה חתירה לאיחוד עמק-הנילוס; כל המגמות הללו — ישנה בהן מידת-מה של „הגיון“, מבחינתה של מצרים. מדוע בא דוקא מפנה אל „סוציאליזציה“? מדוע בא דגש רב על מאבק מעמדות? לכך אין הסבר באף אחת מהעמדות. הרי לא יתכן כי לא ניתן היה להתקין מסך-עשן אחר, לגלות שעירים-לעזאזל אחרים, לחשוב על נתיב אחר?

נוסף לנקודות-תורפה יסודיות אלה, מערבות שלוש הגישות הללו כולן מוקדם במאוחר בסדר האירועים. המפנה ל„סוציאליזציה“ אינו אמצעי שהחלו נוקטים בו זה-עתה, אחרי הכשלון בסוריה.

מפנה זה החל לכל הפחות לפני שנה או אף קודם-לכן, ולבש אופי קיצוני כבר בצוים של חודש יולי, שקדמו בחודשיים לפרישת סוריה — ובמידה רבה מאוד אף החישו אותה. ההתרחשויות במצרים כיום הן, אפוא, בגדר התגברות הקצב, סילוק התאפקויות, אימוץ מבחר-מלים גלוי יותר; כשכל אלה מהווים המשך לפעולות שהחלו מכבר — ולא תחזית נתיב חדש-בתכלית.

איני חפץ שביקורתי על העמדות הנזכרות תובן כשלילתן הנחרצת. רצוני להטעים ביחוד כי משוכנע אני שעבד-אנ-נאצר ודאי שחש צורך דוחק ורב להטיל על מישהו את האשם על כשלוננו בסוריה ולהסיח את הדעת מכשלון זה; וזאת, ביחוד כשדומה כי ישנה עדות-מה לכך שהוא אישית טיפל במצב שלא-כהלכה, בניגוד לעצת כמה מעוזריו החשור בים ביותר. מרחיק אני לכת אף יותר ואומר כי ההתקוטטות הפנימית בקרב הכת השלטת סביב חלוקת נטל האשמה עשויה לזעזע את אשיות המשטר. אלא שביקורתי על שלוש העמדות היא זו שהן גורסות כי הטיעונים הכלולים בהן הם הגורמים הראשיים המסבירים את האמצעים שנקטו אחר התפרקות קע"מ — בעוד שלדעתי הנם גורמים משניים בלבד. וכפי שיוחור להלן, אין זה הבלדל אקדמי גרידא. הבלדי גישה אלה מביאים להערכה שונה מאוד לגבי המאורעות שיש לצפות להם במצרים עצמה ובאיזור כולו; ועל-כן — אף להבלדי-יסוד באומדן קוי המדיניות בהם יש לנקוט.

עתוך ביקורת זו על שלוש העמדות הנזכרות יתכן כבר הסיק הקורא מהן הנקודות הראשיות בגישה האלטרנטיבית שרצוני להציעה. אף-על-פי-כך, כדי להקל על הצגת הדברים, כדאי אולי להקדים ולנסח בקצרה נקודות אלה בצורת תיזות, בטרם נבוא לפרט את הביסוס להן. טיעוני הוא כי הכשלון בסוריה רחוק מהיות אות לסיומה של מגמת הפאן-ערביות של המשטר המצרי, כפי שגורסת במפורש עמדה אחת וכפי שמשתמע משתי האחרות. אדרבא, אות הוא לאמתו של-דבר לתחילת שלב חדש, ומוגבר-בהרבה, בתסיסה הפאן-ערבית. התגברות הקצב של המהפכה החברתית במצרים רחוקה מלהיות, ביסודה, אלתור הקשור ברצון להסיח-את-הדעת, או בצורך הטבעי-בעצם-טיבו של המשטר המצרי למצוא שעירים-לעזאזל לכשלוננו בסוריה. אדרבא, תופעה זו מושרשת עמוק במבנה הנפשי ובמאויי שליטי מצרים הנוכחיים. ולבסוף, טענתי היא שהעיתוי של התגברות-קצב זו רחוק מלהיות קשור באקראי-בלבד לפרישת סוריה; אדרבא, קשור הוא קשר סיבתי ואורגני במאורע זה.

... וחדנת החיים של האפנדי

סת־עולם" כזו — שלא כמו „האמנה החברתית" — אינה נחשבת בעיני חוקרי החברה כמשהו שנוסה, הוגדר ונתקבל, בכללו ולפרטיו, על־ידי היחידים והחוגים המהווים את החברה. היא נר־ אית בעיניהם כמשהו אורגני, הצומח אט־אט מתוך ההסטוריה והמסיבות החומריות של החברה. בחברות הנתונות בתנאי חיים יציבים ופרימיטיביים, אין תהליך צמיחתה של „תפיסת־עולם" שונה כמעט מתהליך היוצרותה והתפתחותה של שפה. בחברות מפותחות־יותר ניתנים חלקים של תפיסת־העולם לניסוח הכרתי וגיבוש בצורות שונות, המקיפות את כל אמ־ צעי־הביטוי ושטחי־החיים השונים — החל מחוקה ותחיקה וכלה באמנות למיניה. יש ולתפיסת־עולמה הכוללת של חברה מסוימת נותנים גם הגדרה וניסוח מושלמים — ואלו הן בדרך־כלל פעולות המבוצעות על־ידי חוקריה של חברה זו; אבל אין ההגדרה והניסוח של תפיסת־עולם כזו הכרחיים כשלעצמם לקיומה הסדיר והיציב של אותה חברה — כפי שהנו הכרחי עצם קיומה של תפיסת־עולם משותפת.

היות ותפיסת־העולם קשורה, כאמור, להסטוריה ולמסיבות החומריות של החברה, אין היא יכולה להיות קבועה אחת ולתמיד — כי אם משתנה עם שינוי המסיבות; והשינויים החלים בה חייבים להתקבל, ביסודם, על־ידי כלל־החברה. אם תפיסת־עולם מסוימת מתאבנת, לנוכח שינויים מהירים בתנאי החיים — או אם השינוי ביסודותיה נתגשם רק לגבי חלק בלבד של החברה — מזדעזע עצם קיומה של החברה כחברה. ריבויים של עקרונות, השקפות, שאיפות, אמונות וערכים שור־ גים, המנוגדים זה לזה, בתוך חברה אחת עלול להוליד מבוכה ומתיחות בתוכה, ריב ומדנים בין פלגי החברה השונים. פלגים אלו יאשימו אחד את השני באחריות למצב־דברים זה; וה־ חברה בכללותה תידרדר במהירות לקראת התמוטטות ואנר־ כיה. במצב כזה, רק הכוח — והעמדת רעיון אחד או שניים,

הסיבה שבגללה סבור הנני כי המשטר השולט בקהיר עשוי להדגיש עוד יותר את ססמת הפאן־ערביות — נעוצה בכך שהפאן־ערביות אינה לגבי המשטר המצרי רק בגדר קר־ מדיני, אשר — משיתגלה כבלתי־מציאותי — ניתן יהיה לותר עליו. לגבי המשטר המצרי הנוכחי הפאן־ערביות היא בבחינת המשען העיקרי — ואולי אף הבסיס־ביותר — בחיי החברה המצרית של היום, על אף העובדה שמצרים החלה הולכת בשביל זה לפני כשבע שנים בלבד.

על מנת ללבן לעצמנו תופעה זו, יש לסטות לרגע מן הנושא הישיר — ולברר כמה מושגים פוליטיים־חברתיים כלליים, אשר יש בהם ענין למי שרוצה להבין את עובדות־היסוד במצבה של מצרים כיום ואת יריעתה המדינית־האסטרטגית הכוללת.

החל משלהי המאה השבע־עשרה ועד לתחילת המאה התשע־ עשרה רגילים היו פילוסופים־של־החברה לומר שהחברה הפור־ ליטית נוסדה בתוקף „אמנה חברתית" ("Social Contract") או „Social Compact") הסטורית־עובדתית או דמינית, שקב־ עה את יסודותיה וכלליה של התאגדות חברתית־מדינית זו. כיום מעטים מאוד הם הפילוסופים הרציניים של החברה המוסלמים להחזיק ברעיון „האמנה החברתית" — אם כי רבים מוצאים ברעיון זה גרעין חשוב של אמת. גרעין זה הוא כי מוכרחה להיות מונחת ביסודה של כל חברה פוליטית יציבה מערכת שלמה של עקרונות, השקפות, שאיפות, אמר־

הפלאח ונגעיו...

נות וערכים משותפים (להלן נקרא לזה בקצרה „תפיסת־עולם"), המנחים ומתאמים את היחסים בין חוגי החברה ויח־ דיה לבין עצמם, ובינם לבין מוסדות החברה המשותפים. „תפי־

באופן מלאכותי פהות או יותר, מעל לכל חישובים אחרים — עשויים למנוע לזמן-מה התמוטטות כללית של החברה. אלא שהמצוקה הכללית נעוצה ביסודה דוקא בחוסר יכולתה של אותה הברה להגיע לידי תפיסת-עולם חיובית משותפת, המוסי' כמת על-ידי הכלל, ועליכן ישאו מטבעם רעיונות מרכזיים אלה, ש„הומצאו“ לצורך זה, אופי שלילי (כגון — איבה כללית לאויב, ממשי או מדומה); ותציין אותם תכונות-מיתוס, תכונה אגדית-למחצה וחורגת אל-מעבר לתנאי-מציאות — המבטיחה, כביכול, לפתור את כל בעיותיה של החברה בתנאי פה כמעט-פלאית אחת.

ע
ובדת-היסוד החשובה ביותר לגבי מצרים החדשה היא זו, שהחברה המצרית נתונה מזה כמה דורות בלבטיו של מש- בר מהסוג הזה. המשבר החל כאשר מוחמד-עלי ויורשיו שינו באורח מהפכני, במהלכה של המאה התשע-עשרה, את יסודותיה הבסיסיים של החברה המצרית — וזיעזעו על-ידי שינויים אלה את תפיסת-העולם שהיתה מונחת ביסודה של חברה זו. תפיסה, אשר היא-עצמה היתה מושתתת על האיס- לאם — שכבר אז נתון היה במצב-התאבנות מזה כמה מאות- שנים. לא כאן המקום להיכנס לפרטי ההסטוריה המצרית מאז הגיע משבר זה לעיצומו; אולם ראוי לציין כאן לפחות של- שה ציוני-דרך בולטים בהתפתחותו של המשבר. הציון הראשון היה המרד של שנות 1881—1882, הכרוך בשמו של עוראבי- פחה. מרד זה היה סימפטומאטי בכך שהוא חשף את תוצאות ההתנגשות בין המציאות החדשה לבין תפיסת-העולם המוס- למית שנתקבלה בירושה. המרד, אשר התחיל בהתמרדות מוגבלת של מספר קציני-צבא מצריים נגד הפליתם לרעה לעומת עמיתיהם הצ'רקסים והתורכיים, התפשט במהירות מסחררת והקיף שכבות רחבות מכל מעמדות העם, שנסחפו להתקוממות על רקע של מניעים שונים זה מזה, ואף מנוגדים זה לזה. הקפו של המרד התפשט עד כדי כך שעדים נאמנים של המאורעות תיארו אותם כהתמוטטות כללית של החברה המצרית.

הציון השני היה המרד של שנת 1919, שפרץ באופן ספונטאני ברחבי מצרים למחרת מעצרו והגליתם של סעד-זג'ול וה- בריו בשל פעולתם למען התנועה הלאומית המצרית. שלא כמרד מימי עוראבי, הצליח המרד של שנת 1919 במידה מרובה, והוא סימן התחלה של נסיון עז לכונן-מחדש את החברה הפוליטית המצרית על יסוד רעיונות הלאומנות הלי- ברלית והשאיפות והערכים של ההומאניטריות המערבית וה- דמוקראטיה החוקתית. נסיון זה עורר תקוות מרובות; ביחוד, משום שנשען לא-מעט על עקרונות תנועת-התיקונים האיס- לאמית, שפותחו על-ידי השייך מוחמד עבדו במשך השנים שבין הכיבוש הבריטי (1882) למות-והוא (1905).

הציון השלישי היתה השריפה הגדולה של קהיר ב„שבת היר- קד“ שביאנואר 1952, כשמאות בתי-עסקים, מקומות-שעשועים ומלונות הועלו באופן שיטתי באש, תוך השתוללות המונים שנמשכה רובה של יממה. התפרצות זו באה עקב ההרג שנע- שה בקרב אנשי משטרת-העור המצרית באיסמעיליה, אשר נצטוו — מעשה-דון-קישוט — ע"י שר-הפנים שבקהיר „לע- מוד עד הסוף“ כנגד הסתערות כוחות בריטיים חזקים. מאז

רעות יממה זו סימנו, למעשה, את כשלונו המוחלט של הניסיון לכוון בשנית את החברה המצרית, ולהשתיתה על תפיסת- עולם חדשה — כשלון שכבר החל בולט לעין מאז סוף מל- המת-העולם השניה. כן הבליטו מאורעות אלו את התוצאה הבלתי-ימנעת של כשלון זה ברגע שנחלשת שליטתו של הכוח — שהוא, כאמור, הגורם היחיד העשוי למנוע, במצ- בים כאלו, התמוטטות כללית.

למול משבר עמוק זה של החברה המצרית לא היה בידי שלי- טיה הנוכחיים של מצרים, בהגיעם לפני תשע שנים לשלטון, שום אמצעי לשמירה על חברה זו מפני התפוררות ואנאר- כיה — פרט, כאמור, לכוח, מזה, ומתקוות בלתי-מוגדרות מצד העם לשינוי לטובה, מזה. האיבה הכללית ל„משטר הי- שן“ — ובעית השלמת פינוים של הכוחות הבריטיים ממצ- רים — שימשו לזמן-מה כגורמים מאחדים, שעזרו הרבה למשטר החדש בתקופת המעבר. אולם לאחר זמן קצר, משה- חלו האנשים לשכוח את המשטר הישן — ומשהושג סוף-סוף הסכם עם בריטניה על פינוי מצרים ועל-אופן קביעת עתידה של סודאן — חשו השליטים החדשים, בדחיפות גוברת והר- לכת, את הצורך ברעיונות ושאיפות מאחדים יציבים-יותר. הם נקטו בשורת צעדים בכיוון זה, שנראו להם כעשויים למלא במשך הזמן את החלל. אך עם זה החלו לטפת, „לצרי- כה מידית“, שני רעיונות הקרובים זה לזה: של פאן- ערביות — ושל השאיפה למעמד-של-עצמה. לרעיונות אלו היה מספר יתרונות, אשר שיוו להם כוח-משיכה רחב בקרב שכבות העם. הכמיהה למעמד-של-עצמה נעוצה עמוק בתפי- סת-עולמם של המצרים, כמוסלמים בכלל, כפי שהיתה מוסי- רשת בפסיכולוגיה שלהם מאז הבטיח אללה בקוראן כי למא- מינים העצמה — ומיד קיים, בהנחילו לנשקם נצחונות מז- הירים בראשית ימי האיסלאם. אשר לפאן-ערביות, הרי זו נראתה כאמצעי ההגיוני להחזרת עטרת העצמה ליושנה. השאיפה להשגת העצמה דרך הפאן-ערביות — היה לה יתרון נוסף. שכן נתנה היא הן פורקן מתחושת העלבון, אשר ניקרה בקרב עמי ערב והאיסלאם נוכח נחיתותם מול המערב הגאה והתקיף, והן ביטוי לאיבה נגד מערב זה, על עשקו והשפילו עמים אלה. מנקודת-ראותם של השליטים היה לשני רעיונות אלה היתרון שעם היותם בעלי כוח-משיכה גדול — לא ניתנה למדידה מדויקת, ולקביעה סופית — בכל רגע נתון — מידת הצ- לחתם או כשלונם. כל עוד אפשר להצביע על הצלחות חלקיות — בין ממשיות ובין מדומות — אפשר לחסידיהם לקוות שרעיו- נות אלו יוסיפו להוות (על אף היעדרם של יסודות משותפים ומאחדים אחרים), את הציווי-העליון, המשמש גורם-מלכד לחברה-הנתונה-במשבר.

בגלל תפקיד זה של הפאן-ערביות, של השאיפה לעצמה — במסגרת משברה העמוק של החברה המצרית ועל רקע היעדר תפיסת-עולם משותפת בקרבה, (כחוצאה מהתנגשות תפיסת- העולם האיסלאמית עם תנאי-הקיום הנוכחיים של אותה חב- רה) — נראה יסוד להאמין להבטחתו של עבד-אנ-נאצר בנאום ה„פוסט מורטס“ („ניתוח הגופה“) הידוע שלו לאחר התפר- קות-הלמעשה של קע"מ: שהמאבק למען אחדות ערבית יימשך ביתר שאת, אך באמצעים אחרים.

התיזה השניה של החתום-מטה היא שהמפנה אל מהפכנות

המצרים. במלים מפורשות הצביעו עליו סופרים (לרבות תופיק אל-חכים*, אליו הביע עבד-אנ-נאצר הערצה רבה) וכן מדינאים.

ממשלה אחר ממשלה, במשך כל שנות השלושים, הפסיקה זמנית את תוקף החוקה, שינתה או ביטלה אותה, ושלטה שלטון מוחלט בהצדקה את המעשה בכך שהזמנים מצריכים רפורמה כלכלית וחברתית נמרצת ביותר, וכי שלטון-מוחלט הוא הדרך היחידה להגשמתה. במשך הזמן, משגברו תלאותיה של מצרים, החדירו במיליוני מצרים תנועות מסוגם של "האחים המוסלמים" את ההכרה כי רק מהפכה דתית וחברתית מקפת ומרחיקת-לכת ביותר — יש בכוחה להושיע את מצרים.

ולבסוף, השורש השלישי — מצוי בספרו הקטן של עבד-אנ-נאצר עצמו, "הפילוסופיה של המהפכה", שיצא לאור לפני יותר ממש שנים. שם משתקפות בבירות בעבד-אנ-נאצר שתי ההשפעות הקודמות שהזכרנו; והוא מתגלה בבירור כמאמין במהפכה חברתית מרחיקת-לכת, ובאפשרות הגשמתה תוך זמן קצר. הוא אף נוגע במפורש בנקודה המבהירה מדוע הוא, ושותפיו-לשלטון, עצרו בעד קצב המהפכה החברתית שלהם, עד התפרקות ק"מ. ואגב, זה מביאני אל התייחז השלישית שלי. בספרו אומר עבד-אנ-נאצר, כי מצרים ניצבה בפני בעיה יחידה-במינה — הצורך ליטול על עצמה בעת ובעונה-אחת שתי מהפכות, שעדיין אי-אפשר הן להיות שריות בכפיפה אחת. היה עליה לחולל מהפכה לאומנית — דבר המצריך אחדותם של כל החוגים באומה; והיה עליה לבצע

חברתית אינו אלתור גרידא, אלא מושרש הוא עמוק במבנה נפשם של שליטי מצרים הנוכחיים. אפשר להבחין בשלושה שורשים, לפחות, ליחס נפשי זה. ראשית, זה מכבר מצויה בבני-מצרים, ובכלל בערבים ובמוסלמים בעלי השכלת-מה, אשר החלו להכיר בנחשלותה של חברתם, נטיה חזקה לגיי שה שניתן לכנותה "השקפה תהפוכתית" על ההסטוריה: לאמור, נוטים הם לראות במאורעות-רבתי בהסטוריה לא תוצרים של תהליך-התפתחות אורגני אטי, אלא תוצאות של התפרצויות-אנרגיה פתאומיות. שרטי הנטיה הזאת נעוצים הן בהשקפה המוסלמית, לפיה מתנהל העולם על-פי רצונו הבלתי-מושג של אלה... והן בגלגולה של גישה זו, כפי שנשתנתה בכובדן של השפעות חילוניות חדישות. על כל פנים, נטיה זאת מספקת צורך פסיכולוגי חשוב מאוד של ער-

יצוין: בנאום שנשא ב"מועצת האומה" ב-25 בנובמבר — דהיינו, אחרי שנכתב מאמר זה — חזר עבד-אנ-נאצר פעמים מספר לתקופת שנות-השלושים בנסותו להסביר למאזיניו את הפניה אל "סוציאליזציה". בין היתר אמר: "מאז נולדתי במדינה זו, וכשהייתי סטודנט ובצבא, הרגשתי שישנו מאבק בין-מעמדי... אחד המניעים שהמריצו אותנו לפעול למען חוק הרפורמה האגרארית זוהי העובדה שמיעוט לוקח כל דבר ואילו הרוב משולל-הכל...". ניסוח, המזכיר את ניסוחי תופיק-אל-חכים משנות-השלושים.

בים אלה — הנמנים על רובד זה — דבר שיש בו ערובה מספקת לקיומה. היא משמשת להם גאולה משקיעה בתהום היאוש, בהעלותה תקוה — ותהא רחוקה כאשר תהא — שאם גם מפגרות מאוד מערכות החברה שלהם, יכול יוכלו ביום מן הימים להתגבר על הפיגור, על-ידי תנופת-משוט מהי רות אחדות. הם מוזינים תקוה זו על-ידי הרחבת הדיבור על אותם האירועים בתולדותיהם העשויים לתמוך בה. כך, למר של, אוהבים ערבים להזכיר את התפשטות-הבזק של החליפות הערבית אחרי מות מוחמד, כעדות לכך שההסטוריה עשויה להשתנות במהירות. מצרים מוסיפים לזאת דוגמה מאוחרת יותר — הצלחתו של מוחמד-עלי בהפיכת מצרים, תוך עשרים או שלושים שנה, מפרובינציה נידחת של הקיסרות העות'מנית למעצמה שהיה בכוחה לזעזע את אשיותיה של קיסרות זו.

השורש השני ליחסם החיובי של שליטי מצרים הנוכחיים אל מהפכות חברתית — תחילתו בשנות השלושים והארבעים של מאה זו, כאשר היו שליטים אלה צעירים, בגיל בו נוח אדם להתרשמות. בשנים ההן היתה מצרים, כארצות רבות אחרות, אחוזה חבלי שפל ומשבר עמוקים. דומה היה כי המדינות הדמוקרטיות באירופה ובאמריקה — ששימשו דוגמה למצרים החדשה — חסרות-ישע הן בפני בעיות-הפנים הכלכליות והחברתיות שלהן ובפני האתגר מן החוץ. אותו זמן עצמו, דומה היה שמדינות-הרודנות המהפכניות של תנ"ר עות הימין והשמאל התגברו על בעיותיהן הפנימיות בזמן קצר, והולכות מנצחות אחד אל משנהו. הלקח לא נעלם מעיני

שוב: נחזור לנאומי ב-25 בנובמבר (כלומר, לאחר שהוכן מאמר זה) בו אמר עבד-אנ-נאצר בין היתר בהקשר לנקודה הנידונה כאן: "... הצטרפנו לאיחוד עם סוריה — ואז עמדנו בפני מצב שלא היה דומה... הארץ לא היתה בידי בניה; בארץ שלטה קבוצת אנשים שאינם מיצגים אלא 5% מבני העם ואילו יתרת בני העם עובדים כדי להגשים רוחים לקבוצה זו...". ב-1960 היה ברור כי מהפכת 1952, שנועדה להיות מדינית וחברתית, סיימה את תפקידה בשטח המדיני — ולא יכלה לפרוץ דרכה אל המהפכה החברתית... חשבנו כיצד לפעול, והמסיבות כאן במצרים היו שונות מאלה שבסוריה. כאן יכולנו לפעול — אבל חשבנו כיצד ישפיע הדבר על סוריה; ולכן עיכבנו ביצוע דברים רבים — ומצאנו כי הריאקציה הסתננה באותה-עת, והחלה לתפוס עמדות שיש בהן משום סכנה רבה. באחד הימים אמרתי לעצמי כי... לא יתכן להמשיך כך."

מהפכה חברתית — שכרוכים בה מאבק מעמדות ופירוד העם. אין עבד-אנ-נאצר מגלה לנו בספרו זה את הרהורי על המוצא מתוך ברירה קשה זו. אולם מפעולותיו, מאז רשם הערות אלה, ברור כמדומה שבחר לדחוק לפי שעה את

* תופיק אל-חכים (נולד ב-1899) שנתחנך במצרים ובצרפת, היה הסופר הראשון ששיקע עצמו בשאלה החברתית במצרים. במאמריו בשנות השלושים הוקיע את הדמוקרטיה במצרים כ"שיטה הנוטלת מהרעבים והיחפים כדי להעניק לעשירים" ותקף את השיטה הפר-למנטרית כמהתלה מרה, ואת המעמד השליט קבוצה בת מאות ספורות, שנטלה מנופולין על מנעמי העולם.

המהפכה החברתית לקר־רזיות ולרכו את עיקר מאמציו בהגשמת המהפכה הלאומית — שמיד לאחר מכן החל מיחס לה משמעות פאן־ערבית מקפת. כנראה, סבר כי יש מידת תקווה של־ממש לקרב זור־אל־זו את הקבוצות־השולטות (אם גם לא תמיד את השליטים־בפועל) במדינות ערב, על יסוד כוח־המשיכה של האומנות הערבית כשלעצמה; סיכוי זה עלול הוא להחמיץ, אם יסבך את הדברים על־ידי כך שיפתח באותה עת במהפכה חברתית, שמובטח כי תרחיק מעליו את הקבוצות השליטות, עליהן הסתמך בחישוביו. היומה שיצאה מסוריה להתאחדות עם מצרים, דומה היה שמאמתת היא את תקותו — כשם שפרישתה, משניסה להנהיג בה אותם אמצעים של המהפכה חברתית בהם נקט במצרים, הוכיחה כי חששותיו מוצדקים היו.

● המפנה אל מהפכה חברתית במצרים, מן־ההכרח שיכביד מאוד על ליכודה ואחידותה של הקבוצה השלטת. נכון, אמנם, שחברי קבוצה זו — משותפים להם פחות־ארי יותר אותם מאויים חברתיים, מוצא וסביבה חברתיים, והם התנסו לרוב באותם הנסיונות עצמם. אך מכיון שלא היו להם אידיאולוגיה משותפת ותכנית־פעולה מפורשת בטרם עלו לשלטון, עליהם להסכים ביניהם תחילה על הדרך בה יתורגמו המאויים הכלליים שלהם ללשון פעולה. דבר זה עלול למדי לעורר חיכוכים — העשויים להסתבך על־ידי התמרון כרגיל, להשגת עצמה ומעמד אישיים; כשם שעלו בשעתם חיכוכים וחילוקי דעות, עקב הנסיון לקבוע תכנית־פעולה מוסכמת, בכל אחד

תחושת עבד־אנינאצר כי עקב כשלון הפאן־ערביות עם פרישת סוריה גבר יותר מאשר בזמן־מן־הזמנים הצורך בתפיסת־עולם — או ברעיונות־מלכדים אלטרנטיביים — משתקפת בנאומו ב"מועצת־האומה". אף כי הוא מוכיח את הצועקים "הבו לנו תיאוריה!" — אין הוא חולק על עצם הצורך, כי אם על כך שהם מצפים שניתנו להם "תיאוריה" מן־המוכן, ובקלות: "רבים אומרים שאין לנו תיאוריה — תן לנו תיאוריה! היכן היא התיאוריה שאנו נוהגים לפיה? — אתה אומר סוציאליזם דמוקרטי שיתופי, מה היא התיאוריה? מה גבולותיה?"

...הרי לא יכלתי להופיע ב־23 ביולי (1952, יום ההפיכה) עם ספר־התיאוריה — וגם ליצור את יום ה־23 ביולי, בעת־ובעונה־אחת... השואלים, היכן התיאוריה — מסבכים אותה הרבה. הרי אין זו פעולת־הוראה... אלהים יכול היה לשלוח עם גבריאל ספר מודפס ומוכן, ולאמר לו: "הנה התיאוריה, הנה הקוראן, הנה התורה". הוא לא עשה כך... כדי לתת לנו אפשרות להפיק לקח בחיינו, שננהג לפיו... על־ידי כך הראה לנו אלהים דרך פעולה ושיטת מחשבה של צעדים הנעשים בזה־אחר־זה ובשלב־אחר־שלב...

...יש האומרים: ובכן, היכן היא התיאוריה עד כה? הגדר לנו אותה!

אני — איני מסוגל להגדירה. העם הוא שיגדירה — לגבי דידי צריך להפסיק ניצול האדם על ידי זולתו!

מהשליבים הקודמים, מאז יולי 1952. יתכן עד־מאוד כי חיכוכים אלה יחוסלו לרוב בדרכי־שלום, כפי שהיה בעבר. אולם אין להוציא מכלל אפשרות כי יוליכו להתהוות קרעים העשויים למוטט את המשטר — ביחוד מכיון שהכשלון בסוריה ודאי הנחית מהלומה לדמותו של עבד־אנינאצר כאיש שניתן בחוש עילאי לחדירה למהותם של מצבים.

● לבסוף, הבה נחזור אל עובד־אניסוד — השבירות הטבועה במבנה החברתי־המדיני של מצרים. אם לא יוכל עבד־אנינאצר לשכנע את עמו כי נוחל הוא הצלחות בנתיב הפאן־ערביות — יכזיב אחד הגורמים־המאחדים הראשיים בחברה המצרית; ואזי קרוב־לודאי כי לא יינתר אלא הכוח בלבד בתור גורם העשוי למנוע את התפרקות החברה המצרית לכל רוח. וכוח בלבד לא לזמן רב יצלה.

רגע, משאבדה לו סוריה, אין לעבד־אנינאצר עוד כל סיבה להוסיף לבלום את קצב המהפכה החברתית אליה שאפו הוא ובני מעמדו ודורו. עתה פסה התקווה של אפשרות איחוד־מרצון של מדינה כלשהי עם מצרים. ואפילו לא היה זה כך, הוכיחה פרשת סוריה כי איחוד המותיר לבני "המעמדות המועדפים" כוח משלהם אינו בר־קיימא.

כל זאת אינו אומר כמובן, דבר, לא על נכונות ההערכה של עבד־אנינאצר לגבי כשלונן בסוריה, ולא על סיכויי־ההצלחה של מדיניותו. זהו נושא הראוי למחקר מפורט בפני־עצמו וכרוכים בו גורמים רבים, נוסף לאלה שנזכרו במאמר זה. די להכיר בקצרה בהקשר זה, כחומר למחשבה, ארבעה גורמים הנוגעים נגיעה־קרובה לשאלה זו.

● המפנה של עבד־אנינאצר אל מהפכה שהיא חברתית ופאן־ערבית־לאומית גם יחד עלול ביותר לקבץ נגדו, לחזית מאוחדת, את "קבוצות המעמד העליון" בכל אחת מארצות־ערב ואת ממשלות מדינות־ערב השונות. הגשמתו של איחוד ערבי נעשית עתה בשל־כך למשימה קשה הרבה יותר משהיתה אי־פעם.

● הפאן־ערביות כשאיפה לאחדות ערבית שלמה — אם כי יש לה, כפי שציינו, שרשים דתיים והסטוריים, הרי שאבה הרבה מכוחה מן ההרגשה שמשלה־בכפה בקרב המוני הנשׁ לטים במדינות ערב: שאין להם דבר לאבד פרט לחוסר־האונים שלהם; וכי עשויים הם לזכות על־ידי אחדות ערבית, בתחושה רבה של גאווה ועצמה. ברם, בשש או שבע השנים מאז החליטה מצרים לאמץ לה כמדיניות־ראשית את הפאן־ערביות, נפתחו אפשרויות חדשות בפני כמה ממדינות־המפתח הערביות ועקב־כך נוכחו כי עשויות הן לאבד משהו — דבר־מה של־ממש — ולא רק את אין־האונים שלהן. הכנסות הנפט, שהוגדלו במידה אגדית, וסעד בינלאומי רב, טיפחו בקרב חלקים מן המעמדות הבינוניים והעמלים במספר ארצות ערביות — לרבות מצרים — הרגשה שיתכן כי עשויים הם למצוא בסופו־של־דבר תקומה לעצמם ולחברתם כמות שהיא. לאנשים אלה החלה הפאן־ערביות הקיצונית נראית בתור בזבוז אנרגיה ומשאבים, שניתן להשתמש בהם שימוש פורה למטרות פנים. הדוגמה לשיא נטיה זו היתה, כמובן, גישתו של קאסם — משחש עצמו יושב־בטח באוכף השלטון.

בית ספר אקדמאי לקציני קבע

קטע מדברי בשיחה זכה, שלא־ביזמתי, להתפרסם ב„מערכות" (חוב' קל"ט, בלקט „על פנימיות" עמ' 56) — וכן זכה, בצותא עם קטעי־השיחה האחרים שבאותו לקט, אף לתגובות ביקורתיות (בחוב' „מערכות" ק"מ — במחרוזת הרשימות „על פנימיות — הגבות מבפנים"). מטבע הדברים הוא שאותו קטע־שיחה שראה אור לא איפשר למותחי הביקורת לעמוד כיאות ובבהירות על דעתי היסודית בסוגיה זו ועל כונת הערותי. הנני מנסה, על־כן, לתת להלן סיכום תמציתי לדעותי בתחום זה, והרוצה לנהל אתי ויכוח — ידע על מה לנהלו.

והתנדבות לשרת בצבא־הקבע לאחר גמר הלימודים (כדי לעודדם, כדאי לקבוע תחילה שנת־קבע אחת תמורת כל שנת־לימוד). יש לדאוג שבכל מחזור יהיו 30—40 חניכים, כדי שניתן יהיה לבנות מכל מחזור מחלקה, ובעתיד — פלוגה של כלל ביה"ס בו קיימות 3 או 4 שנות־לימוד. עם סיימם את בית־הספר ישרתו הבוגרים בחמש השנים הראשונות שלהם באחד מהחילות הלוחמים ורק אח"כ יועבר חלק מהם לחילות הסכניים, בהתאם לנטייתם האישית ולצרכי צה"ל.

ידועות מגבלותיו התקציביות של צה"ל. לכן נראה לי כי יש לגקוט בשני צעדים אלה: א. לבטל את הפנימייה הצבאית שעליד ביה"ס הריאלי בחיפה — ו„להקפיא" את מתקניה, אמצעיה וכוו"ד האדם שלה „לטובת" ביה"ס לקציני־קבע (אמצעים אלה ישרתו אז את ביה"ס לקצינים המוצע עליד הטכניון במקום ביה"ס למ"כים עליד ביה"ס הריאלי); ב. יש להפסיק משלוח הקצינים הצעירים לאוניברסיטה ולטכניון, ולהפנות את התקציב שנועד למטרה זו, לביה"ס לקציני־קבע, ולמימון משכורותיהם של החניכים והמדריכים המיועדים.

אם יצליח הנסיון — הריני הוזה שלבי התפתחות נוספים; ובין אלה: פתיחת מחלקה־מכינה, אליה יתקבלו מועמדים שאינם בעלי השכלה תיכונית, ובה יקבלו מש"קים מצטיינים השכלה תיכונית, כדי שיוכלו להצטרף למחזור האקדמאי; יסוד בית־ספר לקציני־קבע ליד האוניברסיטה בירושלים; בעתיד הרחוק יתכן אף איחוד שני בתי־ספר אלו לבית־ספר צבאי אקדמאי אחד שההוראה בו תהיה באחריות הבלעדית של צה"ל.

ברור כשמש כי שיטה זו לא תוכל לבוא במקום השיטה המקובלת להכשרת שכבת הקצינים בכלל־צה"ל. תכליתה היא לשפר את רמתה האיכותית והקפה המספרי של קצונת־הקבע הצעירה בצה"ל ו„לייצר" מספר מוגדל של קצינים שעשויים להוות בעתיד את העילית של צבא־הקבע. שיטה זו עשויה להזרים לשירות צבא־הקבע קצינים צעירים שיקבלו חינוך ואימון צבאי יסודי וממושך, והשכלה אקדמאית מקיפה גם יחד. לימוד כזה יסייע להם בעתיד במילוי תפקידיהם — ברמות הגבוהות של פיקוד, בכלל, ובחילות המקצועיים, במיוחד.

מדוע נוטשים קצינים צעירים טובים את צה"ל בגמר שירות החובה שלהם? כי הרי נמצאים ביניהם בעלי יכולת וסיכוי להתקדם בצבא־קבע ולהגיע אף לתפקידים בכירים. בנושם קטן בין הנש" ארים בשירות־קבע האחוז של אלה העשויים להחליף בבוא־הזמן את דור קציני־הקבע ששורשיו במלחמת־העצמאות. חושבני כי אין חולק על כך שפתרון (כמותי ואיכותי) לבעיה של הזרמת קציני־קבע צעירים הכרחי לשמירת חיותו ויכולתו של צה"ל.

בשנים האחרונות, שם חלק ניכר מהקצינים המשתחררים משירות־חובה את פעמיו לבתי־הספר האקדמאיים, לקנות דעת ולהגיע אח"כ להשגים רבים יותר בחיים האזרחיים; וצה"ל הסכים לממן לימודיהם בטכניון ובאוניברסיטה של מספר ניכר מהקצינים הצעירים. הדבר כרוך בהקצבה כספית ניכרת (משכורת ושכר־לימוד), ושתי מגבלות חמורות בו: א. העובדה שקצין צעיר, אשר הספיק לשרת בצה"ל רק שנה או שנתיים, נלקח מהשירות לארבע שנות לימוד באולפנה אזרחית — משך זמן בו הוא יוצא ממסגרת הפיקוד והחינוך הצבאי; ב. האפשרות שרבים מקצינים צעירים אלה יטו, עם הזרם לשירות צבא־הקבע, להשתבץ בתפקידים מקצועיים, הכרוכים במק"צוע אותו למדו — דבר שירחיק את מיטב הקצונה מהחילות הלוחמים אל החילות המשרתים.

כיצד, איפוא, נביא ליצירת גל קציני־קבע צעירים, מעולים ומש"כילים?

הפתרון הנראה לי הוא הקמת בית־ספר מיוחד, שיכשיר מש"קים כקציני־קבע, ושמשך הלימודים בו יהיה כ־3—4 שנים. מערכת הלי"מודים תכלול תכנית רחבה של אימון צבאי לקצינים ותכנית מלאה של לימוד אקדמאי במקצוע של הטכניון או האוניברסיטה (כולל הסמכה מלאה). רצוי להקים שני בתי־ספר כאלה — ליד הטכניון וליד האוניברסיטה בירושלים. ניהול בית־הספר יופקד בידי מפקד צבאי ויקוים בו משטר־חיים חינוכי־צבאי, שיטפה ויגבש את דמותו החינוכית והצבאית של הקצין הצעיר בעתיד.

החניכים יתקבלו לאחר ששירתו שנה עד שנה וחצי בשירות־חובה בצה"ל והגיעו לדרגת מש"ק (רב"ט או סמל). על המועמדים למלא מספר תנאים, כגון: מבדקי־קצונה פסיכוטכניים, המלצות מפקדיהם

עברית זו שיבשונו

רס"נ מאיר נויבך

אלו(1) מתקיים(1)... כמו כן מתבקשים מפקדי החיילים הלומדים לא לעכבם ולשחררם מ"תפקידים בזמני לימוד".
 עצתי למפקד: השתחרר גם אתה מעומס תפקידך לשעות אחדות ושפר לשונך!
 אר"א לא יהיה ספק: הלומדים (שהוזכרו בפקודתך) מי הם — המפקדים או החיילים? אין אנו חסרים דוגמאות עגומות מעין אלה המעידות על זלוזל בשפה העברית ובורות לשונית, או שמא גרוע מזה? חוסר רצון לחשוב על ניטוח המכתב או הפקודה, על מבנה המשפט ועל — מקבלי-המכתב! מקבלי-

עכשיו לבטח(1) להסתדר ואז לא יהיו יותר(1) תלונות עוד(1)!"
 (לא יהיו יותר תלונות ממה? הרי "יותר" — הוראתה להצביע על יותר מ...) אני ממשך לצטט:
 3. מספיק שהנ"ל שהגיע מהכפר ו... התרוצץ ממקום למקום לברר מקום הפגישה הנקבעה לו(1)..."
 (1) ועתה בנימה מיוחדת: "נא על כך להוראותיך החמורות לפקודיך..." (ד) הנאה רבה תסב פסקה זאת לכל חובב לשון:

"כן הנני להדגיש כי מטרת הנ"ל בא(1) התזכיר למחבר את סימון הפריטים ולמנוע אפשרות כאמור בסעיף 2, וגו'".
 הנאה זו משום מה? אוהב אני, כרבים אחרים, לעסוק בפענוחם של דברים בלתי ברורים, ופסקה זו הצליחה להעסיקני זמן מה — ועדיין לא ירדתי לסוף כוונתה. ניחא אני — אך מה יעלה בגורלם של אותם החיילים אשר סמלי-ההוראה הצליח בעמל רב להחדיר בם יסודות הלשון ועליהם להבין את זאת הפקודה אשר ראתה אור ביצירתו היומית של מפקד אחת היחידות: "חדר-האוכל הוא מחוץ לתחום לכל חיילי היחידה מלבד שעות הארוחה".
 אחת מני שתיים: או שלפנינו שיבוש לשוני גס ביותר או — אם כונת הדברים כי פרסומם — אעיו לשאל: היכן, אם כן, יאכלו חיילי היחידה, ולשם מה הוקם חדר-האוכל? כי, הרי שנינו: "מלבד" — הוראתה "נוסף"; ומסתבר כי חדר-האוכל הוא מחוץ לתחום לחיילים, נוסף לשעות הארוחה, אף במשך היום כולו!
 דוגמה ציורית במיוחד מצאתי בפקודות שגרה של יחידה מסוימת:

אינני בלשן ואין אני רואה עצמי בר-סמכא בלשון העברית ובדיקדוקה. אך אין צורך להיות בוגר מכללה כדי לחוש על כל צעד באבני-הנגף המרובות הזרועות בכתיבתנו הצבאית! אין תחת ידי נתונים לקבוע כמותם של המכתבים הצבאיים הנכתבים מדי יום; אולם אם אשפוט לפי אותו חלק "קטן" (הכל יחסי, כמובן) בו מתברך שולחני מדי יום, הרי יגיע מספר זה לרבות אחדות בכל חודש. יתכן שאין מנוס מה-"ניירת", לא בצה"ל ולא בצבאות אחרים (עיינן נא דברי פילדמרשל מונטגומרי, כפי שצוטטו בחוברת "מערכות" ק). אם כי אין לי ספק שניתן לצמצמה. אך זאת פרשה בפני עצמה. עתה ברצוני לעמוד על בעית התכתובת הצבאית מבחינת הלשון, וזאת בכל הוזהירות וההסתייגות. לא אתימר להיות מורה בעברית, לא אציג "בורות" לכאורה מול "למדנות" כביכול. אינני מבקש אלא לעורר תשומת-לבנו לאותו גושא ששמו "שיבוש-הלשון", אשר כלל וכלל אינו נחלת צה"ל בלבד. אדרבא, יודעי דבר טוענים שזאת אחת ממכות המדינה שלנו. יתכן ואם כן — אין בכך כל הצדקה שלא נתעורר אנו, כותבי המכתבים הצבאיים, ונתן במקצת דאגה ורצון טוב לשיפור כתיבתנו.
 אסתפק בהבאת דוגמאות מעטות, לקוטות ממכתבים אשר הגיעו אלי:
 (א) 1. הנני להסבירך אותך(1) שבטופס הנ"ל... וגו'.
 2. נא לידיעתך.
 כך בפירוש — "נא לידיעתך!"
 (ב) ומה דעתכם, קוראים, על דוגמה הבאה?
 "הנדון: ראיון..."

המכתב הוא אשר נדרש להבין תוכנו — ועל כן חובה לבדוק, ולחזור ולבדוק, האם הכתוב בו מובן ולמען יהיה מובן חייבים (סוף בעמוד 43)

עברית(1) או ידיעת הארץ כי שעור(1)!

1. רצ"ב במצורף(1) כנספה המכתבו(1) של הנ"ל והצירינותו(1)
 2. אני תקוה שהענין הזה הנ"ל(1) יוכל

התדרוך שהכשיל

בתוך הבתים. אם גם לא ימצאו שם פדאינים — יתכן שימצאו שם סימנים המעידים על כך כי ביקרו שם בעבר הקרוב. הכרחי שמפקדי הכיתות יקבלו דרבון לביצוע מדויק ויעיל.

מפקד הפלוגה סיים את דבריו ושילח את מפקדי המחלקות. משה, מפקד מחלקה מס' 1, מיהר אל המכונית שהמתינה לו והורה לנהג לנסוע במהירות אל המחלקה שהיתה מרוכזת במאהל מחלקתי באחד הערוצים. בזמן הנסיעה בחן משה את המפה ותכנן את צירי התנועה אל שלושת הבתים שנפלו בחלקו. לאחר עיון מדוקדק במפה עצר לדקה את המכונית וסימן בעפרון רך על המפה את היעדים ואת צירי התנועה של הכיתות. הוא ניסה להיזכר במבנה שלושת הבתים העזובים, אך פרט לגבי אחד מהבתים — אותו הכיר מתרגיל מסוים — לא העלה דבר בזכרונו. הנסיעה חלפה במהירות שעה שהוא שקוע בהרהורים ועיון במפה. המכונית נכנסה אל הואדי ולאחר שעה קלה טרוד היה במתן פקודה לשלושת מפקדי הכיתות:

— „שימו לב! כל כיתה תנוע בציר התנועה שנקבע לה. תכננתי את הצירים כך, שתוכלו להגיע אל הבתים בהסתר ומבלי להתגלות. הבית משמש מחסה לפדאינים ויש להתקרב אליו בזהירות ובצורה קרבית. אני משוכנע שאחד מקירות הבית הוא אטום. תציבו מקל-עים מול פינות הבית, כדי שתוכלו לכסות אותו באש. בחיפוי מק-

לעים אלה התקרבו בזהירות ובמהירות אל עבר הקיר האטום. בהגיעכם אל הקיר תפקדו על המסתננים לצאת החוצה בידיים מורמות. המקלענים חייבים להיות מוכנים. על כל תנועה חשודה יש להגיב באש. צריך להטיל רימון פנימה, כשאתם נצמדים אל הכותל מבחוץ, ואחר להתפרץ תוך שטיפה בתת-מקלעים. אם יהיו בעיות

שלושת מפקדי המחלקות ישבו במפקדת הפלוגה וניסו בסקרנות למצוץ ידיעות מסגן מפקד הפלוגה.

— „מה העניינים?״ שאל משה, מפקד מחלקה מס' 1. „מדוע הזעיקו אותנו בפתאומיות כזו?״

— „בחורים,״ השיב הסגן, „כבר שאלתם אותי שאלה זו עשרות פעמים. אפילו אלו רציני, לא אענה מסיבה פשוטה — אינני יודע! המ"פ יחזור מהגדוד ויביא הוראות. עליכם להמתין כאן.״

— „כל תכנית האימונים מתמוטטת אצלי!״ אמר משה. „מתי אחזיר למחלקה את האימון בניווט? המחלקה מרוכזת, אינה עושה דבר, ואני מתבטל כאן כבר שעה שלמה.״

מפקד הפלוגה שעמד בחוץ הכריז שהוא רואה את מכונית המ"פ המעלה אבק במרחק. שלושת מפקדי המחלקות נזעקו החוצה וליוו במבטיהם את המכונית המתקרבת. הגי"פ נעצר, המ"פ ירד ממנה בקפיצה ונכנס בצעד מהיר למפקדה כשהוא רומז למפקדי המחלקות להכנס אחריו. ללא הקדמות פתח ואמר:

— „הגיעו ידיעות שבגורה זו מסתתרת חולית פדאינים בתוך שטח ישראל. הם חבוים בבית עזוב וצופים אל הכביש ואל האיי-מונים. קיבלנו פקודה מיידית לערוך להם מצוד ולתפוס אותם. האנשים האלה מזוינים ומאומנים היטב. אין כל ספק שהם יתגוננו באש חיה וינסו להימלט להרים. יש הכרח לנקוט בכל אמצעי הזהירות על מנת למנוע קרבנות מיותרים ולחסל או לשבות את חולית האויב.״

— „איפה נמצא הבית?״ שאל אחד ממפקדי המחלקות. מפקד הפלוגה פנה אל המפה התלויה על הכותל והצביע על גורת ארץ רחבה.

— „החוליה נמצאת בגורה הזאת. נציין כעת על גבי המפה את כל הבתים העזובים המצויים בגורה והמאפשרים תצפית על הכביש. אני מבקש את עזרתכם בציון הבתים.״

לאחר חילופי דברים בין המפקדים, ולאחר שהוזעקו שניים מסיירי הגדוד שהיו מצורפים לפלוגה, אותרו שמונה בתים שעלולים היו לשמש כמחבוא למסתננים באותה גורה. מפקד הפלוגה חילק את הגורות והיעדים בין מפקדי המחלקות והורה להם למהר אל יחידותיהם ולארגן את יציאת הכיתות למשימה.

מפקדי המחלקות כבר היו בדרכם אל הדלת כאשר מפקד הפלוגה בקשם לחזור.

— „שימו לב קצינים,״ אמר, „אתם שולחים כיתות למשימות עצמאיות. אני רוצה שתתנו תדרוך מפורט למפקדי הכיתות. צריך שמפקדי הכיתות ידעו בדיוק מה עומד לפנייהם. הכרחי לחזור אתם על תרגולת טיהור-בית. הכרחי להורות להם לערוך בדיקה יסודית

מצד מזרח לבית. לאחר שסיים את ההוראות האחרונות החל להתקרב אל „גבעת הנמר”. בהיותו בטוח 600 מטר ממנה — נשמע לפתע צלילי-ירי וכדור ניתז מסלע לידם. הכיתה תפסה מחסות. מספר יריות נוספות נשמעו ושריקת כדורים לידם. אחד החיילים קרא:

— „אני רואה ערבי על גבעת הנמר”.

ואכן, בראש „גבעת הנמר” נמצא פדאין שהצמיד אותם אל הקרקע בירי מכוון. החיילים התחילו להשיב אש כשהם משפרים את עמדתיהם. גד, שזו לו פעולתו הקרבית הראשונה, צפה במתיחות אל האויב, כשהוא מנסה להיזכר מה היו עושים בקורס במקרים כאלה.

תוך זמן קצר סיכם לעצמו תכנית ברורה ופנה אל הכיתה ואמר: — „גבעת הנמר’ תפוסה ע”י רובאי בודד. לא נוכל להגיע לבית. עד שלא נכבוש את גבעת הנמר’. סגן מפקד-הכיתה ישאר כאן עם שני מקלעים ויתן לנו חיפוי חזק. אני עם שאר הכיתה נסתער באיגוף שמאלי ונכבוש את גבעת הנמר’. לאחר שנכבוש אותה יצטרף אלינו הרתק במהירות ויתפוס את גבעת הנמר’ ואז נחזור לתכנית המקורית. נציב את הרתק על הגבעה והרומה יתפוס את מקומו ונטהר את הבית”.

בהתאם לתכנית פתח הרתק באש וגד ואנשיו הסתלקו בקפיצות כשהם מתחילים בתנועת האיגוף. הקרב היה קצר. האויב חדל לירות והסתלק צפונה. הכיתה פעלה יפה ובאומץ, ותוך עשרים רגע כבר היו צמודים אל כותל הבית והטילו רימון פנימה. הבית היה ריק. מתחת לתבן נמצאו תרמילים עם פיתות ושימורים, וכן נמצא גריקן מים. גד מיהר אל המפגש לדוח למפקד המחלקה.

אותה שעה נעה בצפון כיתתו של מאיר. הד היריות החריד אותם ואחד החיילים פלט קללה באומרו ששוב לא היה להם מזל. מאיר זינק ללא אומר אל ראש הגבעה כשהוא צופה דרומה. לא עברה שעה קלה והוא רמז לסגנו לעלות אליו. כשני קילומטרים דרומה להם ראו שתי דמויות נמלטות לעברם כשהן יורות לעבר מטרה בלתי נודעת. מאיר פנה אל הסגן ואמר:

— „תיקח אתה חצי כיתה ואני חצי. שים מארב כאן. אני אנוע מערבה ואשים מארב בואדי השני. שמור על תצפית. אם הפדאינים יחלפו בגיא אחר — פתח ברדיפה עד שתשיגו!”.

— „מה יהיה אם נצא מהגזרה? מה יהיה עם הבית? הן זאת המשמיה שלנו!” — שאל סגן מפקד הכיתה.

— „הבית אינו מענין אותי כעת. הוא לא יברח, הפדאינים יברחו.”

צריך להרביץ פנימה פצצה ברובה-רומה הנ”ט ותהיו מוכנים לכך. שניים מן הבתים אינני מכיר כלל, ומפקדי הכיתות יצטרכו לסמוך על שיפוטם במקום. את היעד שלך, גד, אני מכיר יפה ואוכל לתת לך תדריך מפורט. בכל מקרה עליכם לערוך בבית חיפוש יסודי. אולי תמצאו שרידי מזון או מים או כל סימנים אחרים המעידים שבזמן האחרון שימש הבית מחבוא למסתננים. שימו לב לעקבות טריים. הפדאינים עשויים להיות יחפים או נעולים בעלי-גומי. לאחר שתסרקו את הבית, תנועו לנקודת מפגש מחלקתית כאן. וכעת, אתה גד, מצבך טוב. הבית שאתה הולך לבדוק, מופר עליידי כולנו כיון שביצענו עליו פעם תרגיל פשיטה. כזכור לך, יש לו הלון קטן בכותל צפוני ודלת בכותל מזרחי. כל הבית הוא חדר אחד המלא תבן ישן. תציב את סגנך עם שני המקלעים על הגבעה הנמצאת 300 מטר מצפון-מזרח לבית. תן הוראה לסגן שיכוון מקלע אחד לחלון ומקלע שני לדלת. ממזרח לבית יש שטח מת עד לטוח של חמישים מטר. קרב לשם את הרומה עם עוד חייל ותן להם הוראה להיות מוכנים להכניס פצצה דרך הדלת. אתה ועוד שלושה חיילים עם תת-מקלעים ורימונים התקרבו אל הבית מצד דרום והיצמדו אל הכותל האטום. תנהגו כפי שהסברתי קודם. אצלך, גד, הענין נראה לי בטוח לגמרי — אם הם שם — אתה מביא אותם חיים או מתים, זה ברור לי. האם יש שאלות?”

אחד ממפקדי הכיתות שאל מדוע לא להשאיר בבית מארב. אם ימצאו שם מזון וכדומה — אולי כדאי להשאיר מארב.

משה מצא את הרעיון לטוב, אך השיב בסמכות:

— „תחזרו ותדווחו. אני אחליט אם לשלוח מארב ולאן. השעה עכשיו היא 11:00, ועליכם לחזור עד 16:00 כדי שנוכל להוציא מארב אם יהיה צורך בכך”.

המחלקה היתה מתורגלת ומושמעת ותוך דקות ספורות נראו טורים הנעים מערבה בכיוונים שונים כשהם מנפנפים לשלום ומבטיחים אחד לשני להביא ציד שמן.

גד נע במרכז המניפה, כשהוא מוביל את כיתתו מערבה. מימינו נע מאיר בראש כיתתו, כשהוא חוצה רכס ונעלם בערוץ המוביל צפונית-מערבית אל עבר היעד שלו.

רק חצה את הרכס וירד אל מסתורי הוואדי עצר מאיר וכינס את כיתתו סביבו.

— „שימו לב, חיילים. אתם זוכרים את האכזבה הגדולה שהיתה לנו במארבים לפני חודש, כאשר הכיתה השניה הצליחה להסל חולית פדאינים ואנחנו שכחנו לילות רצופים ללא תוצאות. הפעם אני רוצה להבטיח שאם יש מסתננים בגזרה שלנו — אנחנו תופי סים אותם. תתבוננו לכל העברים: חוליה מס’ 1 — לימין ולפנים; חוליה מס’ 2 — לשמאל; חוליה מס’ 3 — לאחור. תהיו מוכנים לרוץ כמו אילות אם יהיה צורך. אם אחד מכם לא יחזיק מעמד ברדיפה, נשאיר אותו מאחור. לא מתחשבים בכלום — אם יש פדאינים — הם שלנו! מסכימים?”

עיני החיילים הבריקו בהתעוררות כשהם משמיעים נהימת הסכמה. במהירות משך מאיר לעבר היעד המרוחק, כשהוא פורס חוליה מלפנים.

גד נע גם הוא במבנה דומה ואחרי שעה של הליכה נמרצת הגיע לטוח תצפית מהגבעה הצפונית-מזרחית לבית. בתרגיל הפשיטה שקיימו לפני זמן קצת לגבעה זו בשם „גבעת הנמר”. גד הצביע אל עבר הגבעה ופנה אל סגנו ופירט לו את תפקידו. לאחר זאת פנה אל הרומה והזכיר לו שהוא ועוד חייל יתמקמו בשלב שני

שיהיה לך ברור — נדרוף עד שנתפוס אותם. שום דבר אחר לא מעניין אותך", השיב מאיר גמרצות.

גד הגיע למפגש ודיוח למשה על כל המאורע.

— "אין טעם להציב מארב בבית" סיכם מפקד המחלקה. "המסת" ננים ראו שגיליתם את הבית. נודיע למפקד הפלוגה והוא יפנה לגזרה שלנו את יתר המחלקות ונצטרך לפתוח בסריקה נרחבת. אולי יביאו גששים. לאיזה כיוון הם ברחו?"

— "צפונה", השיב גד.

אותה שעה הופיעה כיתתו של מאיר, כשאנשיה רוננים וצוחלים. הם הביאו עממה שני פדאינים שידיהם קשורות ועיניהם מכוסות. אחד מהם היה פצוע בכתפו וחבוש בתחבושת אישית. ידו היתה קבועה במשולש. אחד החיילים נשא אתו "קרל-גוסטאב", השני — רובה. מסתבר שהמארבים והרדיפה נשאו פרי.

לאחר חצי שעה הגיע למקום מפקד הפלוגה. הוא קיבל את השבויים וכינס את המחלקה.

לאחר שמפקדי הכיתות דיווחו בנוכחות כל המחלקה, פתח המ"פ ואמר:

— "ברצוני לשבח במיוחד את הכיתה של מאיר שגילתה יומה ותושיה. חבל שהתכוונת האלו לא התגלו בכיתה של גד. אך אני מקוה שבהזדמנות הבאה לא יתנו גם הם לאויב להיחלץ מידיהם".

מפקד הפלוגה עלה ונסע עם השבויים. משה נשאר עם מחלקתו. גד שעמד בראש כפוף, פנה אל משה ובנוכחות האנשים אמר:

— "המפקד, הכיתה שלי, ספגה/ כעת נזיפה ועלבון ממפקד הפלוגה. כל החיילים עבדו יפה לפי הפקודות שלי, ולא מגיעה להם נזיפה. יתכן שאני אשם ואולי אינני מתאים להיות מפקד כיתה — אז שיהליפו אותי — אבל החיילים אינם אשמים".

במחלקה נפלה דממה כבדה. משה הביט בגד תוך התלבטות קשה ולפתע שמע את עצמו אומר:

— "לא גד, גם אתה אינך אשם, והחיילים אינם אשמים. זה אני אשם במקרה הזה. התדריך שלי הוא שגרם לטעותך. במקום לרדוף אחרי הפדאינים טיפלת רק בבית — — —".

משה הפסיק. הוא עצמו נבהל ממה שאמר.

אך במשך הזמן נוכח לדעת שערכו לא פחת כלל בעיני החיילים. — ואולי דוקא ההיפך קרה.

המשך מעמ' 40

לדייק ולבחור בביטוי הנכון. ואם לאו — יקרה אשר קרה לאותו רב-סמל שהגיש תלונה נגד חייל אשר יצא מהמחנה בהס' תמכו על פקודות-הקבע בהן נאמר "חייל לא יעזוב את שטח המחנה מבלי להודיע על כך למפרע לרס"ל". יצא החייל והודיע על כך לרס"ל בשובו — למפרע, כנדרש! רגז הרס"ל, הגיש תלונתו. ועד היום אינו מבין מאיזו סיבה זוכה החייל. עבודות כתיבה בצה"ל — כתיבת מכתב צבאי, עריכת פקודה וכד' — אינן מחייבות כשרון ספרותי או לשוני. פחות שגרתיות בניסוח המכתבים, מעט מחשבה למען סגנון נכון יהיה בכוחם למנוע אף את השיבושים הקלים ביותר.

לאחרונה הופיעו בצה"ל פרסומים אחדים המנסים לחום בשיבושי-לשון בולטים — וטוב הדבר. אך אין להסתפק בכך. לדעתי,

ולהשתמש בעברית נכונה במכתבינו. ולשם כך עלינו ללמוד, לרצות לכתוב נכון, לחי שוב על מקבלי-המכתב ולהינתק משגרתיות יתרה. למשל: אין פקודה המחייבת כי כל מכתב צבאי יכיל לפחות פעם אחת את רה"ת "הנ"ל" — אך ברוב שגרתיותנו גורגים אנו להשתמש בר"ת אלה ללא הבחנה — וכדוגמתם בר"ת רבים אחרים.

כללי-הכתיבה הפשוטים הם:

- חשוב תחילה מה ברצונך להביע בכתב;
- כתוב במשפטים פשוטים וקצרים, הי' מנע מביטויים אשר אינם מובנים לכל אחד;
- כתוב עברית נכונה — במעט רצון אפשר ללמוד זאת!
- בדוק ניסוח, סגנון ובהירות בטרם תחתום.
- בדוק שנית!

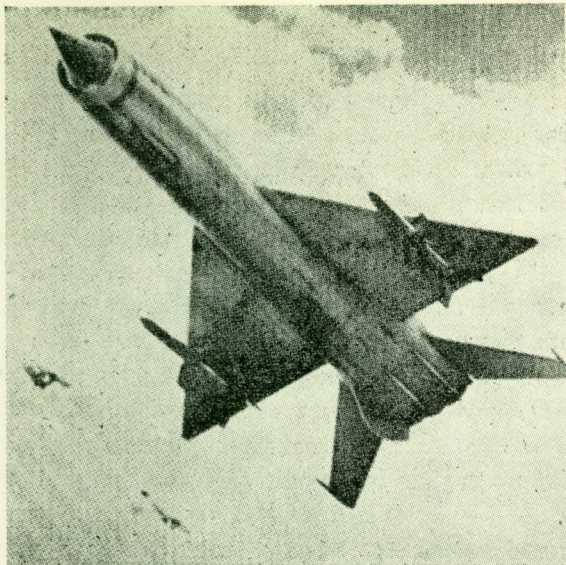
יש למצוא אמצעים כדי לחייב כל קצין לדעת לנסח מכתב, לסגנונו כהלכה ולכתבו בעברית נכונה. הרי לבושתנו היא הוציא מתחת ידינו מכתבים רצופים שיבושי-לשון, שגיאיות ופגיעות בחוקי התחביר. אל-נא נשכח כי כמות הכתיבה הצבאית רבה היא וכי "תוצריה" מגיעים לרבים; לדוגמה: פקודות-שגרה, פקודות-קבע. פרסומי מטכ"ל ועוד. על-ידי כתיבה משובשת אנו משבשים עברית חיילינו, במיוחד של אלה אשר עדיין לא הורגלו לחשוב ולדבר בה. והיפוכו של דבר — אותם חיילים אשר לשונם העברית צחה ישימו אותנו ללעג. בראותם "יצירותינו הלשוניות לתפארת". ונוסף לכך — רמתו התרבותית של אדם משתקפת בשפתו!

לכן פונה אני ומציע: יש למצוא שיטה לחייב אותנו ללמוד עברית, לדעת עברית

הפתעת

מפגן טושינו -

מה היא אומרת?

ראיה לערכם, אף היום, של מזוסייררוט'להגנה רואים במטוס הסוביטי החדש מדגם „סוחוי“ (כנראה דוֹסילוני) בעל טילי אור־אור (כמשוער — לטוח 8—10 ק"מ) ומערכת אלק" טרונית — וכנראה אף תוחח אוטומטי מוסתר.

את אותו הערך (אם לא עדיפות) בלוחמת האויר; כי גורם זה לא ניתן לחישוב מבחינה טקטית ולא להפרעה אלקטרונית והוא עצמו ניתן לבקרה בלתי־אמצעית ו־מתמדת.

ראש שרות־המודיעין בצבא ארה"ב, גנרל ויליאמס, הצהיר כבר בראשית שנה זו: מפ" ציצים ארוכי־טוח, ולא רקטות, הנם הכלים הראשיים להתקפה גלובלית של ברה"מ. גנרל קאסילניקוב כתב בעתון הצבא הסוביטי, קראסנאיה זויאזודה, כי ברה"מ בוחנת את עצמת הכוחות־הלוחמים לאור ההתפתחות יות הטכניות והאסטרטגיות וכי הגיעה לידי מסקנות נכונות בדבר הגברתם או הפחתתם של סוגי הגייסות השונים. הוא אף מאשר את שינויי החימוש אשר בעקבותיהם נקבע סדר־עדיפות חדש לגבי סוגי־הגייסות בצבא ברה"מ: בראש צועד חיל־האויר, אחריו הנשק־הגרעיני, אמצעי הלוחמה־הכימית, ה־גייסות הממוכנים והממונעים. הכוחות ה־מכריעים והטיפוסיים עד כה למרחביה הגדול־לים של ברה"מ — כוחות הקרקע — עומדים במקום האחרון.

אם גם קאסילניקוב הרחיק לכת במאמרו — לדעתנו רחוק מדי — מסמן הוא בכל זאת נטיה חדשה אשר עשויה להשתלט על אפס ועל חמתם של הגנרלים שבחיל־הצבא, ואשר יהיה בה כדי להעניק לכוחות־האויר מעמד שווה לזה של צבא־הקרקע ושל הצי; ואז באמת תקוים הדוקטרינה הסוביטית בדבר תיאום מושלם של הכוחות.

מי שעוסק בבעית לוחמת־האויר החדשה ביסודיות ובאובייקטיביות לא הופתע, עקרו־נית, מתצוגת טושינו. מפתיע יותר היה לו באמת ויתרה ברה"מ על ניצול האפשרויות הטקטיות, אופרטיביות ואסטרטגיות אשר ל־מערכות־הנשק המאושות. אולם מתברר כי אף על הסובייטים להודות בכך — אם כי בעקיפין — שאין לנהל את מלחמת־האויר ברקטות וטילים בליסטיים בלבד. מתקבל על הדעת כי תכנון חד־צדדי כזה לא הובא על ידם בחשבון מעשי; ויתכן אף כי ההת־פתחויות בשטח הרקטות לא היו כה חיוביות כפי שקיוו זאת עוד לפני כשנה. גם ב־ארה"ב ובאירופה שכך במקצת „בולמוס הרקטות“; דהיינו שמערכות־נשק חדשות, ו־ללא־ספק חשובות, אלה הוצבו על קרקע המציאות. בין השגים, שניתן להשיגם על־ידי צותים נבחרים בשטחי ניסוי בתנאים אופטימליים וללא השפעת פעולת־אויב, ובין אלה שיושגו בתנאי שדה־קרב קשים ו־אכזריים ובתנאי מלחמה — קיים בכל זאת הבדל ניכר מאד. הבדל זה ניכר יותר ויותר לאור הנסיון הנרכש עתה בגייסות. יתכן גם שהוסקו בינתיים מסקנות חדשות בדבר אפשרות ההתגוננות בפני טילים בליסטיים, כך שנשק־התקפה חד־צדדי וחד־מסלולי זה — כזהו הנשק המונחה הניתן לחישוב טקטי — יפחת במהרה כוח ההרתעה שבו. במיוחד יגבר משקלן של ההשפעות אשר ניתן להשיגן על־ידי לוחמה גרעינית ו־אלקטרונית ואלה ישוו לגורם האדם לפחות

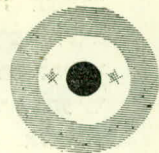
בחוברת „מערכות“ קל"ח פרסמנו סקירה על מפגן זה של עצמת־האויר הסוביטית אשר הויה הפתעה מוחלטת ל„מערב“. הוצגו בו לפחות 15 דגמי מטוסים והליקופטרים אשר טרם נודע דבר על קיומם; ואלה הופיעו בטיסות מבנה — דבר הסותר את הדעה כי כל הדגמים החדשים המוצבים אינם אלא דגמי־ניסוי.

באשר להערכת המפגן — מובא כאן קטע מתוך מאמר שנתפרסם בירחון אגודת הקצי־נים השביצית:

„תצוגת כלי־טיס זו, הפגנה רבת־רושם זו של עצמת־האויר סוביטית — מה היתה תכ־לייתה?

גנרל סרגי רודנקו, ראש־המטה של חיל־האויר הסוביטי וסגן־המפקד שלו, ואשר היה האחראי למפגן בטושינו, הודיע בשיחת עתונאים כי תכלית התצוגה ב־9 ליולי 1961 היא להדגים את עצמת חיל־האויר הסוביטי. הודעה זו מאשרת פירושים, מע־רביים מסוימים לפיהם התכנון הסוביטיים להקטין את הרושם הגדול שהשאירה תצוגת האויר של העולם המערבי והניטרלי, אשר התקיימה השנה בפריז. היעדרו המוחלט של חיל־האויר הסוביטי בפריז נתפרש על־ידי המערב כתוצאה של מצב־של־נחיתות, ואכן צריך היה לסתור פירוש זה במרצות; ובר־בזמן היה על טושינו להציג לעיני המערב את עצמת־האויר של ברה"מ ואת כוונותיה למאבק לאור הידרדרות אפשרית של התי־נגשות בקשר לסכסוך־ברלין.

חיל-האוויר המצרי בסתיו 1961

רס"ן יוחנן גולדברג-כידון

תודות לעזרה הסוביטית, אולם רק בעת האחרונה החל חיל זה להתרחב בשיעור של ממש. דבר אחד ברור: חיל-האוויר הקצ"מ תלוי עתה לחלוטין בעזרה שמאחורי מסך הברזל, וייתאר כך גם בעתיד, במידה שניתן לחזותו מראש.

העצמה הנשאפת

לפי כמה ידיעות נראה כי חיל-האוויר הקצ"מ שואף להגיע לעצמה של שמונה-עשרה טייסות יירוט וקרבת-הפצצה, שלוש טייסות יירוט, אל-ראות, תשע טייסות של מפציצי-התקפה, וארבע טייסות תובלה. קשה לציין את השלב המדויק אליו הגיעו בביצוע תכנית זו, אולם במצעד שנערך לאחרונה הופגן בפומבי כוח השקול לאחת-עשרה טייסות של "מיג 17", שלוש טייסות של מטוסי-הפצצה קלים מדגם "IL-28" וארבע טייסות של מטוסי-תובלה מדגם "IL-14". מובן, שאין הדבר מצביע על יעילותו המעשית של חיל-האוויר הקצ"מ, אולם יש בכך כדי להעלות על הדעת, כי יעד ההתעצמות שהציג נאצר לחיל-האוויר שלו יושג בעתיד הלא-רחוק ביותר. אין עתה כל ספק, שמטוסי-יירוט על-קוליים מדגם "מיג 19", כבר הגיעו לקצ"מ. מטוסי-לחימה מתקדמים אלה טרם הוצבו ליחידה מבצעית כל-שהיא, וקיים אפילו ספקמה לגבי לאומיותם של הטייסים המטיסים אותם. נראה כסביר כי מטוסים אלה מוטסים על-ידי טייסים סובייטים, ומוחזקים על-ידי טכנאים סובייטים, אולם ידוע כי מספר טייסים מצריים מנוסים עתידים לעבור המרה למטוסי "מיג 19" אלה, אשר להם יתרון על ה"סופר-מיסטרס" הישראליים. העובדה, כי ברית-המועצות הסכימה לספק עתה מטוסי-לחימה מתקדמים למדינות מסוגה של קצ"מ, נותנת מקום למחשבה כי עד מהרה עשויים אנו לראות בשדות-התעופה של קצ"מ מטוסי-קרבת אל-ראות מדגם "יאק-25" ומפציצים בינוניים מדגם "16-טו" — דגמים אשר כבר סופקו לאינדונזיה.

"מטוס, מיג 17 קע"מ, הושמד במרחב האווירי של ישראל!" הודעה זו הושמעה לאחרונה ברדיו ירושלים, לאחר חודשים של שקט יחסי לאורך גבולות ישראל קע"מ. מובן, שרדיו קהיר שידר הכחשה מיידית, אולם ניתן היה להוכיח בנקל את העובדות. הטייס המצרי נטש את מטוסו הפגוע, וצנח הישר לזרועותיהם של כוחות או"מ!

לא היה זה ה"מיג 17" הראשון אשר הופל על ידי חיל-האוויר של צבא-הגנה-לישראל, מאז סיומה של מערכת-סיני, לפני כחמש שנים. שוב ושוב הוכחה בבהירות עדיפותם של טייסי היירוט הישראליים ומטוסייהם, על אלו הניצבים מולם ב"קהילה הערבית המאוחדת". אך מה לגבי המחר? התוכל ישראל, על משאביה המוגבלים, להצליח להחזיק בעדיפות זו לאורך זמן?

הדשות המתפרסמות בקצ"מ מהוות מקור דאגה ל"צבא הגנה לישראל". כוח למוד-קרבת זה, המצוי בפסגת יעילותו, אשר אין כמותו לרוח-גייסות ולרמת-אימון, באורח מתמיד עומדת בפניו בעית רכישת ציוד חדיש בכמויות מספיקות. לעומת זאת, תודות לגוש "מסך הברזל", לא עומדים הכוחות המזוינים של ה"קהילה הערבית המאוחדת" בפני קשיים דומים, כיון שציוד-הלחימה החדש ביותר זורם לקצ"מ ממפעלים רוסיים, צ'כיים ופולניים, מלווה על-ידי טכנאים ומדריכים מ"אירופה המרכזית". גם לספקן הגדול ביותר מובהר במידה גדלה והולכת, ששוב אין השאלה "האם תתקוף קע"מ?" אלא, "מתי תתקוף קע"מ?"

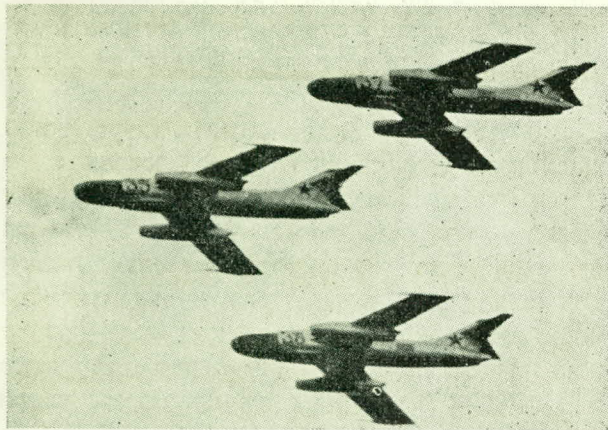
הרמות המיוחסות כיום לחיל-האוויר הקצ"מ, אינן גבוהות עדיין, אולם מספר לקחים חשובים נלמדו על-ידי נאצר תוך כדי התנסויותיו בפעולות סיני וסואץ, ובשנתיים ההולפות נעשו מאמצים מפליאים כדי להעלות את יעילותו ואת ציודו של חיל-האוויר הקצ"מ, לרמות בינלאומיות. סוף-סוף ניתנת זכות קדימה לאיכות על הכמות, ובזאת טמונה הסכנה לישראל. אין להכחיש, שהרמות בחיל-האוויר הקצ"מ עלו במידה ניכרת, ועדיין מצויות הן בשלב עליה,

האם פחת, עם התפלגותה של קע"מ, הסה"כ של הכוח-האווירי העוין לישראל? תורת החשבון תוכיח מיד כי לא-דוקא — הגם שחישוק-השליטה המשותף שאיחדו נתפרק לעת-עתה, וברור שגם פוטנציה מהוה סכום חילות-האוויר המצרי והסורי עצמה השהו לפחות לנו שנתקיימה ערב הפילוג. אך מה היתה עצמה זו, שאמרה לסכן קיומה של ישראל? היא היתה רחוקה-מאוד ממוטלת — אך היו בה חולשות ונקודות-תורפה. ביטודה (במספר ובטיב) בודאי לא-במהרה תשתנה התמונה המתוארת בסקירה שתורגמה מכתב-העת של חיל-האוויר הבריטי "R.A.F. Flying Review". הסקירה, מפרי עטו של סופר-צבאי וקצין-מילואים ישראלי, רבי-סרן גולדברג-כידון, הופיעה שם בסתו 1961 ושיקפה בשעת כתיבתה שלב בו, כנראה, הבשילה-ההלכה תכונתו של עבד-אנאצר לקראת נסיונות "לחסל את ישראל". מאז נשתנו במקצת המסיבות — אך לא בא שינוי מהותי במצב, העשוי בכל-רגע להצמיח שוב "מצבים חריפים".

מרוכזים בבסיסים לאורך תעלת-סואץ ובסיני. בסיסים אלה נחשבים כעמדות קדומניות, מהן עשויה להינקט פעולה מיידית לסיוע כוחות-הקרקע של קע"מ במערכה העתידה נגד ישראל. בחמש השנים החולפות נבנו מחדש מרבית השדות והבסיסים ומסלוליהם הוארכו לצורך התאמתם למטוסי "מיג-17" ו"IL-28". מרבית יחידות חיל-האוויר הקע"מי הממוקמות במצרים, מרוכזות בקהיר-המערבית, אלמאזה, כברית, אבר-סויר ואל-עריש, בסמיכות לישראל, והיחידות המוצבות בסוריה — בדרום, בדמשק, דאמיר, חמת-צפון, דיר-אז'זור ונאייראב. כך, שעם התחדש הקרב, יהיה על צה"ל לחלק את המרכיב האווירי שלו, על מנת לענות על האימונים משני הכיוונים.

עד שנת 1956 היתה מטרת נאצר לבנות חיל-אוויר מצרי גדול ככל-האפשר, ובפרק זמן קצר ביותר. דבר זה עלה בקנה אחד עם דרך המחשבה הלבנטינית, ועם הצורך להשיג השפעה פוליטית ויוקרה, הן בעולם הערבי והן מחוצה לו. אולם לאחר מבצעי סואץ וסיני החל נאצר להבין כי לכמות ערך קטן בלבד, אם היא נטולת איכות, התשובה האפשרית היחידה היתה לשפר את האימונים, פעולה אשר הצריכה יבוא של מומחים זרים. על כן בשנים האחרונות כוון המאמץ המרכזי לתוכנית האימונים, וזו דרשה אלפי מדריכים, חלקם הגיע מהודו, אולם מרביתם באה מארצות מזרח אירופה. מדריכים אלה מהווים עתה אחד מסימני ההכר הקבועים ועומדים של חיל-האוויר הקע"מי. עם משלוחי הציוד הראשונים ממזרח-אירופה החלו להגיע רוסים, צ'כים, פולנים ומזרח-גרמנים, אשר נשארו במצרים — ומספרם גדל בהתמדה.

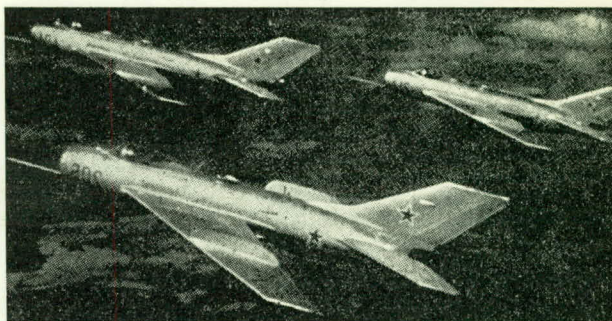
לחיל-האוויר הקע"מי אין מחסור בחניכים, כיון ששיעורי המשכורות ורמת-החיים שהוא מציע, נמצאים הרבה מעל למקובל בענף אחר כל-שהוא בכוחות-המוזונים. אמת-המידה לקידום בחיל-האוויר המצרי המלכותי היתה: "את מי הכרת?"

מטוסי קרב אלראות, "יאק-25"

— יותר מאשר "מה ידעת?" עתה, על כל פנים, קיימות בו, לאנשים מוכשרים ובעלי מהימנות פוליטית, הזדמנויות נפלאות להתקדמות, וחיל-האוויר יכול ליטול את עידידת כוח האדם אשר ניתן להשיג. קיים עתה בית-ספר מרכזי לטיסה בבילבייס, בו מקבל הקדט, לאחר שלוש שנים, את כנפיו

חיל-האוויר הקע"מי — שני מרכיבים לו. המרכיב העיקרי, הפרוס במצרים, כולל בקירוב מאתיים מטוסי-קרב מסוג "מיג-17", הן מדגמי קרב-יום והן מדגמי קרב-אל-ראות, כשבעים מפציצים קלים מסוג "IL-28", כחמישים מטוסי-תובלה מסוג "IL-14" והליקופטרים מסוג "Mi-1" ו"Mi-4". המרכיב הקטן יותר, הפרוס בסוריה, כולל בין ששים לשבעים מטוסי "מיג-17", מספר לא ידוע של מפציצי "IL-28" וכחמשה-עשר מטוסי-תובלה מסוג "IL-14" והליקופטרים מסוג "Mi-1". חלק-הארי מהמטוסים אשר נרכשו בזמנו ממקורות מערביים, נדחה עתה מפני המטוסים הסובייטיים. אולם אין זו ההשפעה היחידה אשר יש לה לעזרה הקומר-ניסטית על חיל-האוויר הקע"מי. נכון יהיה לומר, כי חיל-אוויר זה הוא כמעט כוח "גרור" של ברית-המועצות.

מטוסי-ירוט על-קווי "מיג-19"

בהיותו אמון כהלכה על האידיאלוגיה הקומוניסטית ומאורגן במתכונות סובייטיות. "להקים" ו"כנפות" פיננו מקומם לשיטת ה"דיביזיות", ה"בריגדות המעופפות" וה"בטליונים", והמערך המבצעי שונה לחלוטין בעזרת יועצים סובייטיים.

תראופי מענין הקיים בהתפתחותו של חיל-האוויר הקע"מי בשנים האחרונות, ואשר עשוי בסופו של דבר להנחותו בטוחות אלי תסיסה פנימית, הוא מאמצם הברור של המצרים להפחית, ובסופו של דבר אף להרחיק, את היסוד הסורי. עוד בטרם אוחדה סוריה עם מצרים לקע"מ, היה נאצר ערני מאד לגבי הקבוצות האנטי-מצריות החזקות שבקרב הקדטים והקצינים אשר בחיל-האוויר הסורי הצעיר, ואחת מפעולותיו הראשונות היתה לסגור את בית-הספר לטיס באַלפּו. מועט מספרם של הקצינים הסוריים בחיל-האוויר הקע"מי הנושאים עתה דרגות גבוהות, ואתם קצינים המפקדים על יחידות המוצבות בסוריה, ידועים היטב בנאמנותם לקהיר.*

גורם אחד חייב להיזכר תמיד, שעה שמעיינים בכוחות המזוינים של קע"מ והוא כי יעודם היחיד ותורתם האחת מבוססים על העקרון: "ישראל היא האויב, ועלינו לקחת ממנה נקם!". דבר זה משפיע על פריסתם המבצעית, ויש מקום לחשוב כי זהו הגורם העיקרי שבעטיו משלים נאצר עם המספר הרב של טכנאים, מדריכים ויועצים סובייטיים. מרבית מטוסי-הירוט מסוג "מיג-17" ומטוסי קרב-ההפצה

* תיאור וניתוח אלה נתפרסמו עוד בחודש ספטמבר 1961 וענינה רב במיוחד היום, לאחר התפרדותה של סוריה מעל קע"מ. — המער.

מפציץ בינוני "טו-16"

בקצב שעלה על אספקתם מחדש, נתמעט — ממש בצורה דרסטית — והושגה רמה יחסית של תכליתיות. תוצאה נוספת של העזרה המזרח-אירופית לקע"מ היא המערכת העניקת להתראה מוקדמת, המכסה חלק גדול ממצרים ומסוריה. עם כל זאת חושש נאצר מתלותו הכוללת, באשר לציוד הצבאי, בברית-המועצות ובגרורותיה, והדבר מתבטא בנוסיונותיו לבסס תעשית מטוסים מקומית, שעד כה הגבילה עצמה לבניית מטוסי-האימון „אל-קהירה" ו„גומהור ריה". אולם מפעל גדול ליצור מטוסי סילון, הכולל טכנאים ומהנדסים גרמניים מהמזרח ומהמערב גם יחד, נמצא בשלב בניה במצרים, והדוחות מציינים כי מתכנן מטוסים מזרח-גרמני, הפרופ. ברונו באדא עובד עתה בקע"מ.

מתי תהלום קע"מ? גורמים רבים מדי עשויים להשפיע על נאצר בהחלטתו לגבי המועד המתאים לנטילת סיכון. אולם, קע"מ, למרות השיפורים בכוח האדם ובציוד, הריהי רחוקה עדיין מלהיות מוכנה לפעולה מבצעית. אובדן יוקרתו של נאצר בעולם הערבי, אשר ינבע בהכרח מכל פעולה בלתי מוצלחת כלפי ישראל, יניעו לחשב את צעדיו בזהירות.

ואת הקצינות. בשלב זה נרשמו לזכותו שלוש מאות שעות טיסה על מטוסי „יאק-18" ו„יאק-11", וזאת עוד בטרם בא במגע עם מטוסי סילון.

כיום, עובר החניך המרה אל ה„מיג-15 UTI" בשלב מאוחר יותר, אולם התכניות הנוכחיות מחייבות את הכנסת-לשיירות של ה„אל-קהירה" GTAF בשנה הבאה בביה"ס בבילבייס. זהו מטוס-אימון סילוני קל, שהוא גרסה של מטוס מתוצרת מפעלי „היספנו" שבספרד. החניכים יעברו אז ישר מה„גומהוריה" GTAF או מה„יאק-18" למטוס-אימון סילוני, לאחר תקופת-אימון קצרה ב„יאק-11". כל ההד-

רכה בבית-הספר לטיס בבילבייס מבוקרת על-ידי מומחים זרים, הגם שמרבית המדריכים הם בני לאומיות קע"מית. כן קיים בית-ספר מרכזי אחד ויחיד, להכשרה טכנית, בו לומדים התניכים בקורסים תלת-שנתיים באלקטרוניקה, חימוש, ואחזקת מנועים ומטוסים. מוסד זה כולל בתוכו מומחים זרים במספר רב. כן קיימים מרכזים להוראה פוליטית לקדטים של חיל-האוויר הקע"מי, בהם מרבית ההדרכה נע"ת על-ידי קצינים מקומיים, המבוקרים באורח פעיל על-ידי מזרח-אירופיים. מרבית מדריכי קע"מ, בדומה למרבית צותי האוויר המבצעיים שלה, מקבלים השלמת אימונים במזרח-אירופה.

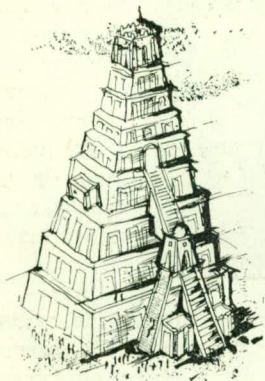
צמצום שיעור התאונות

יהא זה מעשה-הבל להכחיש את השיפור היסודי שחל באיכות חיל-האוויר הקע"מי, בעקבות זרימה זו של יועצים ממזרח-אירופה. רמת הטיסה השתפרה במידה עצומה. שיעור התאונות, אשר שנים מספר קודם לכן גרם לבלאי מהיר של מטוסים

ואך בקושי חולצה לבסוף מכיתור זה. אותה פעולה — נכשלה. ומוסר-ההשכל: היר

מגדל-בבל וצבא האו"מ

ניתון של הבנה הדדית — ושל בהירות בלשון פקודות ובמונחים.

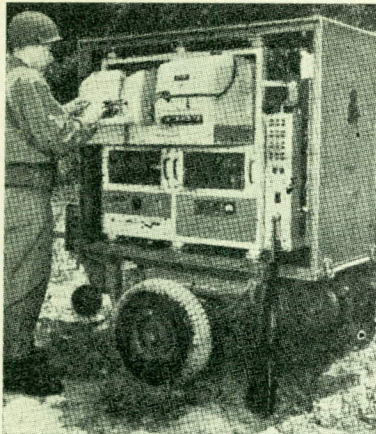
כי הבדלי לשון (או אפילו שוני במונחים מקצועיים) עלולים לגרום לבלבול מדכ" דכה או אף מסוכנת — דבר זה ידוע מאז: ההל ממעמד מגדל-בבל, דרך מצבים חב" רהיים עדינים בין דוברי „בריטית" ו„אמרי קנית" — כש„כתפיות-מכנסים" מוחלפות (אותה מילה עצמה!) ב„מחזיקי גרבי גברות" — ועד למקרים חמורים במלחמת העולם השניה. בעיה זו בשיתוף-פעולה בין צבאות שונים, הנחשבת כיום, במיוחד, לבעיית-נאט"ו מובהקת — קיבלה הדגמה נר

קבת בדצמבר 1961, ב„מערכת-קטנגה". שעה שעסקו כוחות-או"מ בביצוע „תנועת" מלקחיים, לשם השתלטות על דרך-היונית, נפלה תקלה חמורה בשל תרגום מוטעה של מלה אחת ויחידה בפקודת-המבצע. גייסות הודיים (ש„לשונם הצבאית" — אנגלית) התקדמו מצפון-מערב לדרך; וגייסות שב" דיים — מדרום-מזרחה. הגדוד השבדי, במקום לשלוח פלוגה למתן אש-חיפוי, שיגר כיתה בת 11 איש בלבד — וזו מצאה את עצמה מוקפת על-ידי כוח עדיף של בני-קטנגה,

הידושי נשק וטכניקה

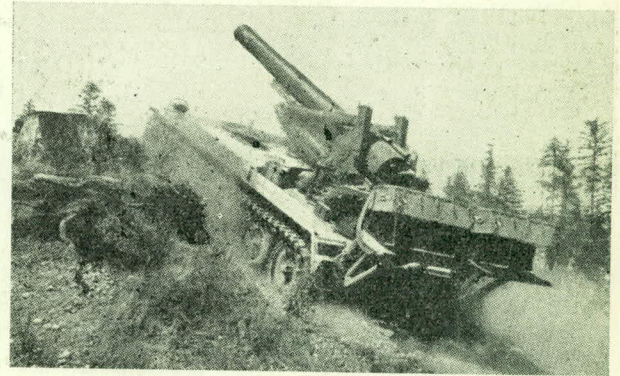
תותח מתנייע יביל-אויר

גם טלפרינטר - ציוד מלחמה!

סוג חדש של מערכת קשר ארוכת-טווח, הפועלת באמצעות טלפרינטר (טלפרינטר) הוכנס לשימוש בצבא ארה"ב. היא תחנה, הממוקמת על גבי קרון-גורר קטן, קל ויביל אויר, מהווה חור לייתוסוד בה. מרכזיות כאלו, המשתלבות לתוך רשת התקשורת האמריקנית שברחבי תבל, נועדו "לאפשר לצבא-ארה"ב לקדם פני התלקחות מקומיות בכל מקום

בעולם". אכן, כהגדרת אותם מקורות אמריקניים, השימוש העיקרי הצפוי למערכת-קשר מטופחת זו, בהידוק המגע בין כוחות-משלוח שבזירות מרוחקות לפיקוד המרכזי, מכון למצבי מלחמה, מוגבלת.

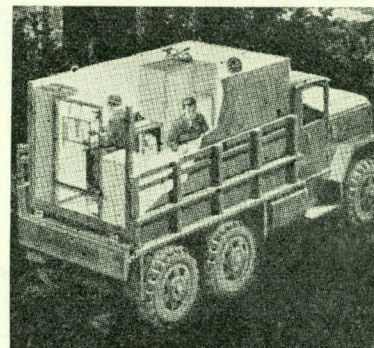
צבא ארה"ב הציג לאחר זמן קצר "דור חדש" של ארטילריה-הכבדה — מתנייעת ויביל-אוייר. כלי-הארטילריה בעל הקוטר ה"מסורתי", 203.2 מ"מ (8" האינצ'ים) שב"דור" זה הוא ההוביצר המתנייע בעל מערכת ההסעה-הזחלית, העשוי לירות תחמושת רגילה או אטומית. כ"אחיז" לדור-הארטילריה-הכבדה החדש — התותח-המתנייע בן 175 מ"מ — מוצב ההוביצר על שלדה-זחלית "אחידה", אשר פותחה בשביל שורה שלמה של כלי-רכב ארטילריים ואחרים, כולל רכבי-הילוך, לכלי-הרכב "מערך" הידרולי מאחוריו אשר נתקע לקרקע ומעגן את הרכב בחזקה בשעת ביצוע ירי — ומערכת-נעילה מדגם חדש מעבירה את הרתיעה במישורין לקרקע. מנגנוני הטענה ונגיחה מכניים, וכנים המופעלים באורח הידרולי, שבשני כלי-הארטילריה החדשים אלה, מאפשרים להעמיד את הצות על חמישה אנשים בלבד. טווח הפעולה של ההוביצר המתנייע הוא כ-720 ק"מ — כפליים לעומת הדגם הקודם בן קוטר זה. מנוע-הדזיזל בן 420 כ"ס מקנה לו מהירות-מירבית של 55 קמ"ש. נפחו ומשקלו הקטנים-יחסית של הרכב עושים את ההוביצר-המתנייע ליביל-אוייר בגדולים שבמטוסי-המטען. הוא שוקל כ-26 טון — ב-2 טון פחות ממשקל התותח המתנייע בן 175 מ"מ.

שריונית-סיוור קלה, פאנארד 45

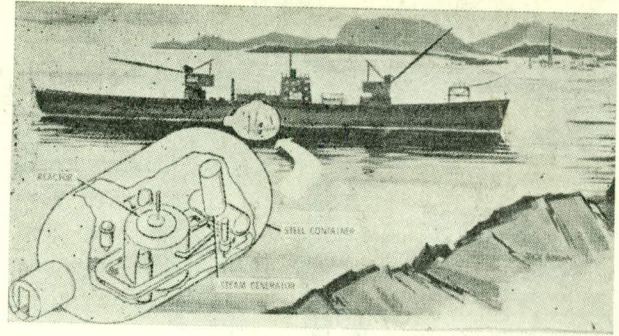
אותם מפעלי פאנארד הצרפתיים אשר טיפחו לפני כמניין-שנים את השריונית "העוברת-בכל" בן 8 האופנים, והמושתת התותח בן 75 מ"מ — נפנו עתה לעיצובה ויצורה של שריונית-סיוור קלה. כלי-הרכב החדש, החמוש בשני מקלעים בני 7.5 מ"מ ומרגמה המותאמת לירי תלול-מסלול ואופקי כאחד — הופגן בפעולה בשדה. לפי הערכת מקורות-חוץ (לא-צרפתיים) מצטיינת השריונית בטווח הפעולה שלה, בניידותה ובתמרינותה הן בדרכים סלולות והן בשטחים מסוגים שונים. מנועה הוא בעל 90 כ"ס. צותה הרגיל שלושה אנשים. ברור שרכב זה נועד בראש-דוראשונה לא לקרב, במובנה הרגיל של המלה, כי אם לסיוור — בעיקר אולי בארצות "לא מפותחות" — ולפעולות לקיום שליטה (הן על-ידי השגת ידיעות והן על-ידי הטלת מרגמת) בקרב אוכלוסיה עוינת, בחבלים שבטיים וכיו"ב. בין מעלותיה בולטות: קלותה, המאפשרת לעשותה לרכב-סיוור אף של יחידות מוטסות לאגדולות יחסית.

מחשב-שדה

מכונה כה "אורחית", לכאורה, כמחשב אלקטרוני נכנסת עתה כ"צויד-נייד לאזורים הב"קדמיים של זירות-מב"צעים. לעת-עתה — לשם ניסוי, המחשב מוסע במשאית בת 2½ טון, כטענת היצרן, מציינים את המתקן הנייד מנבה מוצק ואמינות מרכיביו-העיקריים — דבר ש-

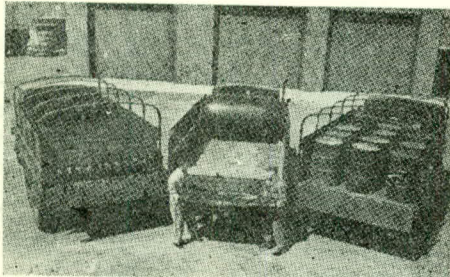
יסייע להעמיד על המינימום את השפעות הטמפרטורה, הלחות, הרעש, הרטיטה, החבטות והאבק. המחשב, שטיבו ואפשרויותיו נבדקים עתה ב"מעבדות המחקר והפיתוח" של חיל-הקשר האמריקני, הועד לטיפול בשורה של סוגי הישבים שונים ביותר, הנדרשים במצבי קרב, לצרכים כגון: אפסנאות, מנהלה, מודיעין, שליטה ובקרה ע"י הפיקוד, סיוע-אש.

כיצד להמציא מקור-כוח למקום שאספקת-החשמל שלו — מהרשת- הארצית, או מהמתקן המקומי — חובלה ושותקה, לישוב שנפגע באסון-טבע או לבסיס-צבאי שהונחתה עליו מהלומת-אויב? כתשובה לכך נועד לשמש הכור-הגרעיני המושט שהוזמן לאחרונה בשביל צבא ארה"ב. הכור יוצב בספינת-החבלה, מדגם „ליברטי“ הידוע מימי מלחמת-העולם, שהתקנה במיוחד לכך. היא תוכל לייצר הספק של עשרת אלפים קילוואט חשמל, בהשתמשה בכור-הגרעיני להפקת קיטור, אשר יניע מנוע-טורבינה. הכוח המופק יהיה שווה להספק של מנוע דיזל הצורך 110,000 חביות דלק לשנה. ה„לוו“ של דלק-גרעיני הנדרש לכך יהיה כה קטן (122 ס"מ קוטרו, ו-92 ס"מ גובהו) עד שבנקל אפשר יהיה להביאו במטוס. כור זה יכול לספק צרכיה של אוכלוסייה בת עשרים אלף נפש. הספינה יכולה לנוע, לפי הצורך, לכל מקום שבו תידרש אספקת-חירום של כוח-חשמל; בניית התקן זה תעלה כ-17 מיליון דולר.

מיכל דלק מתקפל

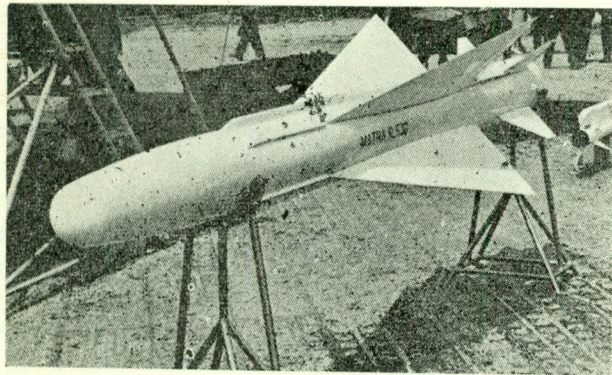
מיכל דלק מתקפל בן 1900 ליטר הוכנס לשימוש בצבא ארה"ב, המיכל בנוי מגומי חסין, שוקל כ-113 ק"ג במצב ריק, וכשהוא מקופל — תופס שטח-אחסנה מצומצם בלבד. המיכל ניתן להובלה

בכל כלי-הרכב המקובלים, לרבות הליקופטרים; וכן ניתן להצנחה אף ללא משטחי ריפוד. היעול העצום שהושג על-ידי פיתוח מיכל-דלק זה, נשקף מתוך ה-70 עובדה ש-60 עד

70 אחוז מהמטענים, למשל, המובלים אל כוחות-ארה"ב שמעבר לים, מכילים דלק מסוגים שונים: דלק-רכב, דלק-מטוסים ודלק מיוחד למטוסי-סילון. חשיבות רבה לעובדה הן של תפיסת שטחי-אחסנה מצומצמים במצב-מקופל והן לנפחו הקטן-יחסית של המיכל כשהוא מלא בדלק. התמונה ממחישה כיצד ערוכים מיכלי-הדלק, ומה נפחם — לצורך החזקת 1900 ליטר דלק, כשהמדובר במיכלים קטנים של 19 ליטר „גריקנים“ (ברכב (משמאל), או בחביות של 208 ליטר (מימין) — לעומת המיכל החדש (באמצע).

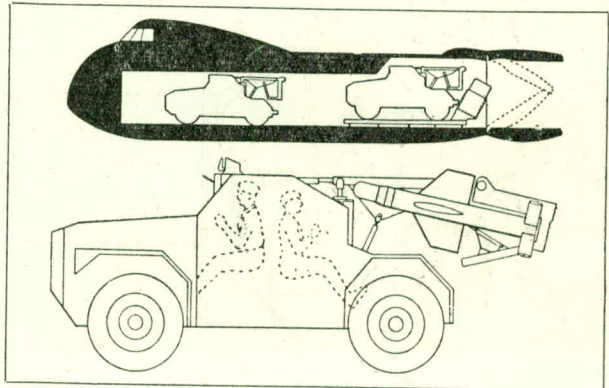
„מטרה R.530 - טיל אויר-אוייר צרפתי“

„מטרה R.530“, טיל-מונחה אויר-אוייר דר-שלבי, מונחג כנשק תקני בחילי-האוייר הצרפתי. ראש-ה„ביות“ שבו מצויד הטיל יכול להיות או אינפרא-אדום — או ראש-מכ"מ „פעיל למחצה“; היינו: קרני-מכ"מ אשר הוקרנו למטרה על-ידי מטוס-האם — מזהירות אל הטיל, הרודף אחרי קרניים אלו עד לפגיעה במטרה. הטיל ניתן לשימוש בכל גובה עד ל-100,000 רגל (למעלה מ-30 ק"מ). שתי מערכות-סנפירים מקיימות בקרה על מעופו של הטיל; הסנפירים הקדמיים שומרים על שיעור-גלגול קבוע, בעוד הונב המוצלב משמש להגבהה וציוד.

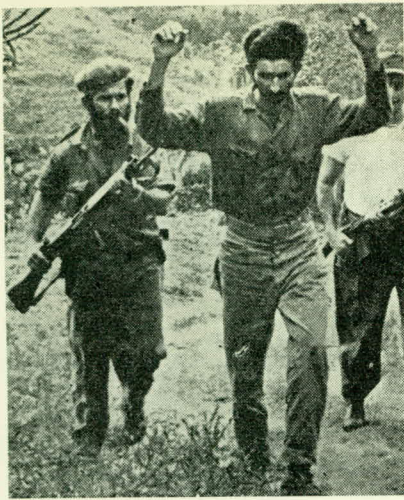
טיל משוכלל זה הנו מתחרה מסוכן לתותח-האווטומטי הנ"מ לסוגיו; ובהיותו מורכב על מטוסים חדישים — כגון „מיראג' III“ C, אשר לו הוא נועד כחימוש-תקני — הריהו, כנראה, בעל יעילות רבה. אורך הטיל — 3.4 מ'; קוטר הגוף — 26 ס"מ; מוטתו — 110 ס"מ; משקל-השיגור שלו — 195 ק"ג. טוח שיגורו — 3 עד 7 ק"מ.

„מלקרה“ - טיל נ"ט „כפול-ניידות“

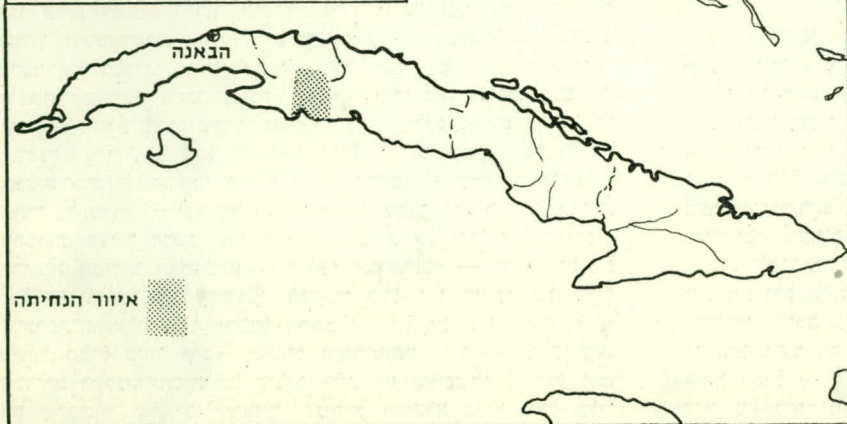
אנו עדים למגמה כפולה בפיתוח ניידותו של הטיל-המונחה נגד- שריון האוסטרלי („מלקרה סימן 1“) — שנתקבל כטיל הנ"ט הכבד של צבא-בריטניה. לצורך ניידות טקטית מותקן הוא בירכתי נושאת משורינת (ראה תמונה), וניתן לשגררו מעל הרכב. רכב זה, שפותח תחילה כרכב-פיקוד, נושא ארבעה טילים ככדים כאלה. אך להשגת ניידות אופרטיבית ואטטרטיגית יוטס הטיל, על רכבו, במטוסי-תובלה „ארגוסי AW 660“ הגדולים — שתי נושאות-נשק בתוך כל מטוס — ובמקרה הצורך יוצנת. בתוך התך-המטוס, הנראה בתמונה, מצויר הרכב האחורי כשהוא ניצב על גבי משטח-הצנחה. כדוגמת הטילים הצרפתיים „10.0.0“ ו„11.0.0“ — כן מונחה גם טיל זה על-ידי כבל חשמלי, המקשר בכל זמן מעופו בין הטיל למערכת-ההפעלה שלו. (הכבל החשמלי בטיל זה הוא ארבע-גידי.) משקל הטיל כ-70 ק"ג; ומשקל חומר-הנפץ שבו — כ-30 ק"ג. ממדיהם הקטנים-יחסית של טילים אלה, הם שאפשרו להקנות להם את התכונות של יבילות-אוייר, צניחות והפעלה נוחה מעל כלי-

קאסטרו: מדוע נכשלה הפלישה?

כל אנשי-הרגלים, בשני הצדדים כאחד, השתמשו ברובים-אוטומטיים או בתת-מקלעים. "רוח גריליה"

כמרכן אמר קאסטרו כי הפולשים "לא חוננו ברוח-גריליה, כזו המפעמת בנו, ופעלו כצבא, מקובל, אנו ניצלנו תכסיסי-גריליה כדי להסתנן מבעד לקויהם, בעודנו תוקפים ללא-הרף מן האויר ועל-פני הקרקע. לעולם אל תניח לאויב לישון."

מוצנחים, את שיגורן של תגבורות מהבאנה; בכך שריכזו את כל ציוד-הקשר שלהם בי-ספינה אחת אשר, דוקא היא, היתה מן הראשונות שטובעו; בכך שהתקדמו אל תוך הארץ על-פני דרך צרה בלב אזורי-ביצות, דבר ששלל מהם את חופשי-התפרסות; ו-לבסוף — בכך שהפעילו את צנחניהם באופן "מרני" מדי: בקרבה רבה מדי לראש-החוף ובמועד מאוחר מדי מכדי שיעלה בידם לנתק דרכים וקווי-קשר.

הגם שקאסטרו חזה-מראש את ביצוען של נחיתות, לא היתה לו כל ידיעה-מוקדמת בדבר מועדן ומקומן; למעשה ציפה לנחיתות בריזמניות בחבלים אוריאנטא ופינארדל ריו. ציוד

קאסטרו שיבת את ציוד הפולשים שכלל 5 טנקים, 18 תותחים נ"ט, 30 מרגמות, 70 בזר קות ומספר שיריוניות חמושות במק"בים בני 0.5 אינץ'. גודידי-המיליציה של המגינים נתמכו ב"טנקים קלים" סובייטיים, מרגמות, הוביצרים ומקלעים כבדים מהיריירי צ'כים.

קאסטרו אמר שהפולשים נחתו בפליא גירון (1) ובפליא לרגא (2). הם התפצלו כפי שמסומן על-ידי חצים שחורים וכוחות הממ"שלה תקפו-נגד כפי שמראים החצים הלבנים.

ביום ה-16 ביוני ערך ראש ממשלת קובה, פידל קאסטרו, מסיבת-עיתונאים מיוחדת בי-זירת הנחיתה שבוצעה ב-17 באפריל על-ידי מי שהתימרו להיות משחרריה של קובה. בדבריו ייחס את הצלחתה של ההגנה לגור-מים הבאים: (א) השליטה באויר; (ב) המשי-גים הטקטיים של הפולשים; (ג) הפולשים המעיטו בהערכת העצמה שכנגדם.

סדרה-אירוטים של הפלישה

0000 — 17 באפריל. הפולשים פותחים בהנחתת 1500 חיילים בחוף-גירון, ובחוף-לארגה שבמפרץ-החזירים בחבל לאס-וילס. המגינים משלחים מהבאנה טנקים וארטילריה, באמצעות משטחיות גרורות-רכב. הפולשים מנחיתים 175 צנחנים.

1200 — 17 באפריל. רגלים וטנקים של הפולשים מגיעים לפאריטה (כ-5 ק"מ מן החוף אל פנים הארץ); צנחנים מגיעים ל-יאגואראמאס (כ-40 ק"מ מן החוף פנימה). המגינים פותחים בהתקפת-נגד.

18 באפריל. תחמושתם של הפולשים אוזלת. 1730 — 19 באפריל. התנגדותם המאורגנת של הפולשים פוסקת.

השליטה באויר

טעות השיקול של הפולשים היתה בחשבם כי התקפת-בזק של מטוסיהם המעטים על שלושה בסיסי חיל-האויר הקובני אמנם השי-מידה את מטוסיו בעודם על הקרקע. ל-אמיתו של דבר היו המטוסים הקובניים פזורים וניצלו מהשמדה. בעת הנחיתה כלל חיל-האויר הקובני שני מטוסי-אימון סי-לונניים "T-33", מספר קטן של מטוסי "Sea Furies" בריטיים ומצייצים אמריקניים אחדים מדגם "B-26". פעילות מטוסי הפול-שים התרכזה בסיוע-לגייסות, בעוד שאוירית המגינים ערכה פעולות-נגד-אויריות והשמידה ספינות-פלישה ליד החוף. אוירית המגינים זוקפת לזכותה 10 מטוסי-פולשים שהופלו וחמש ספינות-פולשים שטובעו.

משגים מקימיים

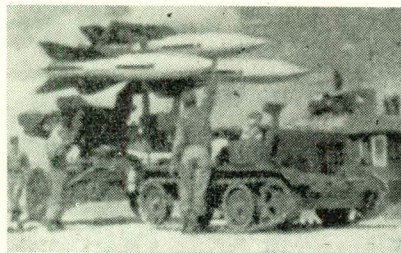
במנותו את משגיהם הטקטיים של הפולשים אמר קאסטרו כי הללו טעו, בין השאר, בכך שפיזרו את כוחותיהם לאורכו של ראש-חוף גרחב מדי (כ-70 ק"מ); בכך שלא מנעו, באמצעות התקפות-מן-האויר או כוחות-

מה בצבאות?

בשנ תהליכים מקבילים הגיע צבא־ארה"ב בקיץ 1961 לשיא נוסף: מספר גדול דיו החמושים בטיל נ"מ "הואק" הגיע ל-13; ושני גדודים נוספים (4 סוללות, בנות 6

אחד ההשגים של הגייסות־המוטסים הבריטיים — צניחות "מכוונות־למטרה" ב"צרו־רות" בני 3 או 6 אנשים — הופגן ב"תערוך־כת־האוויר" השנתית הידועה בפארנובורו. הקבוצה ה"מודבקת־יחד" שבתצלום, ובה שלושה מדריכי־צניחה בריטיים, נפלה תחילה מטר 2000 ב"צניחה הפשית" — ורק לאזור־זאת נראית היא מושכת בשרוך לפתיחת המצנח המשותף, זאת מתוך הישוב שעתה כבר ניתן יהיה, אף בצניחת־מצנח, לכוון ולהגיע אל "איזור־המטרה" שנקבע. מאחרי כ"א מהמדריכים — למעלה מ־450 צניחות.

משגרים, בכל־אחת) הועברו לאירופה. כך מגיע באירופה מספרם של גדודים אלה, בעלי הטיל המותאם אף ליירוט מטוסים חנמי־כ־טוס יחסית, ל־5. מאז "משבר־בר־לין" הוגברו שני התהליכים — של כינון יחידות, ושל תגבור הכוחות שבאירופה.

גם בברה"מ — כמו בבריטניה מולדתו, ובארה"ב העוסקת בטיפוחו — החל כלי־הטיס המרחף, המיוסד על עקרון "כרית־האוויר" תופס עתה מקום ואף לובש צורות שונות. אחד מכלים חדשים אלה — אפשר לכנותו

סירת־מנוע מעופפת. כמסופר, יכול הוא לשאת 40 נוסעים, במהירות עד 50 קמ"ש. — והוא נועד לתנועה לאורך נהרות רדודים. ידיעות אחרות שטרם־אוסרו מספרות על כלי־רהף בן 100 טון — וכן על קטנים־יותר, המותאמים לשימוש צבאי. לפי המסור, פר, מופעל כל משטח־מעופף כזה בארבעה מנועים, אשר לכל אחד מהם מדהף.

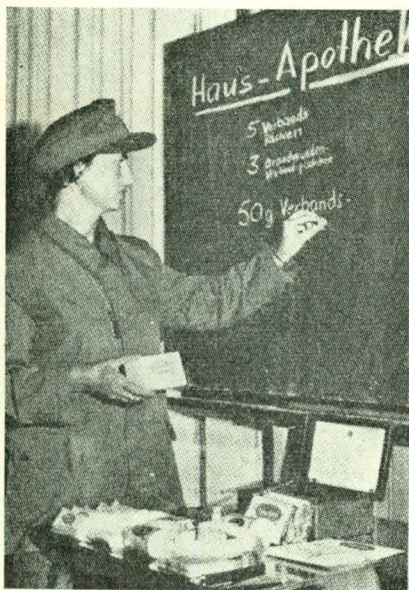

הגדולה שבצניחות־הצבא האמריקניות מעבר־לימים, מאז סוף מלחמת־העולם נערכה בסתו 1961 בגרמניה על־ידי למעלה מ־5,000 חייל מדיביזית־הרגלים ה־8 ומדיביזיה־מוטסת. 2,500 צנחנים קפצו מעל לשטח־אימונים שבאוסטפליה והקימו "ראש־אוויר" גייסות וכלי־ידי הובאו לשם בדרך־האוויר במהלכו של התרגיל, שארך 10 ימים. יחידות־ארטי־לריה התפרסו בשטח והתחפרו.

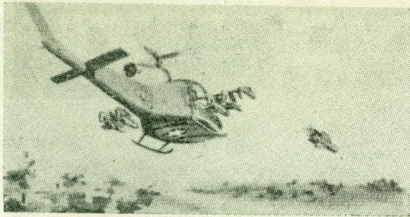
לפי ידיעות שהופיעו בעתונות־הצבאית של מערב־גרמניה בסוף 1961, החלה ממשלת נורבגיה מנהלת משא־ומתן בענין רכישת מספר ניכר של צוללות (10 עד 15), אשר תיבנינה במיוחד לכך על־ידי מספנות גרמניות. נראה שבכונתה של הממשלה הנורבגית לכסות לפחות חלק של מחיר הצוללות על־ידי אספקת סוגי־תחמושת שונים מתוצרת־נור־בגיה לכוחותיה־המוינים המערב־גרמניים.

צבא־ארה"ב בגרמניה מגביר בזמן האחרון את אימוניו לקראת תפעול מוטס טקטי או אופרטיבי אפשרי (נראה כי לפי גישתו כיום — בעיקר לצרכי בלימה או התקפת־נגד). באחד המבצעים־התרגילים הגדולים בת־חום זה הונחתו כ־1000 חיילים מדיביזית־הרגלים ה־3 ב"ראש־אוויר" מבצעי באמ־צעות הליקופטרים. הקצינים־הממונים ציינו פעולה זו כ"מוצלחת וניתנת לביצוע בכל־עת".

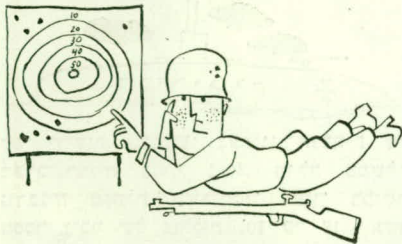
ה"אגודה להגנה־אזרחית של האוכלוסיה" שבמערב־גרמניה פנתה בקריאה להתקנת "בית־מרקחת משפחתי להגנה בפני התקפת־אוויר" בכל משפחה. עובדות־מתנדבות של האגודה עוסקות בהרכבת "בתי־מרקחת" כאלה, הנרכשים אחר־כך על־ידי האוכלוסיה.

יחידה שטרם היתה כמוה, הוקמה עתה בחיל-המצב האמריקני שבאי אוקינאווה: „פלר" גת-הליקופטרים לתובלה-טקטית". היא נועדה לסייע ל„צות-הקרב ה-503 של חיל-הרגלים" (המוטס) ותצויד בהליקופטרים HU-1A („באל 25"), החמושים ברקטות ובמקלעים. תפקידה: הן להעביר יחידות-רגלים בתנאי קרב והן לתת להן סיוע-אש. ליחידה זו גם ניידות אסטרטגית — כי היא הותאמה להעברת מהירה, בתוך מטוסי C-130 הענקיים.

הלכות מענינות קובעת ועדת-ההקצבות של סנט ארה"ב השנה: שאין עוד ארה"ב כה עלי יונה בקלעות כפי שהיתה; שרוסיה הכירה בחשיבות האיומן במקצוע זה — ופיתחה מסע רב-הקף להקניית כושר-קלעות; ושבגלל מצ-

בים העלולים להתהוות בעקבות הרס רב שיתרחש ודאי במלחמה כללית — אם תקרה — גדול הצורך ברובאים, לא רק להחלפת הנפגעים בצבא, אלא גם לשמירת הסדר בתוהו-והואו ולמול גלי-ההתפרעות שיבואו בעקבות פורענות רבתי מסוג זה."

במסדר הצי הסוביטי, בשלהי-קיץ 1961, בנהר גיבה נראו ספינות-טילים קטנות, שגור עזו להשמדת אניות-פניניים גדולות. לדברי הרדיו הסוביטי למחרת, מהוה עתה צי ברה"מ, על סירות-הטילים שלו, גורם השקול כנגד ציפנייהם האמריקני, על אף אניור תיו הכבירות. על סיפון האניה שני טילים: אחד בחלק הקדמי ואחד בחלק האחורי.

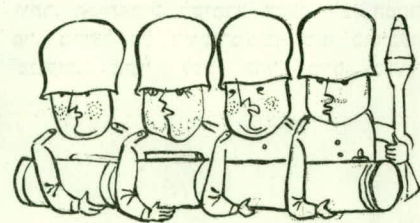
מאז העביר הנשיא קנדי רבים מתפקידיה של ההגנה-האזרחית מה„משרד לגיוס להגנה אזרחית" אל מיניסטרוין-ההגנה — נתחדשו בתחום זה הרבה יחידים בארגון ובסיוע

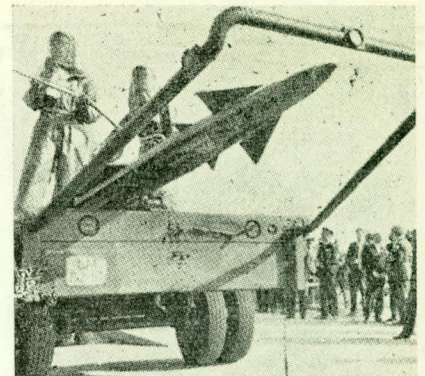
דורים טכניים. עתה הוצעה מערכת-אתראה חדשה — שתושבת על השימוש בטלפון, ובשאר אמצעי-תקשורת הקיימים ממילא, לצורך אזעקה מיידית על התקפת-אויב ממש-משתובאה. ההנחה היא כי בדרך זו יוזהר מספר רב יותר של אנשים, וביתר מהירות, מאשר מערכת-הצופרים הנהוגה שם כיום.

סיגולו של הצבא המזרח-גרמני לצרכי מל-חמת-בזק מהירה — צעד צעד-נוסף עם הנגת הטנק האמפיבי הסוביטי פ.ט. 76, שהחל מופיע במסדריו של צבא זה ובתהלוכות-ההג שלו. באירופה התיכונה, החצויה נהרות ניר כרים, שברובם זורמים אנכית לנתיבי-פלישה אפשריים, מהוה ה„שריון-השוחה" תנאי הכרחי לפעולה מפתעת מהירת-החידרה.

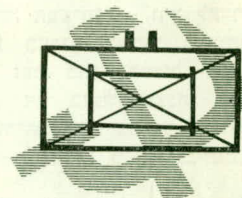

בתכנון „צבא-הצי" האמריקני לקראת 1965 כלולים יחידים מרעשיים: לכל חוליה בת ארבעה יהיה מטול-רימונים XM-72 „פרדים מכניים" יקטינו את העומס-לאיש (בציוד, תחמושת ומזון) ל-16 ק"ג בערך. לכל כיתה בת 14 איש תינתן „ארטילריה כיתתית" — מטול-רימונים.

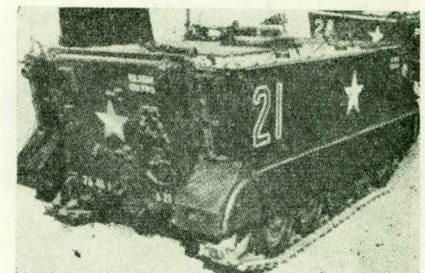

כבר צוין ב„מערכות" (חוב' קל"ו, מה בצבאות") דבר הקמתן של יחידות נ"מ טיליות בצבא-הולנד, החמושות בטילים קר-קט-אוויר מתוצרת-ארה"ב, משני סוגי טילי „ניקא" — ה„אייפס" וה„הרקולס" (אשר השני שבהם הותאם לתפעול ראש-נפץ גרעיני). עתה גשתלב גדוד-טילים הולנדי ב„הגורת-הגנה הנ"מ" של נאט"ו, העוברת על פני גרמניה-המערבית מצפונה ועד דרומה. הגדוד ההולנדי נערך בקטע ה„הגורה" הנמצא בדיוק מזרחית ללבה ומרכיזה של הולנד — אמסטרדם, האג ורוטרדם.

מאורע ללא תקדים — עכ"פ מזה 25 שנה — נתרש בצבא הסוביטי: נס"פים צבאיים „מערביים" הוזרמו, בראשית

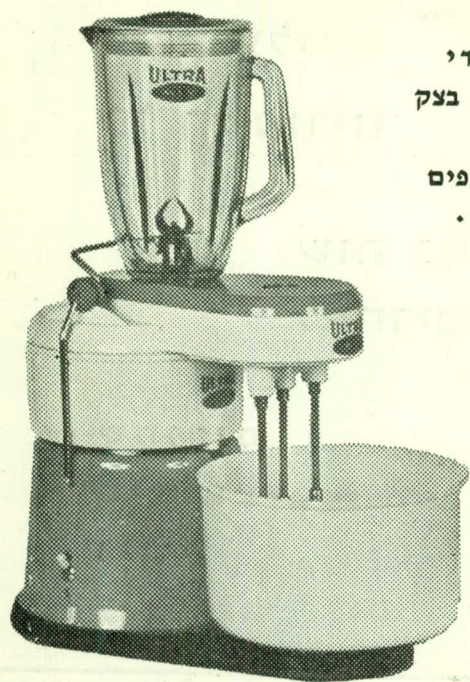

סתיו 1961, לחזות בתמרונים שנערכו בסביבת קובינקא, כ-70 ק"מ מערבית למוסקבה. כמוכן, שנוכחו באותו תרגיל — התקפת גדוד רגלי ממונע — גם נספחי המדינות ה„מזרחיות" וה„ניטרליות". ברם, להסתכל בכלי-הנשק ניתן לנספחים רק ממרחק: על צילום הוטל איסור חמור.

מפקדת צבא-ארה"ב עומדת לבצע ולהשלים עוד לפני סוף חורף 1961-62 את החלפת הנגמ"שים שבכוחות האמריקניים בגרמניה בדגם החדש, M-113. מהלכה של פעולה זו זורז ע"י משבר-ברלין. שלוש דיביזיות-רגליים, ה-3, ה-8 וה-24, מקבלות למעלה מ-2000 נגמ"שים כאלה. נגמ"ש זה הוא בעל צלילית נמוכה יותר, וקל יותר, מקודמו (M-59).

הנהו - אין כמוהו

היחיד
ללישת בצק
בלנדר
3 מקצפים
ועוד ...

אולטרה - מיקס

המיקסר שלך

תעשית

אבן וסיד בע"מ

המשרד הראשי:

חיפה, בית סולל-בונה, רחוב יבנה 1, טלפון 66501, ת.ד. 4994

סניפים:

תל-אביב, רחוב אלנבי 111, ת.ד. 2822, טלפון 66898, 67109

ירושלים, רחוב המלך גיורג, בית סולל-בונה, טל. 25283,
הקסטל, טלפון 22189.

כאר-שבע, בית סולל-בונה, רחוב הרצל, טלפון 2017

אילת, טלפון 314, ת.ד. 28.

ספקים של חציץ מכל הגדלים, שלמק, סיד
וסיד מומת, בלוקים לבניה, מוזאיקה, גבס,
מוצרי סיליקט ובטון קל, שיש, שחם ואבני
בנין.

ס.ק.פ.

מיסבי כדורים

הסוכנים: י. מילר, מהנדס (סוכנויות יבוא בע"מ)

המפיצים: מילר ושות' בע"מ, חיפה

משה שטרן, תל-אביב

אליעזר סקר בע"מ

חיפה — דרך העצמאות 33, טל. 4428/9, ת.ד. 91.
טבריה — רחוב הגליל, טל. 28.
רחובות — רחוב הרצל, טל. 95-1161.

הספקה טכנית
סוכנים כללים: מנופי קלשון, "טאומוטור".

"וולקו"

מפעלי מצברים בע"מ

חיפה, טל. 71073
ת.ד. 318

"נור"

חברה

לתעשית גפרורים

★

דרך העצמאות 61, חיפה
טלפון: 51222

פרימו

עולה על
כל השמורים

שוה במחיר
לאחרים

שמורים
מיצים
ריבות

ל. גליקמן בע"מ

תל-אביב: טל. 59155-56, ת.ד. 317
חיפה: טל. 3172, ת.ד. 52
ירושלים: טל. 23118/28663, ת.ד. 637

חמרי בנין מכל הסוגים

מפיצים של מודדי מים
תוצרת "מי-מד" בע"מ, בת-ים

מפיצים של חוטי חשמל
של החברה לחוטי חשמל
בישראל בע"מ, חיפה

תנובה

מאגדת

על יסודות קואופרטיביים 500 ישובים חקלאיים ומאות משקים בודדים בכל אזורי הארץ, לשווק תוצרת חקלאית ותעשית מזון.

משווקת

את כל התוצרת החקלאית למיניה.

מחלבות

ותחנות חלב עירוניות ואזוריות על פני המדינה כולה.

מחסנים

סיטוניים ומחלקות למכירת תוצרת חקלאית למיניה בכל הערים והמושבות.

מחלקות

לריכוז תוצרת חקלאית ומחסני אריזה בכל אזורי הארץ.

תעשית

מזון מתוצרת חקלאית.

תנובה משווקת למעלה מ-73 אחוז מכל תוצרת המשק החקלאי העברי המעורב

המשרד הראשי

תנובה מרכז שיתופי לשווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, תל-אביב, בית "תנובה", רח' יהודה הלוי, ת.ד. 265, טל. 57151.

...היכן הוצאת הספרים שתגיש לנו את הספר מערכה ראשונה בעברית?...

...כך שואל מיכאל אוהר, המקדיש ב"דבר השבוע" מאמר נלהב לספר "מערכה ראשונה" של המחזאי הבמאי והמפיק האמריקני מוס הארט.

הוצאה כזאת ישנה! — הוצאת ספרים "זיו" — זוהי ההוצאה המגישה לציבור שנה שנה את כל היתכנות של ספרי הקריאה המעולים ביותר בספרות העולמית החדישה:

סדרה חדשה של
BEST SELLERS

מפעל «לאשה» 1962

הספר "מערכה ראשונה" — שיצא לאור בחודש הבא — הוא רק אחד הרומנים המובחרים שנוכלו השנה בסידרה זו. עד כה הופיעו: 1. "עיקרו של דבר" מאת גראהם גרין ו"הקול האמיתי" מאת גרה צ'ארלס (2 ספרים מלאים בכרך אחד). 2. "המקצוע האצילי" מאת פייר בול ו"הפרי הבשל" מאת אליין דאגוי (2 ספרים מלאים בכרך אחד).

החודש מופיע:

רומולה ניד'ינסקי

ובקרוב: 1. "מערכה ראשונה" מאת מוס הארט. 2. "זכרו נותיה של רדנית" מאת איזאורה דאנקו. 3. "רחוב קליפורניה" מאת ג'יין בוש. 4. "קץ הפרשה" מאת גראהם גרין ו"נצחונה של אהבה" מאת סומרסט מוהאם (2 ספרים מלאים בכרך אחד). 5. "אמנות הנישואין המאושרים" מאת אנדרה מורואה ו"החברה בה היא מבלה" מאת מרי מקארתי (2 ספרים מלאים בכרך אחד). 6. "וולטיר! וולטיר!" מאת גאי אנדר. 7. "רמברנדט" מאת גלאדיס סמית. 8. "יריד הזהב" מאת וייליאם טאקריי. 9. "שרה האלוהית" מאת קאסטליו ו"חיי הכפולים" מאת שרה ברנארד (2 ספרים מלאים בכרך אחד). 10. "ערכי החיים" מאת ס. וולסון.

● ספרים בעני ערך קיים ועומד, תוספת רבת משקל לארון הספרים המשפחתי.

● כמחצית הכרכים — כפולים ומכילים שני ספרים מדגמים במחיר כרך אחד.

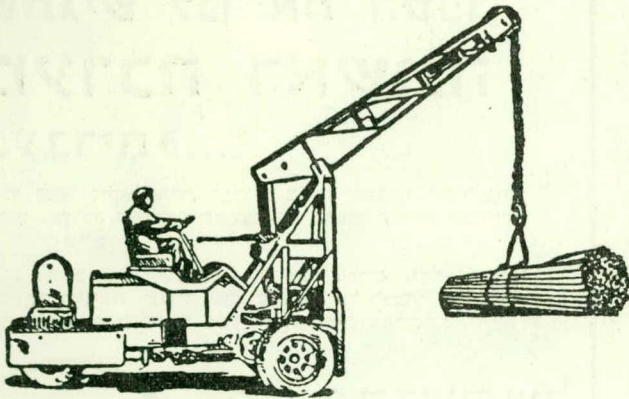
כל כרך מקנה כ-400 עד 500 עמודים ומחירו 1.90 ל"י בלבד. מחיר הספרים בכריכה קשה (כפי בהירח) — 2.60 ל"י בלבד. דמי הרשמה לכל הסידרה — לירה אחת.

דרוש עוד היום כחנות הספרים פרוספקט מפורט להשיג בכל חנויות הספרים ותחנות מפעלי "ידיעות אחרונות" וכן באמצעות הדואר.

ההפצה הראשית: י. ווייס בע"מ, רחוב מקוה ישראל 12, ת"א, ת. ד. 14125, טל. 61065

עגורן נוסע

לעומס הרמה 5 טון

מתוצרת

וולקו

מיוצר על פי הסכם

עם חברה אמריקאית.

כעת מוכן להספקה.

המטענינים מתבקשים לפנות למשרד המכירות של

וולקו **בהי יציקה בע"מ**

חיפה טל. 71304*8

מפרץ חיפה ת.ד. 624

פרנץ לוי בע"מ ביח"ד לגומי

חיפה

ת.ד. 787, טל. 71131

צנורות כבוי אש,
צנורות לחץ ושאיבה,
ציוד תת-מימי,
כדורי סל, רגל, עף,
צפוי הגנה בפני אכול.

לחייילי צה"ל
ולאנשי הבטחון
נעלי צנחנים

הפגפר

הפשיטה
הגדולה
בכולן ל.פיליפס

ספרים

חדשים

דואר רשמי

צבא הננה לישראל
הקוארטר-מערבות

הסח'ר 80 מנורות